Eiropas Komisija

Mācību metodiskais palīglīdzeklis dzimumu stereotipu kliedēšanai sākumskolā

Rosina skolēnus atklāt jaunas iespējas, kā piemēru izmantojot transporta nozari

PPMi

Learn to change
Change to learn

Autores: Maria Luísa de Bivar Black, María Pilar Santos Tambo (Learn to Change) un Hedvika Janečková (PPMI)

Redaktore: Pascale Mompoint-Gaillard (Learn to Change)

Ar papildus ieguldījumu no: Sandra Šević, Eszter Szőnyi, Aistė Vaitkevičiūtė, Cecilia Francisco Carcelén, Irma Budginaitė-Mačkinė, Cosmin Nada (PPMI), Mari Varsányi (Learn to Change) un Tessa Wright (Karalienes Mērijas Universitāte Londonā).

Tulkotāja: Ilona Kangro

Ilustratore: Pavla Baštanová

Grafiskais dizains: Michal Čepelka, Robin Michenka un Sophie Despras

Šo dokumentu sagatavojusi Eiropas Komisija, tomēr tas atspoguļo tikai autoru viedokli, un Eiropas Komisija nav atbildīga par jebkādām šīs publikācijas atkalizmantošanas sekām. Vairāk informācijas par Eiropas Savienību pieejams internetā: (http://www.europa.eu).

PDF ISBN 978-92-76-32913-8 doi: 10.2832/614004 MI-04-21-109-LV-N

Manuskripts pabeigts 2021. gada aprīlī

Komisija nav atbildīga par jebkādām šīs publikācijas atkalizmantošanas sekām.

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2021

© Eiropas Savienība, 2021

Eiropas Komisijas dokumentu atkalizmantošanas politiku īsteno, pamatojoties uz Komisijas Lēmumu 2011/833/ES (2011. gada 12. decembris) par Komisijas dokumentu atkalizmantošanu (OV L 330, 14.12.2011., 39. lpp.). Ja vien nav norādīts citādi, šo dokumentu atkalizmantot atļauts ar Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) licenci (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/). Tas nozīmē, ka ir atļauta atkalizmantošana ar pienācīgu atsaukšanos uz dokumentu un norādēm uz grozījumiem.

Tādu elementu izmantošanai vai reproducēšanai, kuri nepieder Eiropas Savienībai, var būt jāsaņem atļauja tieši no attiecīgajiem tiesību turētājiem.

Mācību metodiskais palīglīdzeklis dzimumu stereotipu kliedēšanai sākumskolā

Rosina skolēnus atklāt jaunas iespējas, kā piemēru izmantojot transporta nozari

Pateicības

Šis metodiskais palīglīdzeklis ir kopīga darba un nepārtrauktas atgriezeniskās saites rezultāts. No sirds vēlamies pateikties visiem par sniegto atbalstu un ieguldīto darbu, it īpaši tādēļ, ka šī publikācija lielā mērā tapa nenoteiktības un iepriekš nepieredzētu notikumu gaisotnē COVID-19 pandēmijas dēļ.

Esam neizmērojami pateicīgi visiem izglītības un transporta nozares ekspertiem un ekspertēm, kuru īpašās zināšanas, piezīmes un priekšlikumi palīdzēja izstrādāt šo metodisko palīglīdzekli un pielāgot to pedagoģiskā darba īpatnībām, it īpaši (alfabētiskā secībā): Cristina Aguirre López-Bustos, Åsa Backman, Nerea Cañas Zarraoa, Magnus Carlsson, Elena García Sánchez, Georgia Gyftoula, Margit Kirss, Ildikó Lázár, Matina Loukea, Đani Mohović, Brigitte Ollier, Gunilla Rooke, Vanessa de Velasco, Foteini Veneti un Damir Zec.

Tāpat esam pateicīgi visiem skolotājiem un skolotājām, kuras veltīja laiku šī metodiskā palīglīdzekļa izmēģināšanai un sniedza vērtīgus komentārus, kas bagātināja tā saturu, it īpaši (alfabētiskā secībā): Filiz Bayazit, Beatriz Floristán Gurría, Hannah Hofer, Dóra Kátai, Reetta Leducq, Arancha Marqués Lorente, Mónika Mezei, Aapo Nuorva, Jelena Orlova un Dalia Valaikienė.

Vēlamies izteikt atzinību Sarah Hartleib, Gabriella Komoly un Armi Mustosmäki par atbalstu metodiskā palīglīdzekļa testēšanā.

Visbeidzot, vēlamies teikt lielu paldies Eiropas Komisijas Mobilitātes un transporta ģenerāldirektorātam par vērtīgo palīdzību un norādījumiem un vienmēr lietderīgajiem komentāriem.

Saturs

IEVADS 7

KĀDĒĻ ŠĀDS METODISKAIS PALĪGLĪDZEKLIS, UN KĀDĒĻ LIEKAM UZSVARU UZ TRANSPORTA NOZARI? 7

KAM PAREDZĒTS ŠIS METODISKAIS PALĪGLĪDZEKLIS? 7

KĀDI IR TĀ ELEMENTI? 8

MĀCĪBU AKTIVITĀŠU STRUKTŪRA 9

AR KO VAJADZĒTU SĀKT? 10

MĀCĪBU AKTIVITĀŠU IETEICAMIE APGUVES CEĻI 10

1. RĪKU KOPUMS. 13

PAMATINFORMĀCIJA 13

PEDAGOĢISKĀ PIEEJA 16

2. RĪKU KOPUMS. SKOLOTĀJU SĀKOTNĒJAIS PAŠNOVĒRTĒJUMS 18

SĀKOTNĒJĀ PAŠNOVĒRTĒJUMA 1. RĪKS. APTAUJA 19

SĀKOTNĒJĀ PAŠNOVĒRTĒJUMA 2. RĪKS. MINI UZDEVUMS 22

SĀKOTNĒJĀ PAŠNOVĒRTĒJUMA 3. RĪKS. REFLEKSIJA 24

3. RĪKU KOPUMS. DZIMUMU STEREOTIPI 26

1. AKTIVITĀTE. IEJŪTIES OTRA ĀDĀ 27

1. AKTIVITĀTE. MĀCĪBU ATTĒLS 29

2. AKTIVITĀTE. DZIMUMU STEREOTIPU IEPAZĪŠANA 30

3. AKTIVITĀTE. IEPAZĪSIM VIENS OTRU 32

3. AKTIVITĀTE. DARBLAPA „AISBERGA VIRSOTNE“ 34

4. AKTIVITĀTE. UZZĪMĒ PROFESIJAS 35

4. AKTIVITĀTE. MĀCĪBU ATTĒLI 37

5. AKTIVITĀTE. KURŠ UN KĀDUS DARBUS VEIC MĀJĀS? 38

5. AKTIVITĀTE. MĀJAS DARBU SARAKSTS 40

6. AKTIVITĀTE. VAI ES ATBILSTU STEREOTIPAM? 41

6. AKTIVITĀTE. APGALVOJUMU SARAKSTS 43

7. AKTIVITĀTE. APBALVOŠANAS PJEDESTĀLS 45

4. RĪKU KOPUMS. DARBS 47

8. AKTIVITĀTE. DOMĀ, APSPRIED, DALIES 48

8. AKTIVITĀTE. MĀCĪBU ATTĒLI 49

9. AKTIVITĀTE. STRĀDĀ KĀ INŽENIERIS! 50

10. AKTIVITĀTE. VĒSTULE SEV 52

10. AKTIVITĀTE. VĒSTULE SEV 53

11. AKTIVITĀTE. UZZĪMĒ PROFESIJU, SATIEC TĀS PĀRSTĀVI 54

12. AKTIVITĀTE. KRĀSA, SIMBOLS, ATTĒLS 56

5. RĪKU KOPUMS. TRANSPORTS 58

13. AKTIVITĀTE. APSTĀJIES, VĒRO, IEKLAUSIES! 59

13. AKTIVITĀTE. LUKSOFORS UN CEĻA ZĪMES 61

13. AKTIVITĀTE. DROŠAS CEĻU SATIKSMES NOTEIKUMI UN IETEIKUMI 62

13. AKTIVITĀTE. KURAS SITUĀCIJAS IR BĪSTAMAS? 62

14. AKTIVITĀTE. KO TU ZINI PAR TRANSPORTU? 63

14. AKTIVITĀTE. PLAKĀTS „TRANSPORTA LĪDZEKĻI“ 65
14. AKTIVITĀTE. DARBLAPA „SAUSZEMES, GAISA UN ŪDENS TRANSPORTS“ 66
15. AKTIVITĀTE. GRIBU BRAUKT AR DIVRITENI 67
15. AKTIVITĀTE. DARBLAPA „SALĪDZINI UN ATRODI ATŠĶIRĪBAS“ 70
15. AKTIVITĀTE. APGALVOJUMI 71
16. AKTIVITĀTE. KĀDS BŪS TRANSPORTS NĀKOTNĒ? 72
16. AKTIVITĀTE. DARBLAPA „ZINĀT, UZZINĀT, IEMĀCĪTIES“ 74
17. AKTIVITĀTE. KAD ES IZAUGŠU 75
17. AKTIVITĀTE. DARBLAPA „KO ES VĒLOS“ 77
17. AKTIVITĀTE. DARBLAPA „ES VARĒTU KĻŪT PAR ...“ 77
18. AKTIVITĀTE. PASTEIDZIES! NENOKAVĒ VILCIENU 78
18. AKTIVITĀTE. DARBLAPA „UZZĪMĒ VILCIENU“ 80
19. AKTIVITĀTE. MANS DIVRITENIS IR VISLABĀKAIS! 81
20. AKTIVITĀTE. KO VAR NOPIRKT LIELVEIKALĀ? 83
21. AKTIVITĀTE. KAS PALICIS AIZ KADRA? 85
21. AKTIVITĀTE. MĀCĪBU ATTĒLS 87
22. AKTIVITĀTE. ES STRĀDĀŠU TRANSPORTA NOZARĒ 88
22. AKTIVITĀTE. PROFESIJAS TRANSPORTA NOZARĒ 90
22. AKTIVITĀTE. KARTĪTES 91
6. RĪKU KOPUMS. SKOLOTĀJU TURPMĀKAIS PAŠNOVĒRTĒJUMS 96
TURPMĀKĀ PAŠNOVĒRTĒJUMA 1. RĪKS. JŪRAS ZVAIGZNE 97
TURPMĀKĀ PAŠNOVĒRTĒJUMA 2. RĪKS. CIK „SMAIDĪGA“ VAI „SMAIDĪGS“ TU ESI? 99
TURPMĀKĀ PAŠNOVĒRTĒJUMA 3. RĪKS. APGALVOJUMU SARAKSTS 102
7. RĪKU KOPUMS. SPERIET SOLI TĀLĀK 105
PALĪGRESURSI 106
PAPILDU LASĀMVIELA 109
BIBLIOGRĀFIJA 110

IEVADS

Kādēļ šāds metodiskais palīglīdzeklis, un kādēļ liekam uzsvāru uz transporta nozari?

Dārgie skolotāji un skolotājas! Šis metodiskais palīglīdzeklis ir sagatavots pēc Eiropas Komisijas lūguma izstrādāt mācību metodisko palīglīdzekli dzimumu stereotipu kliedēšanai, kā piemēru izmantojot transporta nozari.

Metodiskā palīglīdzekļa uzbūve un aktivitātes tika izstrādātas, ņemot vērā vairākus apsvērumus. Pirmkārt, šobrīd tikai 22 % no transporta nozarē nodarbinātajiem Eiropas Savienībā (ES) ir sievietes.[1] Daudzas meitenes neapsver karjeras iespēju transporta nozarē, jo pastāv dzimumu stereotipi un priekšstati, kas liek izvēlēties citu profesionālo virzienu.[2]

Otrkārt, ne meitenēm, ne zēniem nav skaidra priekšstata par transporta nozari un to, ko nozīmē strādāt šajā nozarē.[3] Patiesībā, tā kā transporta nozare kļūst arvien tehnoloģiski attīstītāka un videi draudzīgāka, darbs tajā var sniegt lielu gandarījumu un var kļūt par lielisku karjeras iespēju kā zēniem, tā meitenēm.

Treškārt, izglītības sistēma, kas ir viens no mūsu sabiedrības stūrakmeņiem, daudzos veidos sekmē dzimumu stereotipu rašanos un pastāvēšanu, piemēram, mācību materiālos un skolotāju neapzināti atšķirīgajos priekšstatos par meitenēm un zēniem. Savukārt, apspriežot un pētot nezināmas vai negaidītas karjeras iespējas zēniem un meitenēm, mums var izdoties atbrīvoties no dzimumu stereotipiem mācību vidē un ne tikai.[4]

Īsumā, šī metodiskā palīglīdzekļa galvenais mērķis ir palīdzēt sākumskolēniem saprast, ka profesijai nav dzimuma, iepazīstot transporta nozari kā potenciālu karjeras iespēju ikvienam.

Ceram, ka visiem šī metodiskā palīglīdzekļa lietotājiem patiks ar to strādāt tikpat lielā mērā, kā mums patika to izstrādāt.[5]

Kam paredzēts šis metodiskais palīglīdzeklis?

Šis metodiskais palīglīdzeklis ir izstrādāts sākumskolas skolotājiem un 6-7 gadus veciem sākumskolas skolēniem. Tā mērķis ir palīdzēt skolotājiem organizēt efektīvas diskusijas klasē par dzimumu stereotipiem, kā piemēru izmantojot transporta nozari.

Līdztekus sākumskolas pedagogiem šis metodiskais palīglīdzeklis ļauj pirmskolas pedagogiem, skolu vadītājiem un skolu karjeras konsultantiem kliedēt dzimumu stereotipus skolās, kur no stereotipiem brīva vide var radīt stabilus priekšnoteikumus, lai bērni varētu brīvi attīstīt savas unikālās intereses un talantus.

---

1 Eiropas Savienības Statistikas birojs (Eurostat) (2019). Nodarbinātība pēc dzimuma, vecuma un saimnieciskās darbības veida (NACE 2. pārstr. izd.) — 1 000 (lfsa_egan2). Avots: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_egan2&lang=en.

2 Atšķirīgas nākotnes ieceres atkarībā no dzimuma skaidri izpaužas piecu gadu vecumā. Skat., piemēram, ESAO (2021). *Nākotne piecu gadu vecumā. Piecgadnieku nākotnes ieceres atkarībā no dzimuma*. Avots: http://www.oecd.org/education/school/early-learning-and-child-well-being-study/.

3 Skat., piemēram, Eiropas Komisija (2017). *Pētījums par pilotprojektu: ES transporta nozares pievilcības palielināšana nākamo paaudžu acīs*. Avots: https://ec.europa.eu/transport/themes/social/studies/social_mt.

4 Skat., piemēram, Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (2016). *Dzimums izglītībā un apmācībā*. Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs. Avots: https://eige.europa.eu/publications/gender-education-and-training.

5 Skatīt arī Eiropas Komisija (2021). *Educational toolkits to help fight gender stereotypes based on the example of the transport sector: Final study report on the development of the toolkits*. DOI: 10.2832/11827.

Turklāt papildus iepriekš minētajām mērķa grupām aicinām skolotājus, skolu vadītājus un skolu karjeras konsultantus pēc iespējas informēt skolēnu vecākus par darbu, kas veikts atbilstoši šim metodiskajam palīglīdzeklim.

Kādi ir tā elementi?

Metodiskais palīglīdzeklis sastāv no šādiem rīku kopumiem:

- 1. rīku kopums. Pamatinformācija. Šis rīku kopums sniedz svarīgu pamatinformāciju par metodisko palīglīdzekli kopumā. Tajā ir iekļauti galvenie vēstījumi skolotājiem un skolēniem un skaidrota pedagoģiskā pieeja, kurā ir balstīts šis rīku kopums.

- 2. rīku kopums. Skolotāju sākotnējais pašnovērtējums. Šis rīku kopums palīdzēs izvērtēt jūsu izpratni par dzimumu līdztiesības principiem atbilstošu pedagoģiju un visiem metodiskajā palīglīdzeklī skatītajiem jautājumiem. Aicinām izpētīt jebkuru atsevišķu vai visus pašnovērtējuma rīkus, pirms sākat izmantot metodisko palīglīdzekli klasē. Šī pašnovērtējuma mērķis ir veicināt pašrefleksiju un gūt visaptverošu pārskatu par aktivitātēs skatīto jautājumu daudzslāņainību.

- 3. rīku kopums. Dzimumu stereotipi. Šajā rīku kopumā ir iekļautas mācību aktivitātes, kas ļaus jums un skolēniem apspriest dažādus dzimumu stereotipus un izpētīt, cik lielā mērā skolas ir no stereotipiem brīva vide.

- 4. rīku kopums. Darbs. Šajā rīku kopumā iekļautās mācību aktivitātes palīdz izpētīt divus galvenos aspektus. Pirmkārt, analizēsiet dzimumu stereotipu dominējošo lomu darba tirgū. Otrkārt, pētīsiet, kā cilvēki pieņem svarīgus lēmumus par savu karjeru un kā šādi lēmumi ietekmē cilvēku nākotni un personisko attīstību — darba un dzīves līdzsvaru, preču un pakalpojumu pieejamību utt.

- 5. rīku kopums. Transports. Turpinot 3. un 4. rīku kopuma tematiku, šajā rīku kopumā iekļautās mācību aktivitātes ir paredzētas izpratnes par dzimumu līdztiesību padziļināšanai, vienlaikus labāk iepazīstot aktuālākās profesijas transporta nozarē. Šis rīku kopums arī sniedz iespēju iepazīt iespējamās profesijas transporta nozarē, kā arī uzzināt, kādas prasmes būs nepieciešamas šajās profesijās.

- 6. rīku kopums. Skolotāju turpmākais pašnovērtējums. Šis rīku kopums rosina padomāt par to, kā veicās ar šī metodiskā palīglīdzekļa izmantošanu klasē un kā šī pieredze ir mainījusi jūsu viedokli par dzimumu līdztiesības principam atbilstošu pedagoģiju un visiem pārējiem metodiskajā palīglīdzeklī skatītajiem jautājumiem.

- 7. rīku kopums. Speriet soli tālāk. Visbeidzot, šis rīku kopums sniedz iespēju pēc izvēles turpināt patstāvīgi pētīt visus jautājumus, kas skatīti šajā metodiskajā palīglīdzeklī. Tajā atradīsiet glosārijus, atsauces uz svarīgākajiem datiem, īpaši atlasītus informācijas avotus un papildu lasāmvielu.

Attēls 1. Metodiskā palīglīdzekļa vizuālā karte

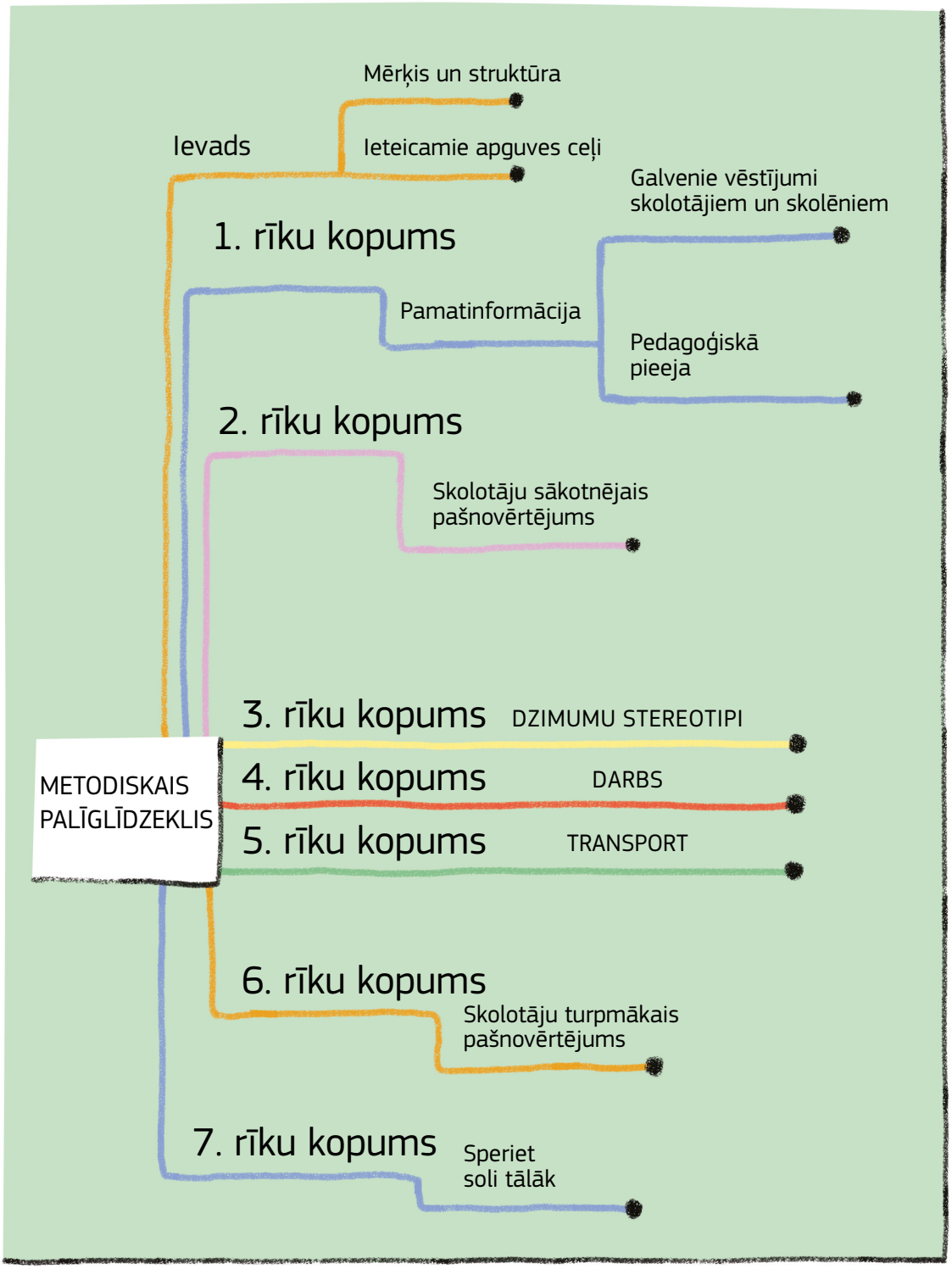

MĀCĪBU AKTIVITĀŠU STRUKTŪRA

3., 4. un 5. rīku kopums ir **22 dažādu aktivitāšu** krājums — šīs aktivitātes ir piemērotas gan darbam klasē, gan tiešsaistes mācību vidē. Mācību aktivitātes ir saistītas ar trīs rīku kopumu galvenajiem vēstījumiem (t.i., dzimumu stereotipi, darbs un transports). Turklāt šo aktivitāšu mērķis ir pilnveidot skolēnu domātprasmes un izkopt empātiju. Tajās ir iekļautas arī dažādas sadarbības stratēģijas un domāšanas vingrinājumi.

Ērtākai lietošanai visām 3., 4. un 5. rīku kopumā iekļautajām mācību aktivitātēm ir šādas kopīgas iezīmes:

✓ **Vienots paraugs:** visas aktivitātes ir izveidotas pēc vienota parauga, kurā sniegta skaidra informācija, resursi, izdales materiāli, detalizēti norādījumi par aktivitātes sagatavošanu un padomi un idejas par katras aktivitātes variācijām vai papildinājumiem.[6]

✓ **Uzsvars uz metakognitīvo apguvi:** katras aktivitātes noslēgumā ir svarīga sadaļa, kas veltīta **iztaujāšanai** — tā ir svarīga aktivitātes daļa, jo pēc aktivitātes rosina padomāt par apgūto. Šīs iztaujāšanas pamatā ir apgalvojums, ka mēs mācāmies nevis **no** pieredzes, bet gan **domājot par** šo pieredzi (metakognitīva refleksija). Tādējādi iztaujāšana palīdz skolēniem apstrādāt un jēgpilni izprast apgūtās atziņas; tas galvenokārt tiek panākts, uzdodot jautājumus, kas palīdz skolēniem saprast, pārdomāt un pēc iespējas lietderīgāk izmantot apgūto. Skolotājiem tā sniedz noderīgu informāciju kvantitatīvajai vērtēšanai, rosinot padomāt, kas izdevās un ko varētu uzlabot aktivitātes nākamajā izmantošanas reizē, un kvalitatīvajai vērtēšanai, atbalstot skolēnu pilnveidi un izpratni (formatīvais vērtējums).

✓ **Iespējas daudzdisciplinārai pieejai:** Metodiskais palīglīdzeklis ir bagātīga resursu krātuve, **ko var izmantot vispārīgajā izglītības programmā**, tostarp — mācību valodā un svešvalodās, jo metodisko palīglīdzekli **var lejupielādēt 24 dažādās valodās**.

Ar ko vajadzētu sākt?

No sākuma līdz beigām šajā metodiskajā palīglīdzeklī iekļautie rīku kopumi un aktivitātes ir sakārtoti **loģiskā secībā**. Vienlaikus metodiskais palīglīdzeklis ir izstrādāts tā, lai jūs varētu **veidot savu apguves ceļu**. Metodiskais līdzeklis sniedz kontekstu un saturu konkrētas tēmas izpētei. Jūs varat atlasīt materiālus, kas vislabāk atbilst jūsu vajadzībām un visvairāk jūs iedvesmo. Pētot rīku kopumus un mācību aktivitātes, varat uzdot sev **trīs „kāpēc" jautājumus**, kas palīdzēs atlasīt jums piemērotākos materiālus (skat. Attēls 2).[7]

Attēls 2. Domāšanas vingrinājums „Trīs kāpēc"

Metodiskais palīglīdzeklis arī **iesaka mācību aktivitāšu apguves ceļus** (skat. nākamo sadaļu) atbilstoši konkrētiem mācīšanās mērķiem, kas skaidri norādīti pie katra apguves ceļa. Šie apguves ceļi atšķiras pēc ilguma un atbilst atšķirīgiem mācīšanās mērķiem un izpildes secībai. Jūs varat izvēlēties vienu vai vairākus ieteicamos apguves ceļus.

Mācību aktivitāšu ieteicamie apguves ceļi

Mācību aktivitātēm ir vienota iekšējā struktūra, kas secīgi virzīs jūs trīs pamatjēdzienu (t.i. dzimumu stereotipi, darbs un transports) izpētē. Taču ērtākai lietošanai piedāvājam **astoņus ieteicamos apguves ceļus**, kas atšķiras pēc ilguma un kurus varat veikt, lai sasniegtu tālāk norādītos konkrētos mērķus. Ieteicamo apguves ceļu mērķis ir sniegt skolotājiem iespēju elastīgi pielāgot mācību aktivitātes konkrētā konteksta vajadzībām.

6 Iedvesmojoties no organizācijas Learn to Change, Change to Learn darblapu paraugiem: https://www.learntochange.eu/.
7 Domāšanas vingrinājums „Trīs kāpēc" tika izstrādāts Project Zero, a research centre at the Harvard Graduate School of Education. Papildu informācija: https://pz.harvard.edu/sites/default/files/The%203%20Whys.pdf.

1. Izpratne par dzimumu stereotipiem

Izmantojiet šo apguves ceļu, lai veidotu skolēnos izpratni par pastāvošajiem dzimumu stereotipiem.

- 2. aktivitāte. Dzimumu stereotipu iepazīšana. — skolēni saprot jēdzienus „dzimumu stereotipi" un „dzimumu līdztiesība".
- 6. aktivitāte. Vai es atbilstu stereotipam? — skolēni gūst padziļinātu izpratni par dzimumu stereotipiem.
- 7. aktivitāte. Apbalvošanas pjedestāls. — skolēni domā un spriež par dažādām idejām, jēdzieniem, jautājumiem utt.
- 10. aktivitāte. Vēstule sev. — skolēni pārdomā un plāno savu nākotni darba tirgū.

2. Sevis un apkārtējo iepazīšana

Šis apguves ceļš ļauj skolēniem vērot apkārtējo pasauli un labāk saprast citus cilvēkus no dzimumu līdztiesības skatupunkta.

- 3. aktivitāte. Iepazīsim viens otru. — skolēni atklāj, ka pazīst citus cilvēkus tikai virspusēji un bieži spriež par citiem, balstoties uz dzimumu stereotipiem, un apjauš, ka šis princips attiecas arī uz viņiem pašiem.
- 5. aktivitāte. Kurš un kādus darbus veic mājās? — skolēni pēta uz dzimumu balstītus uzvedības modeļus mājsaimniecības pienākumu sadalījumā starp meitenēm uz zēniem.
- 7. aktivitāte. Apbalvošanas pjedestāls. — skolēni domā un spriež par dažādām idejām, jēdzieniem, jautājumiem utt.

3. Skolēnu radošo prasmju attīstīšana

Šī apguves ceļa mērķis ir veicināt skolēnu interesi par zinātni, tehnoloģiju, inženierzinātnēm un matemātiku (STEM).

- 9. aktivitāte. Strādā kā inženieris! — skolēni piedalās praktiskā un radošā STEM aktivitātē
- 11. aktivitāte. Uzzīmē profesiju, satiec tās pārstāvi. — skolēni iepazīst noteiktas ar STEM vai transporta nozari saistītas profesijas.
- 16. aktivitāte. Kāds būs transports nākotnē? — skolēni salīdzina mūsdienu transporta līdzekļus ar pagātnes transporta līdzekļiem un iztēlojas, kāds varētu būt transports nākotnē.

4. Skolēnu domātprasmju attīstīšana

Šis apguves ceļš piedāvā diferencētu pieeju mācībām, kas pielāgota dažādiem domāšanas un mācīšanās stiliem.

- 12. aktivitāte. Krāsa, simbols, attēls. — skolēni domā neverbāli un iepazīst dažādus metakognitīvas apguves ceļus.
- 16. aktivitāte. Kāds būs transports nākotnē? — skolēni salīdzina mūsdienu transporta līdzekļus ar pagātnes transporta līdzekļiem un iztēlojas, kāds varētu būt transports nākotnē.
- 19. aktivitāte. Mans divritenis ir vislabākais! — skolēni pēta objektu, uzmanīgi to novērojot.

5. Empātijas veicināšana skolēnos

Šis apguves ceļš piedāvā skolēniem apgūt dažādus skatupunktus un ļauj veicināt empātiju skolēnos.

- 1. aktivitāte. Iejūties otra ādā. — skolēni cenšas izprast citu cilvēku priekšstatus.
- 3. aktivitāte. Iepazīsim viens otru.— skolēni atklāj, ka pazīst citus cilvēkus tikai virspusēji un bieži spriež par citiem, balstoties uz dzimumu stereotipiem, un apjauš, ka šis princips attiecas arī uz viņiem pašiem.

- 21. aktivitāte. Kas palicis aiz kadra? — skolēniem ir iespēja paskatīties uz pasauli ne tikai no citu cilvēku, bet pat priekšmetu skatupunkta.

6. Darba nozīme mūsu sabiedrībā un līdzvērtīga sieviešu pārstāvētība

Izpētiet darba nozīmi mūsu dzīvesveidā un analizējiet, vai sievietes ir līdzvērtīgi pārstāvētas visās profesionālajās jomās.

- 8. aktivitāte. Domā, apspried, dalies. — skolēni apspriež darba svarīgo lomu cilvēku dzīvē.
- 9. aktivitāte. Strādā kā inženieris! — skolēni piedalās praktiskā un radošā STEM aktivitātē.
- 11. aktivitāte. Uzzīmē profesiju, satiec tās pārstāvi. — skolēni identificē galvenās idejas šajā apguves ceļā un meklē veidus, kā tās izpaust.
- 12. aktivitāte. Krāsa, simbols, attēls. — skolēni identificē galvenās idejas šajā apguves ceļā un meklē veidus, kā tās izpaust.

7. Transporta nozīme mūsu dzīvesveidā

Šajā apguves ceļā varat iepazīt transporta svarīgo nozīmi dažādos, reizēm negaidītos mūsu dzīves aspektos.

- 13. aktivitāte. Apstājies, vēro, ieklausies! — skolēni apgūst satiksmes noteikumus un saprot, kādēļ tie ir svarīgi.
- 14. aktivitāte. Ko tu zini par transportu?— skolēni novēro un identificē dažādus transporta līdzekļus un saviem vārdiem skaidro, kādēļ transports ir nepieciešams.
- 15. aktivitāte. Gribu braukt ar divriteni. — skolēni aizdomājas par transporta ietekmi uz vidi un atklāj riteņbraukšanas sniegtos ieguvumus un radīto prieku.
- 18. aktivitāte. Pasteidzies! Nenokavē vilcienu. — skolēni padziļināti pēta dažas ar dzelzceļa transportu saistītas profesijas un iepazīst to sarežģītību, kā arī izkopj domāšanas un metagognitīvās prasmes.
- 20. aktivitāte. Ko var nopirkt lielveikalā? — skolēni saprot un novērtē transporta nozīmi savā dzīvē.
- 22. aktivitāte. Es strādāšu transporta nozarē. — skolēni novērtē transporta nozīmi un apsver iespēju strādāt transporta nozarē.

8. Cikla noslēgšana: no izpratnes par dzimumu stereotipiem līdz darbam transporta nozarē

Izmantojiet šo apguves ceļu, lai secīgi apskatītu visus trīs metodiskajā palīglīdzeklī iekļautos aspektus: dzimumu stereotipi, darbs un transports.

- 1. aktivitāte. Iejūties otra ādā. — skolēni apjauš, ka pastāv atšķirīgi pieņēmumi par zēniem un meitenēm.
- 2. aktivitāte. Dzimumu stereotipu iepazīšana. — skolēni saprot jēdzienus „dzimumu stereotipi“ un „dzimumu līdztiesība“.
- 4. aktivitāte. Uzzīmē profesijas. — skolēni identificē diskriminējošu valodu, kas padara sievietes neredzamas.
- 9. aktivitāte. Strādā kā inženieris! — skolēni piedalās praktiskā un radošā STEM aktivitātē.
- 11. aktivitāte. Uzzīmē profesiju, satiec tās pārstāvi. — skolēni identificē sievietes dažādās profesijās un iepazīst noteiktas ar STEM vai transporta nozari saistītas nodarbošanās.
- 16. aktivitāte. Kāds būs transports nākotnē? — skolēni salīdzina mūsdienu transporta līdzekļus ar pagātnes transporta līdzekļiem un iztēlojas, kāds varētu būt transports nākotnē.
- 17. aktivitāte. Darblapa „Ko es vēlos“ — skolēni pēta, kura profesija viņiem varētu šķist saistoša nākotnē.
- 22. aktivitāte. Es strādāšu transporta nozarē. — skolēni novērtē transporta nozīmi un apsver iespēju strādāt transporta nozarē.

1. RĪKU KOPUMS. PAMATINFORMĀCIJA

Galvenie vēstījumi skolotājiem un skolēniem

Metodiskā palīglīdzekļa pamatā ir divas dimensijas, ko dēvējam par rīkiem un praksi (Tabula 1). Metodiskajā palīglīdzeklī ir sniegti visi nepieciešamie rīki. Liekot lietā savas atšķirīgās prasmes, talantus, kompetences un iejūtību, skolotāji izstrādā metodiskā palīglīdzekļa praksi, pielāgojot to savam kontekstam.

Tabula 1. Pārskats par metodiskā palīglīdzekļa dimensijām

	Pamat-koncepcijas	Pieejas	Mācību mērķi	Dzimumu līdztiesības principam atbilstoša pedagoģija
Rīki	• Izglītības programmas nav neitrālas (formālais, slēptais un neapgūtais saturs)[8] • Skolas ir stabilas institūcijas ar savu specifisku kultūru	• Programma • Apguves ceļi • Rīku kopumi • Glosārijs • Saites uz ārējiem resursiem	• Intervences agrīnā izglītības posmā • Skolēnu redzesloka paplašināšana (praktiski piemēri) • Rādīt piemēru: „Mēs kļūstam par tiem, ko redzam sev apkārt.“	• Savu domu, uzskatu, sajūtu, motivācijas un aizspriedumu apzināšanās • Kontekstam atbilstoša un empātiska izpratne par citiem
Prakse	• Dzimumu • līdzsvara veicināšana • Skolotājs ir pārmaiņu veicinātājs • Mācīšanās ir kognitīva, emocionāla un sociāla aktivitāte	• Pārmaiņas kā process • Mācīšana un mācīšanās, ņemot vērā kultūras īpatnības • Iesaistošas un aktīvas metodes	• Dzimumu stereotipu atspēkošana • Skolēnu esaistīšana • Mūžizglītības svarīgāko kompetenču attīstīšana • Dzimumu līdzsvars	• Dzimumpratības veicināšana[9] • Dzimumu līdztiesības principam atbilstoša vide

Mācību aktivitātes nodrošina kontekstu, kas mudina uz pārdomām un dialogu, kurā skolēniem ir iespēja apšaubīt un izvērtēt savus stereotipiskos priekšstatus un aizspriedumus un gan grupā, gan individuāli pārskatīt savus spriedumus. Skolotājiem ir jāveicina skolēnu uzvedība, kas liecina, ka notiek apguves process, piemēram, savu uzskatu un sajūtu paušana, kritikas uzklausīšana, aktīvā klausīšanās, sava viedokļa pārskatīšana pēc citu cilvēku argumentu uzklausīšanas, vērība pret verbālās un neverbālās komunikācijas izpausmēm un sadarbība, nevis konkurēšana.

8 Ar „formālo saturu“ parasti saprot mērķtiecīgi pasniegtas zināšanas un prasmes kursos, stundās un mācību aktivitātēs, „slēptais saturs“ nozīmē normas, vērtības un priekšstatus, kas tiek neapzināti pausti klasē un sociālajā vidē, savukārt „neapgūtais saturs“ attiecas uz to, ko skolēniem nav iespējas apgūt — jēdzieniem un prasmēm, kas nav iekļauti mācību procesā.

9 Ar „dzimumpratību“ saprot spēju, pašpārliecinātību un vēlmi apspriest dzimumu līdztiesības jautājumus un analizēt un mainīt savus priekšstatus, stereotipus un aizspriedumus.

Aktivitātes ir veidotas ar mērķi atspēkot dzimumu stereotipus, vienlaikus pievēršot uzmanību karjeras iespējām transporta nozarē gan zēniem, gan meitenēm.

Ar dzimumu stereotipu atspēkošanu saistītie vēstījumi

- Stereotipisku priekšstatu pamatā ir sociāli nostiprinātas normas zēniem un meitenēm, kas ir dzimumu nevienlīdzības galvenais cēlonis. Tās ietekmē pašuztveri un dzīves kvalitāti, mūsu savstarpējo saziņu, kā arī lielā mērā to, vai un kā indivīdi piedalīsies izglītībā un apmācībā un darba tirgū.
- Dzimumu stereotipiem ir negatīva ietekme gan uz meitenēm, gan zēniem, jo tie ierobežo personīgos mērķus, izvēles un brīvību. Skolā dzimumu stereotipi spēcīgi ietekmē to, kā skolēns jūtas klasē, kādām disciplīnām dod priekšroku zēni un meitenes un vispārējo priekšstatu par savām spējām.
- Dzimumu stereotipi nereti iet roku rokā ar citiem stereotipiem, piemēram, stereotipiem, kas saistīti ar rasi vai etnisko izcelsmi, reliģiju vai pārliecību, invaliditāti, vecumu vai seksuālo orientāciju.
- Pieņēmumi par dzimumu var būt apzināti un neapzināti un var būt par iemeslu tam, ka pret kādu sociālo grupu izturas atšķirīgi.
- Ar dzimumu stereotipiem saistītu jautājumu risināšana visā izglītības ciklā ir priekšnoteikums tam, lai nodrošinātu bērniem vienlīdzīgas iespējas neatkarīgi no dzimuma. Tas nozīmē arī pārskatīt normas, vērtības un uzskatus, ko neapzināti paužam klasē un sociālajā vidē (*slēptais saturs*) un ko skolēniem nav iespējas apgūt (*neapgūtais saturs*).
- Dzimumu stereotipu izskaušana skolā var palīdzēt samazināt dzimumu nelīdzsvarotību citās dzīves jomās, piemēram, mājās un darbavietā.
- Jaunu uzvedības modeļu pieejamība kā meitenēm, tā zēniem palīdzēs viņiem maksimāli izmantot savu potenciālu.
- Nereti ārpus skolas un ģimenēs dominē ar dzimumu saistīti netieši vēstījumi, un skolotājiem ir jāvērš apkārtējo uzmanība uz šādu vēstījumu sekām un pret tiem jācīnās.

Ar transporta nozares nozīmību saistīti vēstījumi

- Mobilitāte un transports ir svarīgi mums visiem. No ikdienas braucieniem uz darbu, pie ģimenes locekļiem un draugiem, tūrisma līdz globālo piegādes ķēžu pareizai funkcionēšanai, lai preces nonāktu veikalos un varētu notikt rūpnieciskā ražošana —mobilitāte nodrošina mūsu ekonomisko un sociālo dzīvi.
- Brīva iedzīvotāju un preču pārvietošanās pāri iekšējām robežām ir ES un tās vienotā tirgus pamatbrīvība. Ceļošana ES ir sekmējusi kohēziju un nostiprinājusi Eiropas identitāti.
- Transporta nozare kā Eiropas mājsaimniecību otrā lielākā izdevumu joma nodrošina 5 % Eiropas IKP un nepastarpināti nodarbina 10 miljonus darbinieku.
- Transporta nozare ir lielāka un plašāka nekā jaunieši redz un spēj iedomāties, it īpaši — ikdienas pakalpojumu nodrošināšanas „aizkulisēs".
- Grūtākais uzdevums transporta nozarē ir ievērojami samazināt emisiju apjomu un uzlabot ilgtspējību. Pārmaiņas šajā nozarē, it īpaši saistībā ar automatizāciju un digitalizāciju, rada jaunus uzdevumus, taču nepārtrauktā digitālā transformācija sniedz arī jaunas iespējas.
- Paredzams, ka atsevišķas transporta apakšnozares nākotnē attīstīsies un algos vairāk darbinieku, tādēļ būs nepieciešami augsti kvalificēti speciālisti ar kompetencēm inženierzinātnē un tehnoloģijā.

Pedagoģiskā pieeja

Metodiskā palīglīdzekļa svarīgākie pedagoģiskie principi ir šādi:

Mūžizglītības pamatkompetences

Atbilstoši Eiropas izglītības sistēmās plaši izmantotajai kompetenču pieejai un saskaņā ar Padomes Ieteikumu[10], šī metodiskā palīglīdzekļa mērķis ir attīstīt skolēnos mūžizglītības pamatkompetences, kas nepieciešamas personīgajam piepildījumam, veselīgam un ilgtspējīgam dzīvesveidam, nodarbināmībai, aktīvam pilsoniskumam un sociālajai iekļaušanai. Starp tām vēlamies izcelt šādas kompetences:

- skaitļošanas, zinātniskās un inženierprasmes;
- digitālās un tehnoloģijās balstītās kompetences;
- starppersonu saskarsmes prasmes un spēja apgūt jaunas kompetences;
- aktīvs pilsoniskums;
- uzņēmējdarbības gars.

Aktīvā metodika

Lai gan aktīvās metodikas pamati tika likti jau Senajā Grieķijā ar Sokrāta metodi, tikai pēdējās desmitgadēs ir vērojama tendence ļaut skolēniem būt mācīšanās procesa noteicējiem. Saskaņā ar Bārnsa (1989) pieņēmumiem aktīvā mācīšanās ir mērķtiecīga, refleksīva, dialogā balstīta, kritiska, strukturāli sarežģīta, situatīva un līdzdalīga.[11]

Kooperatīvā mācīšanās

Neskatoties uz plašo aktīvās metodikas klāstu, mēs devām priekšroku kooperatīvās mācīšanās metodei, jo tā atbilst šī metodiskā palīglīdzekļa mērķiem. Vispārīgi, skolotāji ir vienisprātis, ka šī pieeja palīdz mācīties efektīvāk, uzlabo pašvērtējumu, sekmē pozitīvu attieksmi pret mācīšanos, kā arī iecietību pret atšķirīgo, veidojot pozitīvu savstarpējo atkarību starp skolēniem. Kooperatīvās mācīšanās procesā mērķis nav individuāli panākumi. Panākumi ir kopēji, jo tie ir atkarīgi no katra mācību grupas dalībnieka ieguldījuma (savstarpēja atkarība). Kooperatīvā mācīšanās ir motivējošāka un tādēļ sekmē mācīšanos iedziļinoties, labākas savstarpējās attiecības klasē, dziļāku kritisko domāšanu un sevis un citu pieņemšanu.

Prasme mācīties

Prasme mācīties un pašregulācijas prasmju attīstīšana ir svarīgi priekšnoteikumi, lai jaunieši spētu mācīties efektīvi un patstāvīgi. Apvienojumā ar kooperatīvo mācīšanos tas ir ārkārtīgi efektīvs rīks. Izmantojot ieraugāmās mācīšanās paņēmienus,[11] mēs palīdzam skolēniem labāk saprast, kāds ir viņu mācīšanās stils un kā uzlabot savu iekšējo spēju mācīties.

Skolotāji atbalsta skolēnus, palīdzot attīstīt prasmes, kas viņiem nepieciešamas, lai domātu radoši un kritiski, izvirzītu hipotēzes un salīdzinātu dažādas iespējas un to sekas. Skolotāji palīdz skolēniem kļūt empātiskākiem, uzklausot dažādus viedokļus un izprotot, ko citi domā un jūt.

10 Padomes Ieteikums (2018. gada 22. maijs) par pamatkompetencēm mūžizglītībā (OV C 189, 4.6.2018, 1. –13. lpp.), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN.

11 Barnes, D. R. (1989). Active Learning. Leeds University TVEI Support Project.

Pieredzes mācīšanās

Lai sekmētu padziļinātu mācīšanos un vairāk iesaistītu skolēnus savā mācīšanās procesā, metodiskā palīglīdzekļa izstrādē ir ņemts vērā arī A. Kolbas un D. Kolba[12] pieredzes mācīšanās cikls.[13] Šajā modelī skolotājs nodrošina tiešu pieredzi, un šai pieredzei seko individuāla refleksija vai refleksija grupā (metakognitīva aktivitāte). Pēc tam seko jēdzienu apguves posms. Savukārt pēdējā posmā skolēni prāto, kā apgūto pielietot savā dzīvē.

Vērtēšana

Metodiskajā palīglīdzeklī ir iekļauti „viegli" vērtēšanas rīki, ko var izmantot dažādos aktivitāšu posmos, lai atbalstītu skolotāju un skolēnu mācīšanas un mācīšanās procesus. Šajā metodiskajā palīglīdzeklī ar vērtēšanu saprot procesu, kas veicina pārdomas un mācīšanos, un ieteiktajos apguves ceļos skolotājiem un skolēniem tiek piedāvāti dažādi vērtēšanas rīki.

12 Kolb, Alice un Kolb, David (2018). 'Eight Important Things to Know About the Experiential Learning Cycle'. ACEL National Conference, https://experientiallearning.net/listing/8-important-things-to-know-about-the-experiential-learning-cycle/.

13 Ieraugāmās domāšanas paņēmieni tika izstrādāti Hārvarda Pedagoģijas augstskolas pētniecības centrā Project Zero. Papildu informācija: http://www.pz.harvard.edu/projects/visible-thinking.

2. RĪKU KOPUMS. SKOLOTĀJU SĀKOTNĒJAIS PAŠNOVĒRTĒJUMS

Sākotnējā pašnovērtējuma 1. rīks. Aptauja

Rīka galvenais mērķis

Mēs kā skolotāji iemācām ne tikai to, ko mācām apzināti. Mūsu skolēni apgūst ne tikai tiešo mācību saturu, bet arī uztver nianses, ko mēs apzināti nemācām, taču kuras pastāv skolā.

Skolēni iemācās, ka zēni rotaļlaukumā aizņem vairāk vietas vai klasē uzvedas skaļāk un saņem vairāk uzmanības no skolotājiem, jo dzīvē ieņem dominējošu lomu. Šis piemērs atspoguļo tā dēvēto *slēpto saturu*.

Turklāt skolēni iemācās, ka sievietes mācību programmā ir nepietiekami pārstāvētas: mēs nemācām par mākslinieciēm, zinātniecēm vai rakstniecēm, jo droši vien viņas nav tikpat ievērības cienīgas, viņu nav daudz vai viņas nav tikpat panākumiem bagātas. Šis piemērs atbilst *neapgūtajam saturam*. Ar šādiem vēstījumiem mēs ne tikai laupām meitenēm viņām nepieciešamos pozitīvos piemērus, bet arī mācām meitenēm — un zēniem —, ka sievietei dzīvē ir sekundāra loma.

Šī rīka galvenais mērķis ir palīdzēt skolotājiem atpazīt neapgūto un slēpto saturu tikpat lielā mērā kā formālo saturu.

Ņemiet vērā

Jums nav jāatbild uz jautājumiem rakstiski, ja to nevēlaties. Sākotnējo pašnovērtējumu var veikt prātā. Taču rakstīšana uz papīra ar pildspalvu rosina uz dziļākām pārdomām.

Aptauja		Piekrītu	Nepiekrītu	Droši nezinu
1	Manā skolā nav dzimumu diskriminācijas.			
2	Tas, ka zēni rotaļlaukumā aizņem vairāk vietas, ir gluži normāli, jo viņi spēlē futbolu.			
3	Savā klasē pret zēniem un meitenēm izturos vienādi.			
4	Problemātiskam skolēnam es parasti saku: „Pasaki, lai tava mamma atnāk uz skolu, jo man ar viņu jārunā“.			
5	Parasti vairāk uzmanības pievēršu zēniem, jo viņi ir skaļāki. Meitenēm nevajag tik daudz uzmanības.			
6	Skolā lietoju iekļaujošu valodu.			
7	Nav tādu „spēļu meitenēm“ un „spēļu zēniem“.			
8	Abu dzimumu skolotājiem ir vienādas karjeras un profesionālās izaugsmes iespējas.			
9	Abu dzimumu skolotājiem ir līdzvērtīgas iespējas ieņemt vadošus amatus skolā.			
10	Mācību materiālos, ko izmantoju klasē (tostarp mācību grāmatās, attēlos, tekstos, rakstu darbos) vīrieši un sievietes ir atveidoti vienlīdz cieņpilni, spējām atbilstoši un visā to dažādībā.			
11	Nedomāju, ka vajadzīgas īpašas „rotaļlietas zēniem“ un „rotaļlietas meitenēm“.			
12	Pieļaujams izmantot vārdus vīriešu dzimtē, vispārīgi runājot kā par vīriešiem, tā sievietēm vai zēniem un meitenēm. Visi saprot, ka vīriešu dzimtes forma ietver abus dzimumus.			
13	Skola nevar neko daudz darīt dzimumu diskriminācijas jautājumā. Tas skolēniem jāapgūst mājās.			
14	Darbinieku sapulcēs skolotāji zēnus ar labām sekmēm dēvē par „ļoti gudriem“ un meitenes ar labām sekmēm par „ļoti čaklām“.			
15	Mācību materiālos, ko izmantoju, sievietes un vīrieši ir vienlīdz pārstāvēti, un tie atspoguļo gan meiteņu, gan zēnu vajadzības un dzīves pieredzi.			
16	Zēniem parasti labāk padodas zinātne un matemātika. Meitenēm parasti labāk padodas valodas.			

Ja nebijāt pilnībā pārliecināta par atsevišķām atbildēm vai apgalvojumiem, vai ir aspekti, ko jūs vēlētos pavērot uzmanīgāk un apzinātāk, strādājot ar skolēniem pēc šī metodiskā palīglīdzekļa, varat atzīmēt savus novērojumus un pārdomas šajā lapā.

Kas man jānovēro?	Ko es uzzināju?

Sākotnējā pašnovērtējuma 2. rīks. Mini uzdevums

Rīka galvenais mērķis

Šo mini uzdevumu var izmantot kā papildinājumu jebkuriem citiem šajā metodiskajā palīglīdzeklī ieteiktajiem rīkiem vai atsevišķi. Tā mērķis ir pievērst jūsu uzmanību *slēptajam saturam* un *neapgūtajam saturam*, kas pastāv paralēli *formālajam saturam* un kura pastāvēšanu skolēni un skolotāji bieži neapzinās.

Skolēni iemācās, ka zēni rotaļlaukumā aizņem vairāk vietas vai klasē uzvedas skaļāk un saņem vairāk uzmanības no skolotājiem, jo dzīvē ieņem dominējošu lomu. Šis piemērs atspoguļo tā dēvēto *slēpto saturu*.

Turklāt skolēni iemācās, ka sievietes mācību programmā ir nepietiekami pārstāvētas: mēs nemācām par mākslinieccēm, zinātniecēm vai rakstniecēm, jo droši vien viņas nav tikpat ievērības cienīgas, viņu nav daudz vai viņas nav tikpat panākumiem bagātas. Šis piemērs atbilst *neapgūtajam saturam*. Ar šādiem vēstījumiem mēs ne tikai laupām meitenēm viņām nepieciešamos pozitīvos piemērus, bet arī mācām meitenēm — un zēniem —, ka sievietei dzīvē ir sekundāra loma.

Ņemiet vērā

Jums nav jāatbild uz jautājumiem rakstiski, ja to nevēlaties. Sākotnējo pašnovērtējumu var veikt prātā. Taču rakstīšana uz papīra ar pildspalvu rosina uz dziļākām pārdomām.

Kāds ir jūsu skolas nosaukums? Daudzas skolas ir nosauktas vēsturisku personību vārdā. Veiciet ātro meklēšanu internetā un noskaidrojiet, cik skolu jūsu reģionā ir nosauktas vēsturiski nozīmīgu vīriešu un sieviešu vārdā un izpētiet viņu dzīves gājumu. Uzrakstiet viņu vārdus šeit.
Pastaigājieties gar skolas rotaļlaukumu viena vai divu starpbrīžu laikā un vērojiet, kā bērni izmanto rotaļlaukumu. Cik vietas aizņem zēni un meitenes? Kādas spēles viņi spēlē? Kādus sporta veidus un aktivitātes viņi ir iecienījuši? Kuras rotaļlaukuma daļas viņi izmanto? Kā viņi mijiedarbojas cits ar citu?

Pārlūkojiet materiālus, ko izmantojat klasē, un izanalizējiet, vai tajos izpaužas dzimumu stereotipi. Kā šajos materiālos atveidotas sievietes un vīrieši? Vai viņi ir atspoguļoti skaitliski līdzvērtīgās proporcijās un vienlīdz cieņpilni, spējām atbilstoši un visā to dažādībā? Vai mācību materiālu tematika un attēli atspoguļo gan zēnu, gan meiteņu vajadzības un dzīves pieredzi? Pierakstiet savus novērojumus šeit.
Pirms sākat izmantot šo metodisko palīglīdzekli, pāris dienas uzmanīgi vērojiet savu saskarsmi ar skolēniem. Pievērsiet uzmanību savai komunikācijai, mācīšanas stilam un attieksmei — vai tā ir vienāda kā pret zēniem, tā meitenēm? Pierakstiet savus novērojumus šeit.
Visbeidzot, pierakstiet savas pārdomas, kas jums radās, veicot šo mini uzdevumu, un kas var noderēt, strādājot pēc šī metodiskā materiāla.

Sākotnējā pašnovērtējuma 3. rīks. Refleksija

Rīka galvenais mērķis

Refleksija ir svarīgs mācīšanas un mācīšanās elements. Refleksijas vingrinājums pirms jaunas tēmas mācīšanas ir iespēja aktualizēt zināšanas un priekšstatus un izprast metodiskā palīglīdzekļa uzdevumus un aktivitāšu pamatā esošo argumentāciju.

Šis refleksijas rīks akcentē un palīdz izprast dzimumu stereotipus un profesionālo izvēļu un pedagoģiskās prakses „zemūdens akmeņus", kā arī brīdina, kam jāpievērš uzmanība ārpus klases vides, un par dzimumu līdztiesības jautājumiem darba tirgū. Tas arī ietver vispārējus apsvērumus, kas saistīti ar skolotāju un skolēnu attiecībām.

Ņemiet vērā

Šajā rīkā piedāvātās refleksijas mērķis ir palīdzēt skolotājiem justies pārliecinātiem, ka viņi spēj sagatavot piedāvātās aktivitātes. Šis rīks jāizmanto pirms aktivitātes veikšanas, taču tas noderēs arī aktivitāšu praktiskās sagatavošanas procesā.

Jautājumi, kas palīdzēs akcentēt un izprast svarīgākos aspektus

Kādēļ tiek likts uzsvars uz dzimumu?

- Kā dzimuma jēdziens mudina mūs padomāt par to, kā darbojas un kāpēc pastāv nevienlīdzība starp zēniem un meitenēm, vīriešiem un sievietēm izglītībā un darba tirgū?
- Kam mums kā pedagogiem vajadzētu pievērst uzmanību, un kā mēs varam veicināt dzimumu nevienlīdzības novēršanu?
- Kāda ir pedagogu loma stereotipiskas uzvedības atmaskošanā un plašu iespēju veicināšanā visiem sabiedrības locekļiem?
- Vai valodās, kurās diferencē dzimumu, mēs pievēršam uzmanību tam, kā mēs uzrunājam skolēnus, lai viņi visi justos pārstāvēti?

Profesionālās izvēles un pedagoģiskā prakse

- Kā ir iekārtota klases telpa?
- Kā mēs izvēlamies tos, kuri runās mūsu stundās?
- Vai meitenēm un zēniem ir pieejama līdzvērtīga telpa, un vai viņi to izmanto?
- Runājot par atzīmēm un uzvedību, vai zēniem un meitenēm izvirzām vienādus standartus?
- Vai izvairāmies uzdot atsevišķus uzdevumus meitenēm un zēniem?
- Vai ļaujam bērniem izpētīt savas intereses bez stereotipiskām lomām?
- Vai ņemam vērā to, kā klasē izmantotie materiāli veicina dzimumu stereotipus? Kādas īpašības šajos materiālos tiek piedēvētas sievietēm un vīriešiem? Vai viņi ir atspoguļoti skaitliski līdzvērtīgās proporcijās un vienlīdz cieņpilni, spējām atbilstoši un visā to dažādībā?

Kas notiek ārpus klases vides?

- Vai zēni un meitenes ir vienlīdz pārstāvēti vadošās lomās?
- Vai skolas rotaļlaukums ir droša vide visiem?
- Vai ārpusskolas nodarbības ļauj bērniem izpētīt savas intereses neatkarīgi no tradicionālajām dzimumu lomām?
- Vai meiteņu sporta komandas ir tikpat atzītas kā zēnu sporta komandas?
- Runājot par citiem skolas darbiniekiem, kas nav skolotāji, cik starp viņiem ir sieviešu un cik vīriešu?
- Attiecībā uz savstarpējo komunikāciju ar skolēniem, kādu uzvedību no meitenēm un zēniem sagaida pārējie skolas darbinieki?

Dzimums un darba tirgus

- Vai esat domājusi par to, kā dzimumu stereotipi ietekmē zēnu un meiteņu un vīriešu un sieviešu izvēli par labu noteiktai izglītībai vai karjerai?
- Vai esat domājusi par to, kāpēc sievietes dominē noteiktās nozarēs, piemēram, izglītībā un aprūpē, taču nav pietiekami pārstāvētas citās, piemēram, inženierzinātnes un tehnoloģijas jomā, kur dominē vīrieši?
- Vai esat domājusi par to, kāpēc sievietes joprojām pelna mazāk nekā vīrieši un kā dzimumu stereotipi veicina atalgojuma atšķirības starp dzimumiem?
- Vai apzināties, ka sievietes joprojām ir nepietiekami pārstāvētas augstāk atalgotās profesijās, lai gan vairums universitāšu absolventu ES ir sievietes, un ka to galvenokārt veicina diskriminējošas sociālās normas un stereotipi par sieviešu un vīriešu prasmēm un pārāk zems sieviešu darba novērtējums?
- Vai apzināties, ka nozarēs, kur dominē vīrieši, piemēram transporta nozarē, sievietes bieži tiek nodarbinātas zemāka statusa amatos ar zemāku atalgojumu un sliktām profesionālās un karjeras izaugsmes iespējām, kas ir galvenais iemesls atalgojuma atšķirībām starp sievietēm un vīriešiem transporta nozarē?
- Vai zinājāt, ka Eiropas Komisija atzīst, ka transporta nozarē strādājošo sieviešu īpatsvars ir krietni zem vidējā sieviešu nodarbinātības rādītāja vispārējā ekonomikā, un veic īpašus pasākumus, lai padarītu šo nozari pievilcīgāku sievietēm?

Citi vispārīgi apsvērumi

- Skolā pozitīva attieksme pret mācību priekšmetu ir saistīta ar pozitīvām attiecībām starp skolotāju un skolēniem, jo komunikācija ar skolotājiem veicina meiteņu un zēnu kognitīvo attīstību un intelektuālo iesaisti.
- Zēni un meitenes apgūst vairāk, ja jūt, ka skolotāji viņus uztver nopietni, jo viņi kļūst pašapzinīgāki un sasniedz labākus rezultātus.
- Zēni un meitenes, kuri ir labāk informēti par to, kā efektīvāk mācīties, ir arī sekmīgāki.

Aktivitāšu izpildes procesā

- Centieties nepiešķirt skolēniem dzimumu stereotipos balstītas lomas, kas var likt viņiem apgūt „sieviešu“ vai „vīriešu“ identitātes, piemēram, ja lūdzat zēniem kaut ko uzbūvēt, bet meitenēm veikt piezīmes. Parūpējieties, lai visi skolēni pēc kārtas varētu izmēģināt dažādas aktivitātē paredzētās lomas.

3. RĪKU KOPUMS. DZIMUMU STEREOTIPI

± 20 min

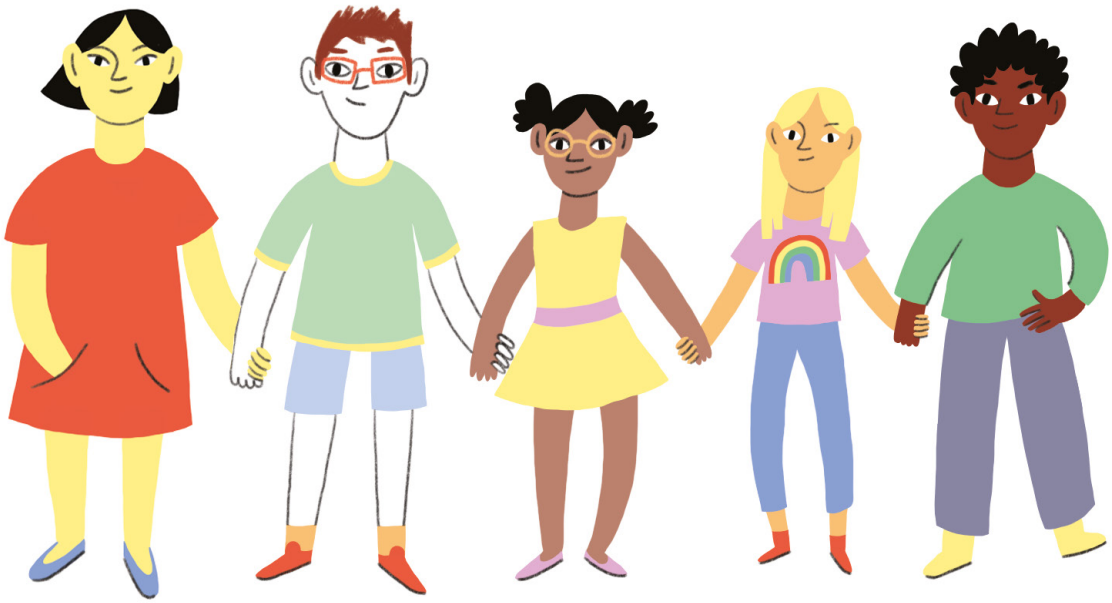

1. aktivitāte. Iejūties otra ādā

Plānotie mācīšanās rezultāti

Skolēni saprot, ka pieņēmumi par dzimumu var būt apzināti un neapzināti un var būt par iemeslu tam, ka pret kādu sociālo grupu izturas atšķirīgi.

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

- Šis domāšanas vingrinājums ir izejas punkts 3. rīku kopuma aktivitātēm, kurās tiks atspēkoti daži dzimumu stereotipi.
- Tas palīdz skolēniem iepazīt citu cilvēku viedokļus un rosina iztēli.
- Turklāt, iejūtoties citu cilvēku situācijā, skolēni attīsta savu empātijas spēju.

Sagatavošanās un materiāli

- 1. aktivitāte. Mācību attēls kā uzskates līdzeklis.
- Skolēni ir sadalīti grupās pa trīs vai četri vai sēž savās ierastajās vietās.

STUNDAS NORISE

1. darbība 2 min.

Parādiet skolēniem 1. aktivitāte. Mācību attēls un pajautājiet, ko viņi redz. Vai viņi redz divus mazuļus vai arī meitenīti un puisīti? Otrajā gadījumā, kā viņi zina, ka tā ir meitenīte vai tas ir puisītis?

2. darbība 3 min.

Aiciniet skolēnus iztēloties, kā mazuļi jūtas, par ko viņi domā vai kas viņus satrauc.

3 darbība 3 min.

Aiciniet skolēnus iztēloties, kā mazuļi jutīsies, par ko viņi domās, kas viņus satrauks un ko viņi gaidīs no nākotnes, kad viņi būs 6–7 gadus veci (jūsu skolēnu vecumā), un, it īpaši, piemēram, kurām profesijām viņi varētu dot priekšroku, kad kļūs vecāki.

4. darbība 3 min.

Aiciniet skolēnus iztēloties, kā mazuļi jutīsies, par ko viņi domās, kas viņus satrauks un ko viņi gaidīs no nākotnes, kad viņi būs 20 gadus veci, un kurām profesijām viņi varētu dot priekšroku.

5. darbība 3 min.

Aiciniet skolēnus iztēloties, kā mazuļi jutīsies, par ko viņi domās, kas viņus satrauks un ko viņi gaidīs no nākotnes, kad viņi būs skolēnu vecāku vecumā.

6. darbība 6 min.

Iztaujāšana

Padomi un piezīmes

- Mudiniet skolēnus apšaubīt savus pieņēmumus (piemēram, mēs nevaram noteikt personas dzimumu tikai pēc ārējā izskata, mums viņiem jāpajautā; nav tādu zēnu un meiteņu krāsu).
- Ja uzskatāt, ka skolēniem varētu būt grūti iztēloties, kā mazuļi jutīsies pēc 20 gadiem, varat izlaist šo darbību un pāriet pie nākamās.

IDEJAS IZTAUJĀŠANAI

Apspriediet šādus jautājumus: pieņemot, ka viens mazulis ir meitene un otrs — zēns, vai starp meitenēm un zēniem 0, 6–7, 20 gadu vecumā vai jūsu vecāku vecumā ir novērojamas identiskas atšķirības? Ja atšķirības pastāv, kādas tās ir? Kā tās rodas? Kā viņu dzīve būs mainījusies, kad viņi būs jūsu vecāku vecumā?

VARIĀCIJAS UN PAPILDINĀJUMI

Pirms aktivitātes varat uzdot iesildīšanās jautājumu par dzimumu līdztiesības tēmu. Piemēram, aiciniet skolēnus pastāstīt par savu mīļāko rotaļlietu (vai pat palūdziet to paņemt līdzi uz skolu), spēli vai jebko citu, kas palīdzēs uzsākt sarunu par dzimumu.

1. AKTIVITĀTE. MĀCĪBU ATTĒLS

Par ko viņi domā?

Kā viņi jūtas?

Kas viņus satrauc?

Kā viņi iedomājas savu nākotni?

± 40 min

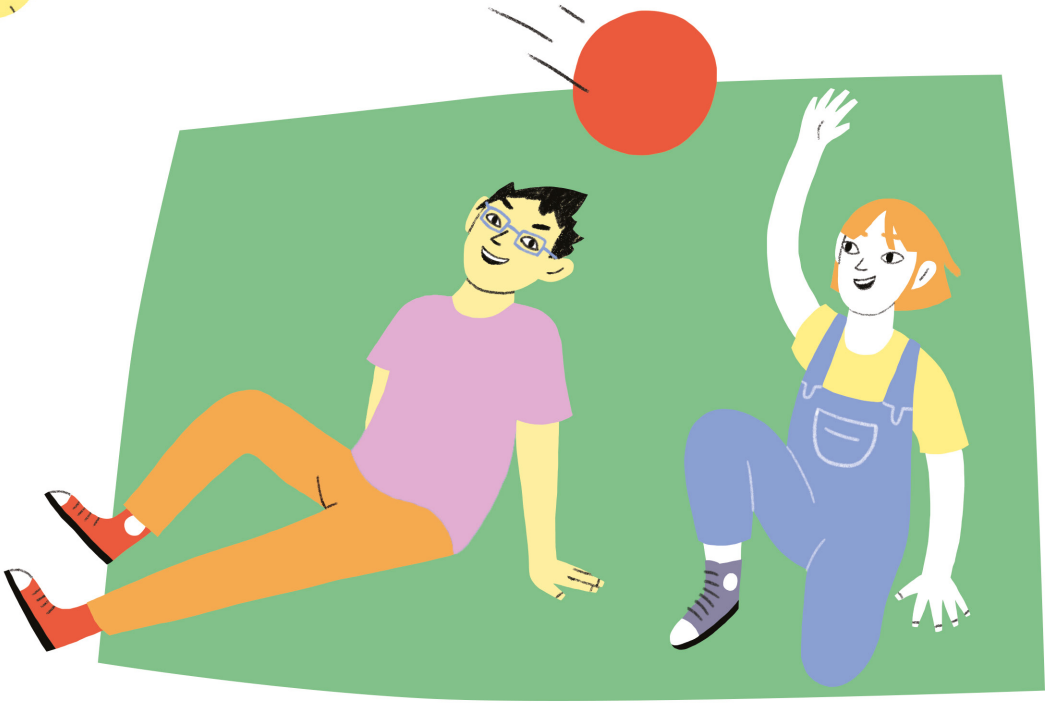

2. aktivitāte. Dzimumu stereotipu iepazīšana

Plānotie mācīšanās rezultāti

Skolēni tiek mudināti padomāt, kāda uzvedība tiek sagaidīta no zēniem un meitenēm, lai saprastu, kas ir dzimumu stereotipi.

Sagatavošanās un materiāli

- Bumba;
- skolēni brīvi sēž aplī;
- vēl viens pieaugušais pieraksta uz tāfeles;
- tāfele ir sadalīta uz pusēm — viena puse meitenēm un otra zēniem.

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

Šī aktivitāte palīdz bērniem saprast, kas ir dzimumu stereotipi un kā tie viņus ietekmē.

STUNDAS NORISE

1. darbība 2 min.

Sēdiet skolēnu apļa vidū ar bumbu.

2. darbība 20 min.

Metiet bumbu kādam no skolēniem un sakiet „meitenes ir" vai „zēni ir". Skolēns, kurš noķer bumbu, saka pirmo vārdu, kas ienāk prātā. Iesaistiet visus.

3. darbība 15 min.

Iztaujāšana.

Padomi un piezīmes

- Šī ir spēle uz ātrumu — nav laika apdomāties!
- Ja varat, velciet paralēles ar bērnu pieredzi, parādiet sakarības
- (piemēram, Anitas māsai patīk spēlēt futbolu).
- Apspriežot dzimumu, mudiniet lietot tādus vārdus kā „daži", dažas" vai „lielākā daļa" (piemēram, dažām meitenēm patīk valkāt kleitas).
- Mudiniet bērnus apšaubīt savus pieņēmumus (piemēram, lelle nav rotaļlieta tikai meitenēm, bet gan ikvienam).
- Lai jūsu klase kļūtu iekļaujošāka attiecībā pret bērniem, kas ir transpersonas un nebināras personas, palīdziet skolēniem saprast, ka ir daudz veidu, kā būt zēnam, meitenei vai ne vienam, ne otram.

IDEJAS IZTAUJĀŠANAI

- Izlasiet skaļi un varbūt pat vairākas reizes uz tāfeles uzrakstītos vārdus.
- Apspriediet šādus jautājumus: Vai domājat, ka meitenēm uz zēniem jāuzvedas atbilstoši vārdiem, kas rakstīti uz tāfeles? Vai zēni un meitenes var darīt lietas, kas rakstītas pretējā tāfeles pusē? Vai domājat, ka meitenes un zēni var darīt vienas un tās pašas lietas un uzvesties līdzīgi?
- Aiciniet skolēnus pacelt roku, ja viņi piekrīt šādiem apgalvojumiem: dažām meitenēm patīk futbols, dažiem zēniem patīk cept kūkas, dažas meitenes ir dzimušas līderes, daži zēni ir jūtīgi un emocionāli utt.
- Paskaidrojiet, kas ir dzimumu stereotipi (piemēram, zēni ir skaļi, meitenēm patīk spēlēties ar lellēm), uzsverot, cik svarīgi ir uztvert cilvēkus kā individualitātes, nevis vērtēt viņus caur stereotipu prizmu vai pēc piederības kādai grupai (piemēram, kā „meitenes" vai „zēnus").

VARIĀCIJAS UN PAPILDINĀJUMI

- Dzimumu līdztiesības jēdzienu var attīstīt plašāk, izmantojot citus resursus, piemēram, „Bērni skaidro, kas ir dzimumu līdztiesība".[14]
- Mudiniet bērnus izmēģināt kaut ko citu, piemēram, rotaļlietas, ar kurām viņi parasti nerotaļājas, vai nodarbes/sporta veidus, kuros viņi parasti nepiedalās.
- Sarīkojiet noteiktai krāsai veltītas dienas, kad bērni ierodas skolā šīs krāsas apģērbā vai valkā aksesuārus šādā (tostarp, rozā un violetā) krāsā.

14 https://www.youtube.com/watch?v=hLr2GNRnmXM.

± 45 min

3. aktivitāte. Iepazīsim viens otru

Plānotie mācīšanās rezultāti

Skolēni atklāj, ka pazīst citus cilvēkus tikai virspusēji un bieži sprież par citiem, balstoties uz dzimumu stereotipiem, un apjauš, ka šis princips attiecas arī uz viņiem pašiem.

Variācijas un papildinājumi

3. aktivitāte. Darblapa „Aisberga virsotne“ nokopējiet šo (vai izgatavojiet tai līdzīgu) darblapu un izdaliet skolēniem.

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

- Neviens no mums atsevišķi nav tik gudrs kā visi kopā: skolā iemācāmies strādāt kā komanda, kur visi ir atšķirīgi un labprāt sadarbojas un kur meitenēm ir visas iespējas kļūt par līderēm.
- Mācīties kopā ar citiem un vienam no otra ir izdevīgi visiem. Pētījumi parāda, ka vislabāk mācāmies no citiem, kad apmaināmies lomām; mācīšanās ir divpusējs process.
- Šajā aktivitātē meitenes uzņemas vadību. Tādējādi viņas tieši piedalās apguves procesā — šī metode pati par sevi ir vēstījums.

STUNDAS NORISE

1. darbība 2 min.

Izskaidrojiet aktivitāti: meitenes uzņemas vadību, izvēloties zēnu, kurš veiks šo aktivitāti.

2. darbība 3 min.

Visas meitenes un zēnus saliek pāros. Ja to grūti izdarīt, skolēni paši brīvi sadalās pāros.

3. darbība 10 min.

Lieciet skolēniem uzzīmēt vai pastāstīt, kā viņi redz savu klasesbiedru, ar kuru ir kopā pārī, tostarp raksturot ārējo izskatu un citas īpašības (piemēram, ko šim klasesbiedram patīk darīt, kas viņam garšo, vai viņam ir brāļi vai māsas), un izskaidrot savu zīmējumu savam sadarbības partnerim.

4 darbība 10 min.

Zīmējumā attēlotajam klasesbiedram ir iespēja piekrist vai nepiekrist savam klasesbiedram un uzzīmēt pašportretu darblapas sadaļā "bet ja tu mani patiešām pazītu". Aiciniet skolēnus padomāt, kas ir tas, ko citi par viņiem varētu nezināt, tikai paskatoties uz viņiem, vai ko citi varētu aplami secināt par viņiem.

5 darbība 5 min.

Pēc aktivitātes skolēni izstāsta pārējiem klasesbiedriem, vai uzzināja ko pārsteidzošu par savu pārinieku.

6 darbība 10 min.

Darblapas tiek piestiprinātas pie sienas, lai bērni var tās kādu laiku apskatīt. Pēc tam skolotāja lūdz viņus komentēt redzēto.

7 darbība 5 min.

Iztaujāšana.

Padomi un piezīmes

- Šajā aktivitātē meitenes uzņemas vadību, lai gūtu pieredzi līderes lomā.
- Sekojiet laika limitam un pārliecinieties, ka visi bērni ir atraduši pāri. Ja zēnu un meiteņu skaits nav pietiekams pāru veidošanai, šajā aktivitātē varat salikt pāros skolēnus, kuri paraksti nerotaļājas kopā.
- Apsveriet, vai nepieciešams pārrunāt klases noteikumus par cieņpilnu izturēšanos pret citiem. Sākumskolās bērni nereti tiek terorizēti sava dzimuma dēļ, un pedagogiem tas ir jānovērš.

IDEJAS IZTAUJĀŠANAI

Pārrunājiet, cik svarīgi ir nevērtēt citus pēc ārējā izskata un pieņemt dažādību (uzskatus, domas, uzvedību, vēlmes).

IESPĒJAMĀS VARIĀCIJAS, PAPILDINĀJUMI VAI TURPMĀKĀS AKTIVITĀTES

- Šo aktivitāti var pielāgot jebkurai vecuma grupai.
- Noskatieties video[15] vai izlasiet skolēniem viņu dzimtajā valodā Maikla Hola grāmatu "*Sarkanā krītiņa stāsts*"[16], un ļaujiet viņiem iepazīt savas iekšējās identitātes un apspriediet ārējā izskatā balstītus stereotipus.

15 https://www.youtube.com/watch?v=ytZ2fhuj6kA.

16 Hall, Michael (2015). Red: A Crayon's Story. Ņujorka: Greenwillow Books.

3. AKTIVITĀTE. DARBLAPA „AISBERGA VIRSOTNE“

Mans vārds:	Mana klasesbiedra vai klasesbiedrenes vārds:

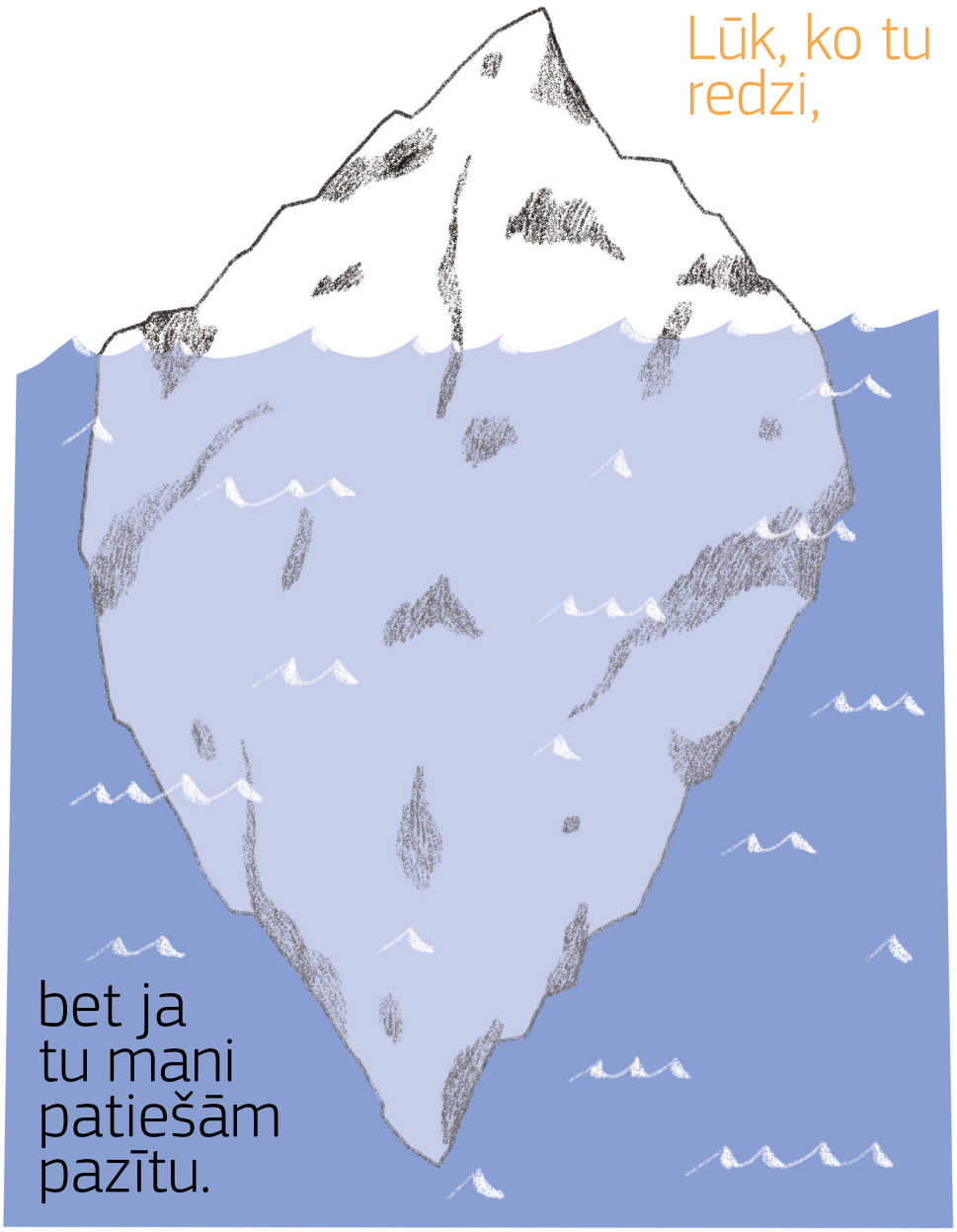

± 30 min.

4. aktivitāte. Uzzīmē profesijas

Plānotie mācīšanās rezultāti

Skolēni:

- identificēs aizspriedumainas valodas piemērus, kas padara sievietes neredzamas;
- analizēs, cik lielā mērā iekļaujoša valoda patiešām ir iekļaujoša;
- pētīs kopsakarības starp valodu, dzimumu un profesijas izvēli.[17]

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

Aktivitātes mērķis ir analizēt, vai aizspriedumaina valoda ietekmē mūsu priekšstatu par atsevišķām profesijām un vai tas var ietekmēt skolēnu izvēlēto profesiju nākotnē.

Sagatavošanās un materiāli

- Papīra lapa un zīmulis vai krāsas katram skolēnam.
- 4. aktivitāte. Mācību attēli vai līdzīgi attēli ar profesijām, kurās parasti dominē vīrieši.
- Skolēni ir sadalīti grupās pa trīs vai četri vai sēž savās ierastajās vietās. Lai veiktu 5. darbību (skat. tālāk), skolēni izveido lielu apli.

STUNDAS NORISE

1. darbība 10 min.

Aiciniet skolēnus uzzīmēt profesijas, kas redzamas 4. aktivitāte. Mācību attēli — pilots, mūrnieks, kravas auto šoferis, mehāniķis un inženieris, taču pagaidām nerādiet skolēniem šos attēlus.
Ja mācību valodā ir dzimtes, sieviešu un vīriešu dzimtes formas ir atšķirīgas un tās ir plaši pazīstamas un vispārpieņemtas sabiedrībā, uzrakstiet nosaukumus gan vīriešu, gan sieviešu dzimtē.

2 darbība 1 min.

Kad skolēni ir pabeiguši zīmējumu, parādiet viņiem 4. aktivitāte. Mācību attēli un aiciniet viņus salīdzināt savus zīmējumus ar attēliem.

3. darbība 3 min.

Ja mācību valodā dzimtes nepastāv, pārrunājiet ar skolēniem, kāpēc viņi (iespējams) pārsvarā ir uzzīmējuši vīriešus.
Ja mācību valodā ir dzimtes, pārrunājiet ar skolēniem, vai viņi ir dzirdējuši šos vārdus sieviešu dzimtē un vai kāds ir uzzīmējis sievietes. Īpaši svarīgi ir noskaidrot, vai meitenes ir uzzīmējušas sievietes vai arī pārsvarā vīriešus.

17 Iedvesmojoties no kampaņas Iedvesmojošas sievietes — #RedrawTheBalance (Pārzīmē līdzsvaru). Plašāka informācija: https://www.inspiringthefuture.org/inspiring-women.

4. darbība 5 min. Pajautājiet skolēniem, kas viņu vecāki ir pēc profesijas.

5. darbība 3 min. Spēlējiet ar skolēniem spēli „noķer bumbu". Skolēni pēc kārtas met bumbu kādam citam. Tam, kurš noķēris bumbu, jānosauc profesija, kurā var strādāt kā vīrieši, tā sievietes.

6. darbība 8 min. Iztaujāšana.

Padomi un piezīmes

Iespējams, ka, veicot 5. darbību, skolotājai būs jāmudina skolēni nosaukt vairāk profesiju, kurās var strādāt kā vīrieši, tā sievietes. Galvenā doma ir, ka nav tādu sieviešu un vīriešu profesiju.

IDEJAS IZTAUJĀŠANAI

Apspriediet šādus jautājumus:

- Kādēļ jūs (iespējams) uzzīmējāt tikai vai pārsvarā vīriešus?
- Vai zinājāt, ka sievietes var būt arī kravas auto šofere, elektriķes vai inženieres un vīrieši — bērnudārza audzinātāji, deju skolotāji un medmāsas?
- Ja mēs nekad nerunājam par sievietēm pilotēm vai kravas auto šoferēm, vai, jūsuprāt, meitenes jebkad vēlēsies kļūt par pilotēm vai kravas auto šoferēm? Kāpēc? Uzdodiet līdzīgi formulētu jautājumu arī zēniem.
- Kā mēs kā valodas lietotāji varam parūpēties par to, lai, runājot par „pilotu" vai "kravas auto šoferi", mēs iekļautu gan vīriešus, gan sievietes? Kā mēs varam iekļaut arī sievietes? Uzdodiet līdzīgi formulētus jautājumus par profesijām, kurās dominē vīrieši.
- Kādēļ tas ir svarīgi?

VARIĀCIJAS UN PAPILDINĀJUMI

- Izmantojiet par piemēru citas profesijas, kurās tradicionāli dominē vīrieši vai sievietes, un atbilstošus attēlus.
- Skolēniem, it īpaši meitenēm, būtu ārkārtīgi vērtīgi, ja šo profesiju pārstāves ierastos uz mācību stundu un pastāstītu skolēniem par savu pieredzi.
- Varat arī kopā noskatīties tiešsaistes video, kuros skolēniem būtu iespēja redzēt šādu profesiju pārstāves (iestatījumos varat ieslēgt „automātisko tulkošanu", lai skatītos video jūsu dzimtajā valodā, vai paralēli pastāstiet, par ko ir runa šajā video). Piemēram:
    - pilote;[18]
    - ugunsdzēsēja;[19]
    - ķirurģe.[20]

18 https://www.youtube.com/watch?v=KFzfS0uk3NM.
19 https://www.youtube.com/watch?v=0fJGIfSM6-4.
20 https://www.youtube.com/watch?v=qlzupD14LTY.

4. AKTIVITĀTE. MĀCĪBU ATTĒLI

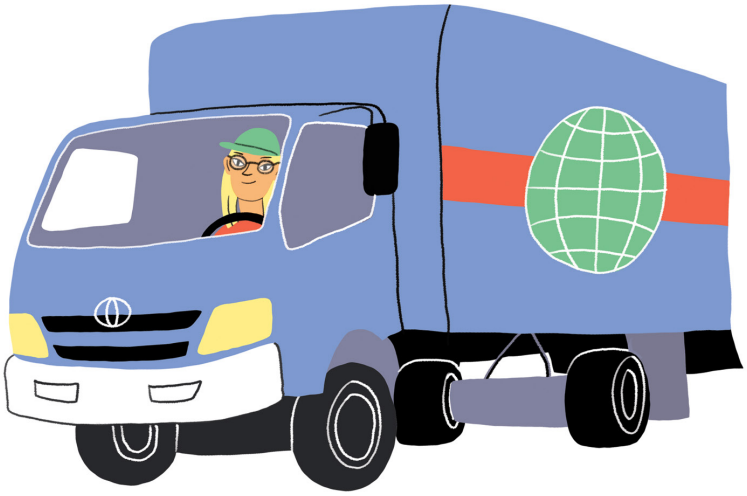

± 25 min

5. aktivitāte. Kurš un kādus darbus veic mājās?

Plānotie mācīšanās rezultāti

Skolēni:

- novēros uz dzimumu balstītus mājsaimniecības pienākumu sadalījuma modeļus starp zēniem un meitenēm;
- formulēs dzimumu nelīdztiesības jēdzienu un novērtēs skolu kā iestādi, kas liek pamatus līdztiesības veicināšanai.

Sagatavošanās un materiāli

- Sadaliet skolēnus grupās pa četri, lai katrā grupā būtu līdzīgs zēnu un meiteņu skaits.
- 5. aktivitāte. Mājas darbu saraksts, ko izlasīsiet priekšā saviem skolēniem. Ja skolēni vēl neprot rakstīt, palūdziet viņus jau iepriekš uzzīmēt mājas darbus vai sagatavojiet izdales materiālus ar mājas darbu attēliem.
- Papīra lapa un zīmulis vai pildspalva katram skolēnam.

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

- Aktivitātes pamatā ir normas, kas nosaka vispārpieņemto mājas darbu un pienākumu sadalījumu starp sievietēm un vīriešiem un zēniem un meitenēm atbilstoši sociāli nostiprinātām dzimumu lomām vai atkarībā no tā, ko katrs dzimums uzskata par sev piemērotu vai vērtīgu. Nevienlīdzīga darba dalīšana ne tikai attīsta atšķirīgas prasmes un noslieces, bet arī ietekmē ārpusmājas aktivitātēm pieejamo laiku. Parasti sievietes veic daudz vairāk pienākumu mājās nekā vīrieši, tādēļ viņām atliek mazāk laika savu interešu attīstīšanai un dažādām ārpusmājas aktivitātēm nekā vīriešiem.
- Šīs aktivitātes mērķis ir arī noskaidrot šo atšķirību iemeslus un to, vai pastāv atšķirības starp vecāku un bērnu paaudzēm.

STUNDAS NORISE

1. darbība 10 min.

Aiciniet skolēnus uzzīmēt visus savus ģimenes locekļus, tostarp sevi.

2. darbība 3 min.

Nosauciet pazīstamākos mājas darbus, kas uzskaitīti 5. aktivitāte. Mājas darbu saraksts un aiciniet skolēnus zem katra ģimenes locekļa pierakstīt darbus, ko viņi parasti dara.

Ja skolēni vēl neprot rakstīt, varat sagatavot vizuālo materiālu. Piemēram, jau iepriekš palūdziet skolēnus uzzīmēt mājas darbus vai sagatavojiet izdales materiālu ar mājas darbu attēliem, kurus skolēniem ir jānoliek blakus attiecīgajam ģimenes loceklim, izveidojot karti.

3. darbība 5 min.

Skolēni salīdzina rezultātus savās grupās.

4 darbība 7 min.

Iztaujāšana.

Padomi un piezīmes

Rosiniet skolēnus padomāt, vai viena ģimenes locekļa veiktie pienākumi ir „līdzvērtīgi" cita ģimenes locekļa veiktajiem pienākumiem. Piemēram, visu maltīšu pagatavošana visas nedēļas garumā nav tas pats, kas brokastu pagatavošana svētdien.

IDEJAS IZTAUJĀŠANAI

Apspriediet šādus jautājumus:

- Kurš jūsu ģimenē veic visvairāk pienākumu?
- Vai jūsu vecāki veic mājas darbus līdzvērtīgi? Vai mājas darbus veic tikai viens no jūsu vecākiem? Kurš?
- Ja dzīvojat kopā tikai ar vienu no vecākiem, kurš vēl palīdz mājas darbos?
- Vai jūs palīdzat mājas darbos? Vai jūsu brāļi un māsas arī palīdz?
- Vai jūsu vecākiem ir brīvais laiks saviem vaļaspriekiem? Vai kādam no jūsu vecākiem vai ģimenes locekļiem ir vairāk brīva laika nekā otram/pārējiem?

VARIĀCIJAS UN PAPILDINĀJUMI

Izveidojiet vienkāršu darblapu, kurā skolēni var atzīmēt (ar vecāku palīdzību), cik laika nedēļā katrs ģimenes loceklis velta dažādiem mājas darbiem, no vienas puses, un dažādiem vaļaspriekiem, no otras puses, un pēc tam iztaujājiet skolēnus, analizējot atšķirības.

5. AKTIVITĀTE. MĀJAS DARBU SARAKSTS

Biežāko mājas darbu saraksts:
Mazgā traukus
Iznes atkritumus
Mazgā drēbes
Gludina
Gatavo ēdienu
Saklāj gultas
Uzklāj galdu
Izsūc putekļus
Noslauka no mēbelēm putekļus
Iztīra vannasistabu
Iepērkas
Iztīra virtuvi
Sakārto māju
Salabo lietas
Pieskata bērnus

± 45 min

6. aktivitāte. Vai es atbilstu stereotipam?

Plānotie mācīšanās rezultāti

Skolēni gūst padziļinātu izpratni par dzimumu stereotipiem, salīdzinot savu atšķirīgo nostāju pret dzimumu stereotipiem, ko viņi piedēvē citiem, taču ne sev.

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

Šī ir mutiska aktivitāte. Tā palīdz skolēniem apjaust, ka viņu pašuztvere atšķiras no dzimumu stereotipiem, ko viņi piedēvē savam dzimumam.

Variācijas un papildinājumi

- Pirms aktivitātes veikšanas gūstiet iedvesmu, noskaitoties šos video (iestatījumos ieslēdziet „automātiska tulkošana“, lai skatītos video ar subtitriem jūsu dzimtajā valodā):
    - „Dzimumu stereotipi un izglītība “(Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts).[21]
    - „Līdz 10 gadu vecumam bērni ir apguvuši dzimumu stereotipus”, liecina globāla, 15 dažādās valstīs veikta pētījuma rezultāti (TIME).[22]
- 6. aktivitāte. Apgalvojumu saraksts, ko izlasīsiet priekšā saviem skolēniem.

21 https://www.youtube.com/watch?v=nrZ21nD9I-0.

22 https://www.youtube.com/watch?v=kwJN7K2XjJE.

STUNDAS NORISE

1. darbība 5 min.

Izskaidrojiet aktivitāti. Pasakiet, ka izlasīsiet vairākus apgalvojumus. Ja skolēni piekrīt apgalvojumam, viņi paceļ roku, un, ja nepiekrīt, tad nepaceļ roku. Atgādiniet, ka jums būs jāsaskaita rokas, tādēļ tās jātur paceltas līdz brīdim, kad atļausiet tās nolaist.

2. darbība 25 min.

Lēnām nolasiet 6. aktivitāte. Apgalvojumu saraksts un saskaitiet paceltās rokas.

3. darbība 15 min.

Iztaujāšana.

Padomi un piezīmes

- Šis ir ātrs vingrinājums.
- Jums jāsaskaita rokas, jo daži zēni un meitenes piekritīs vai nepiekritīs stereotipiskajiem apgalvojumiem, un iztaujāšanā būs jāanalizē vispārējās tendences.
- Svarīgi, lai skolēni varētu brīvi paust, ka piekrīt vai nepiekrīt.

IDEJAS IZTAUJĀŠANAI

- Apspriediet šādus jautājumus: Kuriem apgalvojumiem skolēni visbiežāk nepiekrita vai piekrita? Vai bija viegli atbildēt? Ko jūs domājat par šiem apgalvojumiem?
- Paskaidrojiet, ka stereotipi ir vispārpieņemti priekšstati par to, kā meitenēm un zēniem jāuzvedas vai kādām viņām vai viņiem jābūt. Pēc tam aiciniet skolēnus atpazīt dzimumu stereotipus apgalvojumu sarakstā. Lai to paveiktu, izlasiet apgalvojumus skaļi un klausieties, vai skolēni atpazīs vai neatpazīs dzimumu stereotipus.
- Paskaidrojiet, ka bieži mūsu priekšstati par sevi neatbilst dzimumu stereotipiem, un sniedziet piemērus no „piekrītu/nepiekrītu“ apgalvojumu saraksta.
- Aiciniet skolēnus minēt citus dzimumu stereotipus.
- Aiciniet skolēnus dažas minūtes pāros diskutēt par to, kādēļ dzimumu stereotipi ir nepareizi. Pāri pastāsta pārējiem savas domas.

VARIĀCIJAS UN PAPILDINĀJUMI

Mudiniet skolēnus pievērst uzmanību stereotipiskai uzvedībai (savai vai draugu, mājās vai skolā, skatoties tiešsaistes video, televīziju, sociālajos tīkos utt.) un pastāstīt klasē par saviem novērojumiem.

6. AKTIVITĀTE. APGALVOJUMU SARAKSTS

	Piekrītu	Nepiekrītu
Visiem zēniem patīk rotaļāties laukā.		
Meitenēm patīk valkāt kleitas.		
Dažiem zēniem patīk rozā krāsa.		
Lielākajai daļai meiteņu patīk violetā krāsa.		
Dažām meitenēm patīk zīmēt.		
Zēniem patīk futbols.		
Zēniem patīk spēlēties ar mašīnām.		
Dažām meitenēm patīk spēlēties ar kravas mašīnām.		
Meitenēm nepatīk futbols.		
Meitenēm patīk rotaļāties iekštelpās.		
Visiem zēniem un visām meitenēm patīk braukt ar divriteni.		
Visiem bērniem patīk spēlēt paslēpes.		
Visas medmāsas ir meitenes.		
Visiem zēniem patīk kāpt kokos.		
Dažiem zēniem patīk spēlēties ar kravas mašīnām.		

6. AKTIVITĀTE. APGALVOJUMU SARAKSTS

	Piekrītu	Nepiekrītu
Meitenēm patīk lasīt.		
Meitenēm patīk spēlēties ar lellēm.		
Visi ugunsdzēsēji ir zēni.		
Dažām meitenēm patīk spēlēties ar robotiem.		
Visiem bērniem patīk zīmēt.		
Dažiem zēniem patīk spēlēties ar robotiem.		
Meitenēm patīk violetā krāsa.		
Zēniem patīk spēlēties ar kravas mašīnām.		
Zēniem patīk būt par skautiem.		
Dažiem bērniem patīk dzeltenā krāsa.		
Visām meitenēm patīk dejot.		
Visi zinātnieki ir zēni.		
Visām meitenēm patīk cept kūkas.		
Zēniem patīk video spēles.		
Visām meitenēm patīk krāsoties.		
Dažiem zēniem patīk krāsoties.		

± 20 min

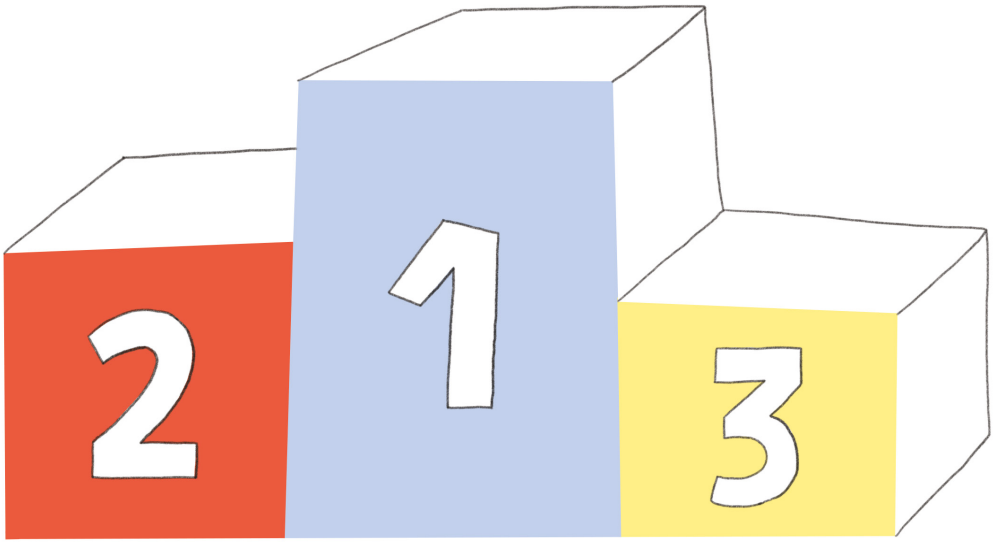

7. aktivitāte. Apbalvošanas pjedestāls

Plānotie mācīšanās rezultāti

Skolēni spriež par dažādām idejām, jēdzieniem un problēmām, kas tiek skatītas 3. rīku kopumā.

Sagatavošanās un materiāli

- Pirms šīs aktivitātes veikšanas varētu būt lietderīgi atkārtot pārējās 3. rīku kopuma aktivitātes, ko veicāt klasē, un galvenās idejas.
- Papīra lapa un zīmulis vai pildspalva katram skolēnam.

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

Šī aktivitāte sniedz iespēju skolotājiem un skolēniem atkārtot, precizēt un nostiprināt 3. rīku kopuma aktivitātēs apgūto saturu.

STUNDAS NORISE

1. darbība 3 min. Kopā ar skolēniem īsumā atkārtojiet 3. rīku kopuma aktivitātes, ko kopīgi pētījāt.

2. darbība 2 min. Pajautājiet skolēniem, vai viņi zina, kas ir apbalvošanas pjedestāls un kādam nolūkam to izmanto (miniet piemērus).

3. darbība 4 min. Aiciniet skolēnus individuāli padomāt par trim svarīgākajām idejām, ko viņi apguva šajās aktivitātēs.

4. darbība 4 min. Uzdodiet skolēniem uzzīmēt pjedestālu un uzrakstīt vai uzzīmēt šīs trīs idejas. Vai arī aiciniet viņus pastāstīt par šīm idejām pārējiem.

5. darbība 7 min. Iztaujāšana.

Padomi un piezīmes

- Svarīgi, lai visiem skolēniem ir iespēja izteikties.
- Nosauktās idejas palīdzēs izstrādāt apguves ceļu nākamajos rīku kopumos.

IDEJAS IZTAUJĀŠANAI

- Pārrunājiet visas atsevišķās idejas un atbilstoši rezumējiet.
- Salīdziniet skolēnu minētās idejas ar tām, kas tika pārrunātas 3. rīku kopumā, un vēlreiz rezumējiet.

VARIĀCIJAS UN PAPILDINĀJUMI

Skolēni arī var uzzīmēt vai uzrakstīt savas idejas uz līmlapiņām. Pēc tam varat savākt visas līmlapiņas un izveidot klases „pjedestālu“, pielīmējot pie sienas svarīgākos jēdzienus. Klases pjedestālu ar līmlapiņām var izmantot turpmākām radošām aktivitātēm vai parādīt vecākiem. Skolēni var aiznest uz mājām izdrukātu attēlu un apspriest šos jautājumus ar mājiniekiem.

4. RĪKU KOPUMS. DARBS

± 25 min

8. aktivitāte. Domā, apspried, dalies

Plānotie mācīšanās rezultāti

Skolēni diskutē par darba svarīgo lomu cilvēku dzīvē.

Sagatavošanās un materiāli

- 8. aktivitāte. Mācību attēli kā uzskates līdzeklis.
- Ēzopa fabula „Sienāzis un skudra“[23] ko skolēni noskatās vai izlasa klasē. Fabula ir viegli pieejama internetā abos formātos. Video gadījumā iestatījumos ieslēdziet „automātisku tulkošanu“, lai skatītos video ar subtitriem jūsu dzimtajā valodā.
- Skolēni noklausās fabulu un aplūko attēlus, sēžot savās ierastajās vietās, taču pēc tam strādā pāros (vai mazās grupiņās pa trīs vai četri).

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

- Šī aktivitāte ievada 4. rīku kopumu un tēmu „darbs“.
- Tās mērķis ir rosināt skolēnus domāt patstāvīgi, apspriest savas idejas ar sarunu partneriem un pilnveidot komunikācijas prasmes.

STUNDAS NORISE

1. darbība 4 min. Atskaņojiet Ēzopa fabulas „Sienāzis un skudra“[24] video vai izlasiet teksta versiju.

2. darbība 4 min. Pēc fabulas noklausīšanās aiciniet skolēnus aplūkot 8. aktivitāte. Mācību attēli un padomāt par to kopsakarībām.

3. darbība 4 min. Sadaliet skolēnus pāros (vai mazās trīs vai četru cilvēku grupās) un aiciniet izteikt savas domas.

4. darbība 8 min. Palīdziet skolēniem izteikt savas domas pārējiem klasesbiedriem iztaujāšanas laikā.

IDEJAS IZTAUJĀŠANAI

Apspriediet šādus jautājumus:

- Kāpēc, tavuprāt, bērni iet skolā?
- Kāpēc, tavuprāt, cilvēki strādā?
- Kāda ir tavas mammas, tēta, vecmāmiņas vai vectētiņa profesija?
- Kāpēc darbs ir svarīgs cilvēku dzīvē?
- Par ko tu vēlētos kļūt, kad izaugsi?
- Vai tu domā, ka visi cilvēki var strādāt jebkuru darbu? Ja nē, vai vari minēt piemēru[25]

---

23 https://www.youtube.com/watch?v=XbMrw3cwVUc.

24 https://www.youtube.com/watch?v=XbMrw3cwVUc.

25 Domāšanas vingrinājums „domā, apspried, dalies“ ir aizgūts no https://pz.harvard.edu/thinking-routines.

8. AKTIVITĀTE. MĀCĪBU ATTĒLI

± 45 min.

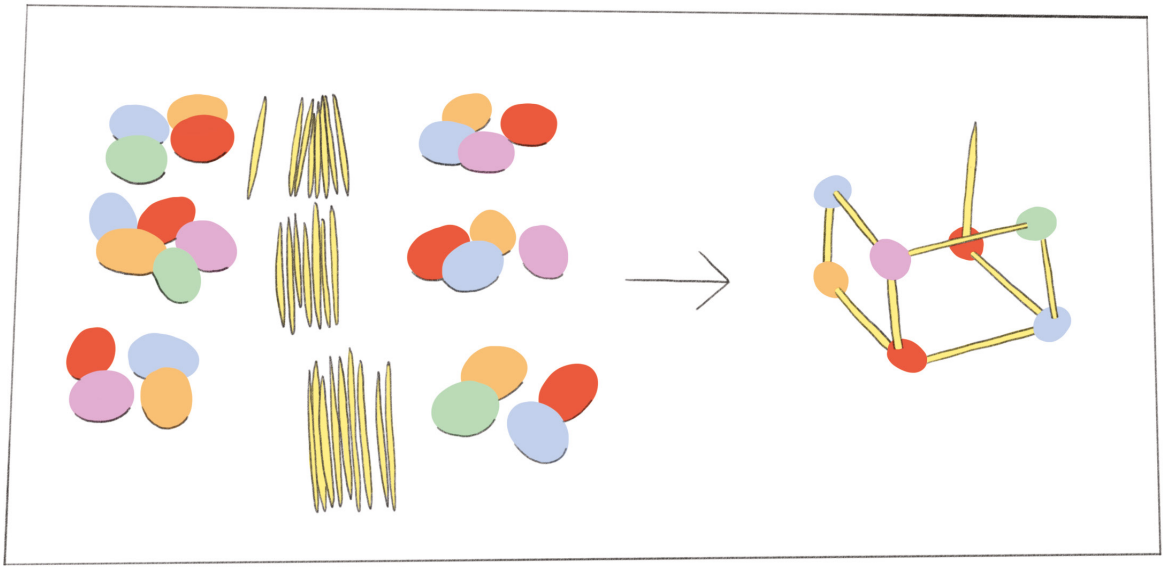

9. aktivitāte. Strādā kā inženieris!

Plānotie mācīšanās rezultāti

- Skolēni iepazīst komandas darba priekšrocības un mācīšanās iespējas.
- Skolēni iepazīst STEM, piedaloties praktiskā un radošā aktivitātē.

Sagatavošanās un materiāli

- Pietiekami liels galds, lai varētu uzbūvēt konstrukciju un visi skolēni varētu piekļūt materiāliem.
- Skolēnu izgatavotas plastilīna bumbiņas un zobu bakstāmie. Bumbiņu jābūt tik daudz, lai varētu uzbūvēt milzīgu konstrukciju (vai divas atkarībā no skolēnu skaita).

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

- Mācību aktivitātes, kuru pamatā ir STEM, iedrošina skolēnus sapņot par nākotni, kas lauž dzimumu stereotipus, it īpaši — meiteņu vidū.
- STEM piedāvā alternatīvas profesijas izvēles iespējas, ko neietekmē dzimumu stereotipi.
- Šis ir praktisks mācību projekts, kas turklāt attīsta prasmi strādāt komandā.
- Mācīšanās notiek līdzradīšanas procesā.[26]

26 Šī aktivitāte tika aizgūta no bloga *Babble Dabble Do: Connecting Through Creativity*, https://babbledabbledo.com.

STUNDAS NORISE

1. darbība 2 min.

Izskaidrojiet aktivitāti. Pastāstiet, ka šodien skolēni strādās kā inženieru komanda. Viņu uzdevums ir kopā uzbūvēt milzīgu konstrukciju no plastilīna bumbiņām un zobu bakstāmajiem.

2. darbība 3 min.

Uzsveriet, ka konstrukcijai jābūt lielai un stabilai. Skolēniem jāstrādā kopā kā inženieru komandai, lai uzbūvētu konstrukciju, kas nesabrūk. Pirms darba sākšanas skolēniem vispirms vajadzētu norunāt, ko un kā viņi būvēs. Apstaigājiet visas grupas un, ja nepieciešams, palīdziet pieņemt lēmumu.

2. darbība 25 min.

Darba gaitā un atkarībā no tā, kā skolēni sadarbojas grupā, pieminiet, ka pārbaudīsiet, vai visi skolēni strādā kā inženieru komanda, proti, visiem ir jāpiedalās.

4. darbība 5 min.

Noslēgumā skolēniem ir jāizdomā nosaukums konstrukcijai, ko viņi ir uzbūvējuši.

5 darbība 10 min.

Iztaujāšana.

Padomi un piezīmes

- Vispirms izdomājiet, kā paskaidrosiet, ko nozīmē būt līderim.
- Ja klasē ir daudz skolēnu, sadaliet tos divās (ideālā gadījumā — abu dzimumu jauktās) grupās.
- Sekojiet aktivitātes laika limitam.

IDEJAS IZTAUJĀŠANAI

Apspriediet šādus jautājumus:

- Vai jums patika šī aktivitāte?
- Kā jums izdevās strādāt kopā kā inženieru komandai?
- Kā jūs pieņēmāt lēmumus? Miniet vieglu un grūtu lēmumu piemērus.
- Vai lēmumus varēja pieņemt citos vai labākos veidos? Kādos?
- Kā izdomājāt konstrukcijas nosaukumu?

VARIĀCIJAS UN PAPILDINĀJUMI

- Uzaiciniet inženieri (vēlams — sievieti) piedalīties šajā aktivitātē. Inženieris vai inženiere var palīdzēt skolēniem pieņemt lēmumus būvniecības procesā, kopā ar jums piedalīties iztaujāšanā vai vienkārši aprunāties ar bērniem par inženiera darbu.
- Vai arī noskatieties tiešsaistes video par inženiera profesiju, piemēram, „Kas ir inženieris? Īsais kurss bērniem #12.1“[27] vai „Kāpēc tilti ir tik izturīgi?“[28]. Varat komentēt video saviem vārdiem (šim nolūkam iestatījumos ieslēdziet „automātisko tulkošanu“, lai skatītos video ar subtitriem jūsu dzimtajā valodā).
- Ļaujiet meiteņu grupai vai visām meitenēm (atkarībā no skolēnu skaita) vadīt šo aktivitāti, lai viņas kļūtu pašpārliecinātākas un pilnveidotu savas līdera prasmes.
- Izstrādājiet vēl vienu inženiertehnisku uzdevumu, izmantojot citus materiālus. Internetā viegli atradīsiet daudz lielisku ideju.

27 https://www.youtube.com/watch?v=owHF9iLyxic.

28 https://www.youtube.com/watch?v=oVOnRPefcno.

± 45 min

10. aktivitāte. Vēstule sev

Plānotie mācīšanās rezultāti

Skolēni pārdomā un plāno savu nākotni darba tirgū.

Sagatavošanās un materiāli

10. aktivitāte. Vēstule sev nokopējiet un izdaliet skolēniem vai pēc šī parauga izgatavojiet līdzīgu darblapu.

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

- Šī aktivitāte mudina skolēnus brīvi domāt par savu nākotni. Tā sniedz iespēju saprast, kādi dzimumu stereotipi (ja tādi ir) ierobežo viņu mērķus, un palīdz apjaust, ka uz nākotnes karjeras iespējām var paskatīties citādi.
- Šīs aktivitātes uzdevumi padziļina skolēnu izpratni par dzimumu līdztiesību.

STUNDAS NORISE

1. darbība 5 min.

Aiciniet skolēnus iztēloties, ka viņi ir pieauguši un viņiem ir darbs. Pajautājiet viņiem: cik tev ir gadu? Kad skolēni ir izlēmuši, cik viņiem ir gadu, paskaidrojiet, ka viņi rakstīs vai zīmēs vēstuli sev nākotnē.
Kā paraugu izmantojot 10. aktivitāte. Vēstule sev aiciniet skolēnus sākt vēstuli ar „Vēstule sev, kad man būs gadi". Pēc tam lūdziet uzrakstīt vai uzzīmēt atbildes uz jautājumiem: Ko tu mācījies vai studēji? Kāda ir tava profesija? Kas tev patīk savā profesijā? Kāds cilvēks tu esi?

2. darbība 15 min.

Skolēni uzraksta vai uzzīmē savu vēstuli. Ja nepieciešams, palīdziet viņiem pierakstīt savu vārdu, iedomāto vecumu vai uzzīmēt iecerēto.

3. darbība 15 min.

Aiciniet skolēnus parādīt savu zīmējumu vai nolasīt uzrakstīto. Iesaistiet šajā procesā visus skolēnus.

4. darbība 10 min.

Iztaujāšana.

IDEAS FOR DEBRIEFING

Apspriediet šādus jautājumus:

- Vai jums patika šī aktivitāte?
- Kas sagādāja grūtības? Kāpēc?
- Ko vēl jūs būtu gribējuši pierakstīt?
- Vai bija grūti izvēlēties profesiju? Kāpēc?
- Kādus jautājumus sev uzdevāt, izvēloties profesiju?

Padomi un piezīmes

- Vairāk uzmanības pievērsiet dzimumu stereotipiem, kas „apgrūtina" noteiktu profesiju izvēli (piemēram, ar noteiktām profesijām un prasmēm saistītiem stereotipiem). Iztaujāšanas procesā svarīgi izmantot jūsu skolēnu īpatnībām piemērotas metodes.

10. AKTIVITĀTE. VĒSTULE SEV

Vēstule sev, kad man būs _____ gadi,	**Mans vārds: _____**
Ko esmu mācījies vai studējis:	Mana profesija ir:
Kas man patīk savā darbā:	Kāds cilvēks es esmu:

Elastīgs

11. aktivitāte. Uzzīmē profesiju, satiec tās pārstāvi

Plānotie mācīšanās rezultāti

- Skolēni identificē sievietes dažādās profesijās.
- Skolēni iepazīst noteiktas ar STEM un transporta nozari saistītas profesijas.[29]

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

Bērnu nākotnes mērķus bieži ietekmē dažādi faktori, it īpaši dzimumu stereotipi, ģimenes apstākļi un vide. Šie faktori nosaka, ko bērni redz un par ko viņi sapņo, jo tie ietekmē viņu viedokli par savām spējām un talantiem un līdz ar to — izglītības un karjeras izvēles. Šīs aktivitātes mērķis ir atklāt profesijas, ko viņi, iespējams, „neredz" savā ikdienas dzīvē.

Sagatavošanās un materiāli

- Pirms nodarbības izvēlieties trīs līdz piecas ar STEM mācību priekšmetiem un transporta nozari saistītas profesijas. Tām jābūt profesijām, ko skolēni tik labi nepazīst un kuru pārstāvji (dažiem no tiem jābūt sievietēm) varētu piedalīties kādā no nodarbībām. Piemēram, varat izmantot 22. aktivitāte. Profesijas transporta nozarē.
- Papīra lapa un zīmulis vai krāsas katram skolēnam.
- Sākumā skolēni sēž pa vienam, bet vēlāk — grupās pa trīs vai četri.
- Darbības nav jāveic secīgi. Visticamāk, profesiju pārstāvji varēs piedalīties nodarbībā kādā citā dienā.

29 Iedvesmojoties no kampaņas Iedvesmojošas sievietes — #RedrawTheBalance (Pārzīmē līdzsvaru) Plašāka informācija: https://www.inspiringthefuture.org/inspiring-women.

STUNDAS NORISE

1. darbība 10 min.

Aiciniet skolēnus uzzīmēt izvēlētās profesijas. Atgādiniet viņiem, ka visas šīs profesijas ir pa spēkam gan vīriešiem, gan sievietēm. Palūdziet, lai meitenes zīmē sievietes un zēni — vīriešus.

2 darbība 7 min.

Kad zīmējumi gatavi, bērni grupās diskutē par profesijām (piemēram, kādi ir pienākumi, un kā kļūt par šīs profesijas pārstāvi).

3 darbība 8 min.

Aiciniet skolēnus sagatavot jautājumus, kurus viņi vēlētos uzdot viesiem — dažādu profesiju pārstāvjiem.

4. darbība

Kad šo profesiju pārstāvji viesojas klasē, skolēni uzdod viņiem jautājumus par darba pienākumiem, apmācību un citus sagatavotos jautājumus.

Padomi skolotājiem

Saskarsme ar cilvēkiem, kuri strādā attiecīgajā profesijā, ir ārkārtīgi vērtīga pieredze skolēniem. Tas mudina nospraust drosmīgus mērķus, saskatīt vairāk izvēles iespēju, apšaubīt ar noteiktām profesijām saistītus dzimumu stereotipus un labāk izprast izglītības mērķi un nozīmi turpmākajā dzīvē.

IZTAUJĀŠANA — IDEJAS UN PIEZĪMES

Apspriediet šādus jautājumus:

- Kuras profesijas/cilvēki jums šķita visinteresantākie?
- Kas ir visforšākais, ja esat x/y/z?
- Vai jūs vēlētos kļūt par x/y/z? Kāpēc?
- Vai ir kāda profesija, kurā jūs gribētu strādāt, kad pieaugsiet, taču jums šķiet, ka tas nav iespējams?

VARIĀCIJAS UN PAPILDINĀJUMI

Atkarībā no izvēlētajām profesijām varat mainīt aktivitātes darbības vietām. Piemēram, ja skolēni vispār nepazīst attiecīgās profesijas, varat vispirms noorganizēt tikšanos ar šo profesiju pārstāvjiem un tikai pēc tam aicināt skolēnus uzzīmēt profesijas, kas viņiem šķita visinteresantākās.

± 30 min

12. aktivitāte. Krāsa, simbols, attēls

Plānotie mācīšanās rezultāti

- Skolēni identificē galvenās idejas, kas tiek skatītas 4. rīku kopumā (vai 3. un 4. rīku kopumā).
- Skolēni uzzina, kā paust savas idejas ar neverbāliem izteiksmes līdzekļiem.

Sagatavošanās un materiāli

- Pirms tam atkārtojiet visas aktivitātes, kas veiktas 4. rīku kopumā (vai 3. un 4. rīku kopumā).
- Papīra lapa un krāsu zīmuļi vai krāsas katram skolēnam.
- Izveidojiet pavisam vienkāršu darblapu „krāsa, simbols, attēls“,[31] lai skolēniem būtu skaidra uzdevuma norise.
- Sākumā skolēni sēž pa vienam, bet vēlāk sadalās pa pāriem (vai nepieciešamības gadījumā — grupās pa trīs).

Rīka galvenais mērķis

- Šīs aktivitātes pamatā ir domāšanas vingrinājums „krāsa, simbols, attēls“,[30] kas rosina pārdomāt un izprast dažādas idejas, kas ir izklāstītas, apspriestas, dzirdētas vai uzzīmētas klasē.
- Tā arī veicina neverbālo uztveri un ļauj izmantot alternatīvus metakognitīvās apguves ceļus.

30 Domāšanas vingrinājums aizgūts no https://pz.harvard.edu/thinking-routines.

31 Iedvesmai skatiet, piemēram https://thinkingpathwayz.weebly.com/coloursymbolimage.html.

STUNDAS NORISE

1. darbība 3 min.

Atgādiniet skolēniem visas aktivitātes, kas tika veiktas 4. rīku kopumā (vai 3. un 4. rīku kopumā).

2. darbība 3 min.

Varat arī iesaistīt skolēnus šajā atkārtošanas procesā. Piemēram, mudiniet viņus pastāstīt par aktivitātēm un idejām, ko viņi atceras un kuras viņiem patika visvairāk vai vismazāk.

3. darbība 5 min.

Aiciniet skolēnus izvēlēties trīs idejas, ko viņi apguvuši, un atspoguļot tās uz papīra pēc darblapā „krāsa, simbols, attēls" sniegtā parauga (t.i., viena ideja jāatveido ar krāsu, otra — ar simbolu un trešā — ar attēlu). Ja nepieciešams, sniedziet piemērus.

4. darbība 5 min.

Kad skolēni beiguši zīmēt vai rakstīt, uzdodiet viņiem apstaigāt klasi ar savu lapu un atrast kādu, kurš ir izvēlējies tādu pašu krāsu idejas atspoguļošanai.

5. darbība 5 min.

Pāros vai trīs cilvēku grupās skolēni apspriež izvēlētās idejas, kā viņi tās attēloja un kāpēc viņi tās attēloja tieši šādā veidā.

6. darbība 6 min.

Iztaujāšana.

Padomi un piezīmes

- Pārbaudiet, kā skolēniem veicas ar uzdevuma izpildi, un pastāstiet par viņu idejām citiem.
- Piestipriniet un atstājiet skolēnu darblapas pie sienas, līdz būs pabeigtas 5. rīku kopuma aktivitātes.

IDEJAS IZTAUJĀŠANAI

Sagatavojiet iztaujāšanas jautājumus, balstoties uz skolēnu idejām.

VARIĀCIJAS UN PAPILDINĀJUMI

- Ja skolēni ir pārāk mazi, lai atšķirtu jēdzienus „simbols" un „attēls", aktivitātē var izmantot tikai divas kategorijas: „krāsu" un „attēlu".
- Diskusijas laikā skolēni arī var sēdēt aplī un padot cits citam bumbu, lai izteiktu viedokli. Tas aizņem vairāk laika, taču visiem skolēniem ir iespēja izteikties.

5. RĪKU KOPUMS. TRANSPORTS

± 45 min

13. aktivitāte. Apstājies, vēro, ieklausies!

Plānotie mācīšanās rezultāti

- Skolēni uzzina, ka ceļu satiksmes noteikumi nodrošina ceļu satiksmes drošību un ka šādi noteikumi jāievēro gan transportlīdzekļiem, gan gājējiem.
- Skolēni vēro ceļa zīmes un izsecina, ko tās nozīmē.
- Skolēni diskutē par to, kādēļ nepieciešamas ceļa zīmes

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

Šī aktivitāte liek aizdomāties par to, cik svarīga ir ceļu satiksmes drošība, un palīdz skolēniem saprast, ka ceļa transportlīdzekļi ir ļoti atšķirīgi un ka pastāv noteikumi gan autotransportam, gan gājējiem.

Sagatavošanās un materiāli

- Attēli no 13. aktivitāte. Luksofors un ceļa zīmes kā uzskates līdzeklis.
- 13. Aktivitāte. Drošas ceļu satiksmes noteikumi un ieteikumi lasīšanai priekšā.
- 13. Aktivitāte. Kuras situācijas ir bīstamas? — nokopējiet un izdaliet katram skolēnu pārim. Pirms aktivitātes veikšanas pievērsiet uzmanību nepareizai uzvedībai attēlā:
  - Bērns nešķērso ielu pa gājēju pāreju.
  - Bērns šķērso ielu pa diagonāli, skatoties savā telefonā un ar austiņām uz ausīm.
  - Bērns šķērso gājēju pāreju pie sarkanās gaismas.
  - Bērns izkāpj no mašīnas nepareizajā pusē.
  - Bērns skrien pāri ielai.
  - Bērns ir izkāries pa autobusa logu.
  - Sarkanā automašīna griežas pa kreisi.
- Skolēni sēž savās ierastajās vietās un stundas nobeigumā — pa pāriem.

STUNDAS NORISE

1. darbība 2 min.

Paskaidrojiet skolēniem, ka aktivitāte ir par ceļu satiksmes drošību, un atgādiniet viņiem, ka jāpaceļ roka un jāsagaida sava kārta izteikties.

2. darbība 8 min.

Pajautājiet skolēniem, vai viņi zina, kas ir ceļu satiksmes drošība, un uzrakstiet galvenās idejas uz tāfeles.

3. darbība 10 min.

Pajautājiet skolēniem, vai viņi iet uz skolu kājām un vai ir pastaigājušies pa ielām. Pēc tam pajautājiet skolēniem, kas, viņuprāt, ir jādara, lai viņi uz ielas būtu drošībā. Uzrakstiet galvenās idejas uz tāfeles.

4. darbība 10 min.

Sadaliet skolēnus pāros un parādiet viņiem 13. aktivitāte. Luksofors un ceļa zīmes. Aiciniet skolēnus padomāt un pāros pārrunāt un izskaidrot, ko nozīmē dažādas krāsas luksoforā un ceļa zīmes.

5. darbība 5 min.

Labojiet kļūdainus skaidrojumus un paskaidrojiet, ka visas trīsstūrainās zīmes sarkanā krāsā brīdina par briesmām un ka apaļas ceļa zīmes liek izpildīt norādījumus. Pēc tam lēni izlasiet 13. Aktivitāte. Drošas ceļu satiksmes noteikumi un ieteikumi.

6. darbība 6 min.

Sadaliet skolēnus pāros un izdaliet darblapu 13. Aktivitāte. Kuras situācijas ir bīstamas? Lieciet skolēniem apvilkt ar apli situācijas, kuras šķiet bīstamas.

Padomi un piezīmes

- Paskaidrojiet, ko nozīmē „Apstājies, vēro, ieklausies!“, šķērsojot ceļu.
- Kādā brīdī aktivitātes gaitā svarīgi uzsvērt, ka par drošu satiksmi nemanāmi rūpējas darbinieku un darbinieču komanda (piemēram, dispečeri, tehniķi, satiksmes drošības policijas eksperti un speciālisti).

IDEJAS IZTAUJĀŠANAI

- Iztaujājiet, atsaucei izmantojot darblapu 13. Aktivitāte. Kuras situācijas ir bīstamas? Uzsveriet galvenos vēstījumus par satiksmes drošību, parādot vizuālo materiālu un ļaujot skolēniem uzdot jautājumus un paust novērojumus par konstatētajām bīstamajām situācijām.

- Aiciniet skolēnus pāros apspriest, kurus noteikumus, viņuprāt, ir vissvarīgāk atcerēties. Ja nepieciešams, vēlreiz izlasiet 13. Aktivitāte. Drošas ceļu satiksmes noteikumi un ieteikumi un uzsveriet galvenās domas, uzdodot konkrētus jautājumus, piemēram: vai ir droši šķērsot ielu vietā, kur nav gājēju pārejas? Kāpēc?

VARIĀCIJAS UN PAPILDINĀJUMI

- Kopā ar skolēniem pārrunājiet un pētiet (kartē un pastaigas laikā), kāda ir satiksme skolas apkaimē, tostarp luksofori un ceļa zīmes, un identificējiet, kurās vietās ir droši šķērsot ceļu. Ļaujiet skolēniem atzīmēt novērojumu lapās, cik automašīnu un gājēju šķērso ceļu pie sarkanās/zaļās gaismas, un pārrunājiet rezultātus.
- Uzaiciniet viesos satiksmes regulētāju, lai apspriestu, kā droši pārvietoties dažāda veida satiksmē (piemēram, braucot ar auto vai divriteni, ejot kājām).
- Informējiet par ceļu satiksmes drošības programmu skolām (ja pieejama), kas paredzēta sākumskolēniem, un pameklējiet vietējā kontekstā izdotus izglītojošus materiālus. Daži piemēri ir:
    - Ceļu satiksmes drošības bruņinieki (KROS), Erasmus+ projekts par ceļu satiksmes drošību,[32] kurā uzsvars ir uz ceļu satiksmes drošības un labās prakses integrēšanu pamatskolās un vidusskolās Austrijā, Grieķijā, Īrijā, Polijā un Spānijā.
    - Praktiski mācību materiāli par drošu mobilitāti skolotājiem Spānijā,[33] ko izstrādājis *Fundación* MAPFRE.
- Pārrunājiet satiksmes drošības tēmu arī attiecībā uz citiem transporta veidiem (piemēram, dzelzceļa, gaisa, jūras un iekšzemes ūdensceļu transports). Piemēram, izpētiet, kādas drošības funkcijas un noteikumus skolēniem būtu jāzina, izmantojot jūsu vietējo sabiedrisko transportu (piemēram, vilcienu/autobusu stacijās, metro utt.).

13. AKTIVITĀTE. LUKSOFORS UN CEĻA ZĪMES

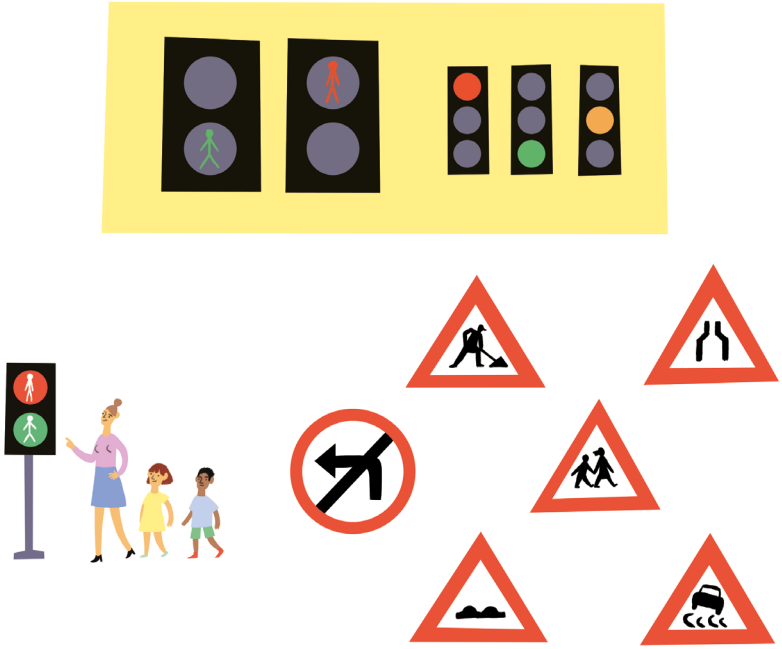

32 http://www.kros-project.eu/.

33 https://www.fundacionmapfre.org/educacion-divulgacion/seguridad-vial/.

13. AKTIVITĀTE. DROŠAS CEĻU SATIKSMES NOTEIKUMI UN IETEIKUMI

Esi uzmanīgs

- Pat ja pazīsti maršrutu ļoti labi, uzmanies no iespējamām bīstamām situācijām.
- Nezaudē modrību arī tad, ja esi kopā ar pieaugušo.
- Ietves un ielas nav paredzētas rotaļām — šim nolūkam ir paredzēti parki un rotaļlaukumi.
- Ja tavs draugs, klasesbiedrs vai kāds no vecākiem pasauc tevi, atrodoties ielas otrā pusē, neskrien uzreiz pie viņiem. Vispirms meklē gājēju pāreju vai drošu vietu ceļa šķērsošanai un tikai tad piesardzīgi šķērso ceļu.

Kā šķērsot ielu

- Atrodi drošu vietu ielas šķērsošanai, vislabāk — gājēju pāreju.
- Apstājies ietves malā.
- Paskaties pa kreisi un pa labi.
- Paskaties vēlreiz.
- Ja ceļš ir brīvs, ej pāri, taču neskrien!
- Šķērsojot ielu, turpini skatīties un klausīties, vai netuvojas kāds transportlīdzeklis.

13. AKTIVITĀTE. KURAS SITUĀCIJAS IR BĪSTAMAS?

± 45 min

14. aktivitāte. Ko tu zini par transportu?

Plānotie mācīšanās rezultāti

- Skolēni novēro un identificē dažādus transporta līdzekļus.
- Skolēni saviem vārdiem skaidro, kāpēc ir nepieciešams transports.

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

Šīs aktivitātes mērķis ir padomāt par transporta nozīmīgumu un saprast, cik svarīgs tas ir ikdienas dzīvē

Sagatavošanās un materiāli

- Pirms aktivitātes veikšanas uzdodiet skolēniem vienu nedēļu novērot dažādus transportlīdzekļus savā ikdienas dzīvē. Mudiniet viņus pievērst uzmanību dažādiem transporta līdzekļiem un padomāt, kādam nolūkam tos izmanto. Paskaidrojiet, ka jūs mācīsieties par transporta stāstu.
- 14. aktivitāte. Plakāts „Transporta līdzekļi“ — izmantojiet kā uzskates līdzekli klasē un nokopējiet un izdaliet katram skolēnu pārim.
- Tiešsaistes video „Transporta stāsts“[34] — atskaņojiet klasē bez skaņas un sagatavojiet stāstījumu saviem vārdiem (šim nolūkam iestatījumos ieslēdziet „automātisko tulkošanu“, lai skatītos video ar subtitriem jūsu dzimtajā valodā).
- 1. un 2. darbības laikā skolēni sēž savās ierastajās vietās un pēc tam sadalās pa pāriem.

STUNDAS NORISE

1. darbība 2 min.

Lēnām nolasiet skolēniem 14. aktivitāte. Plakāts „Transporta līdzekļi“ un aiciniet (pēc kārtas) nosaukt transporta līdzekļus, ko viņi pazīst un ko nepazīst. Īsi paskaidrojiet, kā tiek izmantoti mazāk pazīstamie transporta līdzekļi.

2. darbība 8 min.

Sadaliet skolēnus pa pāriem un aiciniet apspriest, kādus citus transporta līdzekļus viņi pazīst. Paskaidrojiet, ka mēs iedalām transporta līdzekļus vairākās kategorijās (sauszemes, gaisa un ūdens) un aiciniet skolēnus, izmantojot attēlus vai zīmējot/rakstot sagrupēt transporta līdzekļus pa kategorijām (14. aktivitāte. Plakāts „Transporta līdzekļi“ un 14. aktivitāte. Darblapa „Sauszemes, gaisa un ūdens transports“). Atvēliet laiku skolēnu diskusijām un darblapas aizpildīšanai.

34 https://www.youtube.com/watch?v=FaLCQo8NJFA.

3. darbība 10 min.

Parādiet skolēniem plakātu 14. aktivitāte. Plakāts „Transporta līdzekļi" un aiciniet pāros apspriest, kuri transportlīdzekļi viņiem neienāca prātā, un lūdziet minēt piemērus. Vēlreiz īsi paskaidrojiet, kādam nolūkam izmanto „nenosauktos" transporta līdzekļus.

4. darbība 10 min.

Bez skaņas atskaņojiet tiešsaistes video Transporta stāsts[35] un izstāstiet transporta stāstu.

5. darbība 5 min.

Iztaujāšana.

Padomi un piezīmes

- Video demonstrēšana bez skaņas sniedz plašas iespējas parādīt skolēniem daudzus un dažādus attiecīgās nodarbības aspektus. Papildu priekšrocība ir tāda, ka klasē var izmantot video jebkurā valodā.
- Centieties savā stāstījumā pievērst uzmanību arī transporta nozarē valdošajiem dzimumu stereotipiem un visos aktivitātes posmos diskutējiet ar skolēniem.

IDEJAS IZTAUJĀŠANAI

- Apspriediet šādus jautājumus: Cik bieži izmantojat kādu no transporta veidiem? Miniet piemērus. Vai esat izmantojuši dažāda veida sabiedrisko transportu? Pastāstiet mums par to. Kādēļ uzskatāt, ka transports ir svarīgs? Pamēģiniet iedomāties dzīvi bez transporta. Kāda tā būtu?
- Skolotājiem būtu jāatgādina skolēniem šādas tēzes:
  - Mobilitāte un transports ir svarīgi mums visiem. No ikdienas braucieniem uz skolu un darbu, pie ģimenes locekļiem un draugiem, tūrisma līdz globālo piegādes ķēžu pareizai funkcionēšanai, lai preces nonāktu veikalos un varētu notikt rūpnieciskā ražošana —mobilitāte nodrošina mūsu ekonomisko un sociālo dzīvi.
  - Sabiedriskais transports palīdz samazināt sastrēgumus uz ceļiem un braucienu ilgumu, piesārņojumu un enerģijas un naftas patēriņu, un tas viss nāk par labu gan tiem, kuri izmanto, gan neizmanto sabiedrisko transportu.
  - Katru dienu milzum daudz cilvēku rūpējas par to, lai visu veidu transports (ceļu, dzelzceļa, gaisa, jūras, iekšzemes ūdensceļu transports) kursētu bez aizķeršanās un laikā visas sabiedrības labā. Transporta nozares darbiniekiem (gan vīriešiem, gan sievietēm) ir dažādi pienākumi — no transportlīdzekļu vadīšanas un apkopes līdz satiksmes regulēšanai.c.

VARIĀCIJAS UN PAPILDINĀJUMI

- 16. aktivitāte. Kāds būs transports nākotnē? ir labs turpinājums šai aktivitātei. Abās aktivitātēs tiek izmantots viens un tas pats tiešsaistes video, taču tās var veikt atsevišķi.
- Paskaidrojiet skolēniem, kādus ieguvumus sabiedriskais transports sniedz jūsu kopienai un videi, kā ir uzbūvēta infrastruktūra pasažieriem ar īpašām vajadzībām un kādēļ tā nepieciešama, un kādēļ jāievēro īpaši noteikumi, braucot ar autobusu, tramvaju, metro utt.
- iprā, Polijā un Grieķijā pievienojieties programmai „Adoptē kuģi"[36] lai uzzinātu, kā dzīves kvalitāte tagad un nākotnē būs atkarīga no jūrniekiem, kuģniecības un jūrniecības kopienas.

35 https://www.youtube.com/watch?v=FaLCQo8NJFA.

36 http://www.adoptaship.org/.

14. AKTIVITĀTE. PLAKĀTS „TRANSPORTA LĪDZEKĻI“

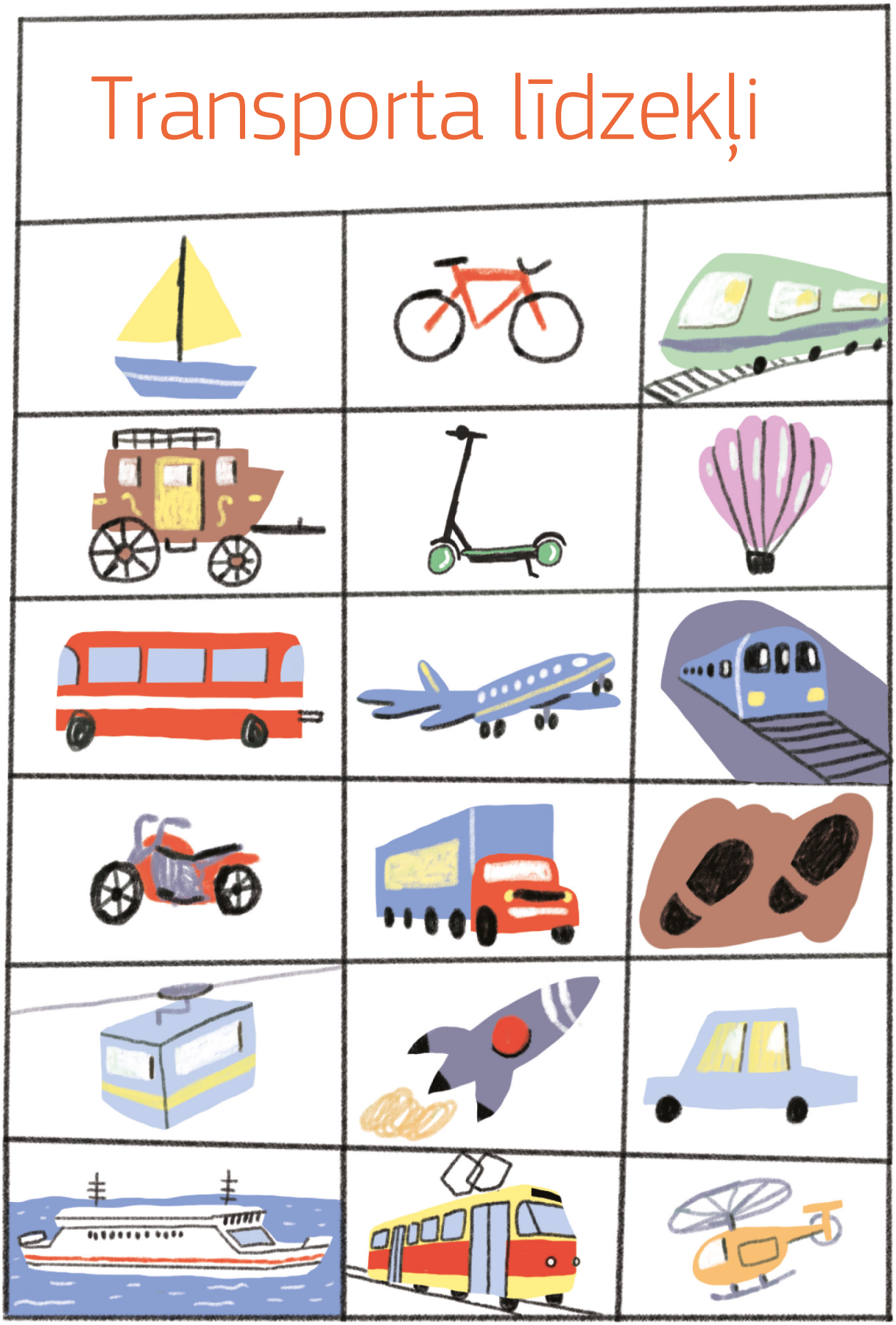

14. AKTIVITĀTE. DARBLAPA „SAUSZEMES, GAISA UN ŪDENS TRANSPORTS“

SAUSZEMES	GAISA	ŪDENS

± 60 min

15. aktivitāte. Gribu braukt ar divriteni

Plānotie mācīšanās rezultāti

Skolēni diskutē par transporta ietekmi uz vidi, kas ir gana vērienīga problēma, atklājot riteņbraukšanas sniegtos ieguvumus un radīto prieku un to, ka divritenis var būt personīgais transports visa mūža garumā.

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

Šajā aktivitātē uzsvars ir uz siltumnīcefekta gāzu emisijām un piesārņojumu un to saistību ar transportu. Tiek uzsvērts, cik svarīgi ir panākt transporta klimatneitralitāti un ilgtspējību, analizējot riteņbraukšanas priekšrocības un trūkumus.

Sagatavošanās un materiāli

- Pirms aktivitātes veikšanas atkārtojiet siltumnīcefekta gāzu emisiju un piesārņojuma definīciju un to saistību ar cilvēkiem, transportu un klimata pārmaiņām.
- Tiešsaistes video „Prātam neaptverams satiksmes sastrēgums Parīzē!“[37] demonstrēšanai klasē.
- Tiešsaistes video „Velosipēdu pīķa stunda Kopenhāgenā“[38] demonstrēšanai klasē.
- 15. aktivitāte. Darblapa „Salīdzini un atrodi atšķirības“ skolēnu grupām. Ja skolēni vēl neprot rakstīt, izveidojiet līdzīgu vizuālās uzskates līdzekli uz tāfeles, kur to redzēs visi.
- Krīts vai līmlente, lai jūs varētu atzīmēt uz grīdas taisnu līniju.
- 15. aktivitāte. Apgalvojumi to read to learners.
- Skolēni tiek sadalīti piecās grupās.

STUNDAS NORISE

1. darbība 5 min.

Paskaidrojiet skolēniem, kas ir siltumnīcefekta gāzu emisijas un piesārņojums.

2. darbība 2 min.

Pieminiet, ka kopā mācīsieties par vienu no galvenajiem piesārņojuma avotiem lielpilsētās — transportlīdzekļu satiksmi. It īpaši, salīdzināsiet transportlīdzekļu skaitu divu lielu ES galvaspilsētu centrā ar intensīvu satiksmi.

37 https://www.youtube.com/watch?v=md99WmB2o2U.

38 https://www.youtube.com/watch?v=FXw_t172BKY.

3. darbība 12 min.

Pasakiet skolēniem, ka atskaņosiet tiešsaistes video („Prātam neaptverams satiksmes sastrēgums Parīzē!").[39] Pirms video demonstrēšanas sadaliet skolēnus piecās grupās, kur katrai ir jānovēro konkrēti aspekti:

1. Cik autobusu varat saskaitīt?
2. Cik daudz braucošu mašīnu varat saskaitīt?
3. Cik daudz mašīnu ilgu laiku neizkustas no vietas?
4. Cik motociklu varat saskaitīt?
5. Cik gājēju un velobraucēju saskaitījāt?

4. darbība 5 min.

Aiciniet katru grupu pastāstīt par saviem novērojumiem un uzrakstīt tos uz tāfeles. Pēc tam pajautājiet skolēniem: vai redzējāt luksoforu? Atbildei jābūt „nē".

5. darbība 3 min.

Pasakiet skolēniem, ka noskatīsieties vēl vienu video („Velosipēdu pīķa stunda Kopenhāgenā")[40]. Šoreiz skolēniem nekas nav jāskaita, bet gan vienkārši jānoskatās video. Varat atskaņot tikai daļu video (pietiks aptuveni ar minūti un 30 sekundēm).

6. darbība 15 min.

Aiciniet skolēnus noteikt, kas ir kopīgs un atšķirīgs pīķa stundai abās pilsētās izmantojot 15. aktivitāte. Darblapa „Salīdzini un atrodi atšķirības". Ļaujiet grupām nedaudz padomāt un apspriest svarīgākos novērojumus, kas atzīmēti darblapās. Ja skolēni vēl neprot rakstīt, piestipriniet pie tāfeles darblapu lielformāta versijas, lai viņiem būtu vieglāk vizualizēt idejas, un pierakstiet skolēnu novērojumus.

7. darbība 10 min.

Izmantojot krītu vai līmlenti, izveidojiet uz klases grīdas taisnu līniju. Līnijas pretējos galos uzrakstiet „Piekrītu" un „Nepiekrītu" (vai novietojiet zīmes). Paskaidrojiet, ka nolasīsiet desmit apgalvojumus (skat. 15. aktivitāte. Apgalvojumi), un skolēniem uzmanīgi jāklausās. Pasakiet, ka tad, kad būsiet nolasījusi teikumu, dosiet skolēniem laiku padomāt un mudināsiet viņus paust savu viedokli, nostājoties vienā vai otrā līnijas galā. Kad skolēni būs izdarījuši izvēli, aicināsiet viņus pēc kārtas paskaidrot, kādēļ viņi ir izvēlējušies apstāties tur, kur viņi stāv. Nolasiet apgalvojumus un izpildiet šīs darbības.

8. darbība 10 min.

Iztaujāšana.

Padomi un piezīmes

- Izslēdziet video skaņu un nepieciešamības gadījumā palīdziet skolēniem uzdevumu izpildē.
- Ja nepieciešams, atskaņojiet video divreiz.
- Atgādiniet klases noteikumus par to, ka jāciena citu viedoklis.

IDEJAS IZTAUJĀŠANAI

- Aiciniet skolēnus padomāt: ja tikai dažās minūtēs jūs saskaitījāt tik daudz automašīnu, cik automašīnu, jūsuprāt, tur brauc katru dienu? Katru nedēļu? Katru mēnesi?
- Pajautājiet skolēniem, kas būtu jāmaina, lai samazinātu siltumnīcefekta gāzu emisijas un piesārņojumu.
- Paskaidrojiet ilgtspējības un atjaunīgās enerģijas jēdzienus. Atjaunīgā enerģija ir enerģija, ko iegūst no atjaunīgajiem energoresursiem, piemēram, saules, vēja, lietus, okeāna paisuma un bēguma un viļņiem.

39 https://www.youtube.com/watch?v=md99WmB2o2U.

40 https://www.youtube.com/watch?v=FXw_t172BKY.

VARIĀCIJAS UN PAPILDINĀJUMI

- Kopā ar skolēniem dodieties ārpus skolas vērot transporta kustību ielā ar intensīvu satiksmi reālos apstākļos un pazīstamā kontekstā.
- Apsveriet iespēju runāt par bezemisiju transportlīdzekļiem, atjaunīgo un zemas oglekļa emisijas degvielu un saistīto transporta infrastruktūru.
- Noskaidrojiet vairāk par Eiropas Mobilitātes nedēļu[41] un piedalieties saistītajos vietējos pasākumos. Eiropas Mobilitātes nedēļa (katru gadu no 16. – 22. septembrim) ir Eiropas Komisijas izpratnes veidošanas kampaņa par ilgtspējīgu pilsētu mobilitāti, kuras kulminācija ir „diena bez auto". Tā sekmē paradumu maiņu, dodot priekšroku aktīvai mobilitātei, sabiedriskajam transportam un citiem tīriem un viediem transporta risinājumiem.

41 Uzziniet vairāk vietnē https://mobilityweek.eu/home/.

15. aktivitāte. Darblapa „Salīdzini un atrodi atšķirības"

Kādas ir kopīgās iezīmes?

Kādas ir atšķirīgās iezīmes? Attiecībā uz ...

Secinājumi

15. AKTIVITĀTE. APGALVOJUMI

Nolasiet skolēniem:
1. Kad braucu ar riteni, es nepalielinu siltumnīcefekta gāzu emisijas un piesārņojumu.
2. Riteņbraukšana ir lieliska fiziskā aktivitāte.
3. Braukt ar riteni lietū ir kaitīgi manai veselībai.
4. Braukt ar riteni ir patiešām patīkami.
5. Riteņbraukšana ir bīstama.
6. Riteni ir viegli nozagt.
7. Braucot ar riteni, mēs ieelpojam automašīnu radīto piesārņojumu.
8. Ne visas pilsētas ir draudzīgas riteņbraucējiem.
9. Ar riteni var ātrāk tikt uz priekšu, jo tam nav jāstāv satiksmes sastrēgumos.
10. Ar riteni var braukt jebkurš un jebkurā vecumā.

± 40 min

16. aktivitāte. Kāds būs transports nākotnē?

Plānotie mācīšanās rezultāti

Skolēni salīdzina mūsdienu transporta līdzekļus ar pagātnes transporta līdzekļiem un iztēlojas, kāds varētu būt transports nākotnē.

Sagatavošanās un materiāli

- Lai varētu veikt šo aktivitāti, skolēniem ir jāpārzina transporta stāts. Ja neveicāt 14. aktivitāte. Ko tu zini par transportu?, vispirms bez skaņas parādiet visai klasei tiešsaistes video „Transporta stāsts“ [43] un sagatavojiet stāstījumu saviem vārdiem (šim nolūkam iestatījumos ieslēdziet „automātisko tulkošanu“, lai skatītos video ar subtitriem jūsu dzimtajā valodā).
- 16. aktivitāte. Darblapa „Zināt, uzzināt, iemācīties“, ko varēsiet pārzīmēt uz tāfeles vai nokopēt katram skolēnam.
- Skolēni sēž savās ierastajās vietās un pēc tam sadalās pa pāriem.

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

- Šī aktivitāte pievērš uzmanību tam, ka transporta nākotne ir svarīgs mūsdienu sabiedrības pareizas funkcionēšanas elements.
- Aktivitāte attīsta kritisko un radošo domāšanu, spēju strādāt komandā un sadarbības prasmes.
- Šajā aktivitātē tiek izmantota kooperatīvās mācīšanās metode domā, apspried, dalies,[42] kas sekmē individuālu līdzdalību, aktīvo klausīšanos un problēmu risināšanu. Domāšanas posmā skolēni individuāli pārdomā uzdotos jautājumus. Pēc tam skolēni pārī ar klasesbiedru pārrunā savas idejas un nonāk pie kopīga viedokļa. Visbeidzot skolēni prezentē savu kopīgo viedokli klasei (vai lielākai grupai).

42 Šis domāšanas vingrinājums tika izstrādāts ieraugāmās domāšanas projekta gaitā Hārvarda Pedagoģijas augstskolas pētniecības centrā Project Zero. Plašāka informācija: http://pz.harvard.edu/sites/default/files/Think%20Pair%20Share.pdf.

43 https://www.youtube.com/watch?v=FaLCQo8NJFA.

STUNDAS NORISE

1. darbība 5 min.

Ja esat veikuši 14. aktivitāte. Ko tu zini par transportu?, kopā ar skolēniem atkārtojiet transporta stāstu — atgādiniet, ka transportam ir pagātne, tagadne un nākotne.

Ja neveicāt 14. aktivitāte. Ko tu zini par transportu?, tad paskaidrojiet skolēniem, ka, lai veiktu šo aktivitāti, viņiem ir jāsaprot, kā transports attīstījās no senajiem laikiem līdz 20. gadsimtam, un atskaņojiet tiešsaistes video „Transporta stāsts“ [44] bez skaņas, taču ar jūsu stāstījumu. Paskaidrojiet skolēniem, ka tagad dzīvojam 21. gadsimtā un tiek izstrādātas jaunas tehnoloģijas un idejas, kas labāk atbildīs nākotnes sabiedrības vajadzībām.

2. darbība 10 min.

Aiciniet skolēnus padomāt, kādus transporta veidus izmantojam šobrīd, un salīdzināt tos ar pagātnē izmantotajiem transporta veidiem. Jautājiet: kāpēc, jūsuprāt, notika šāda attīstība? Kāda iemesla dēļ?

Skolēni domā, apspriežas un pārrunā atbildes, uzdod jautājumus un pauž šaubas.

3. darbība 10 min.

Pajautājiet skolēniem: kā, jūsuprāt, transports izskatīsies tuvākajā nākotnē?
Skolēni domā, apspriežas un pārrunā atbildes, uzdod jautājumus un pauž šaubas.

4. darbība 15 min.

Iztaujāšana.

Padomi un piezīmes

Skolēni, kuri prot rakstīt, var patstāvīgi aizpildīt 16. aktivitāte. Darblapa „Zināt, uzzināt, iemācīties“ aktivitātes posmā „domā, apspried, dalies“.

IDEJAS IZTAUJĀŠANAI

Aiciniet pārus atbildēt uz jautājumiem. Pēc tam sarīkojiet „prāta vētru“ par transporta nākotni, izmantojot 16. aktivitāte. Darblapa „Zināt, uzzināt, iemācīties“. Pārzīmējiet darblapu uz tāfeles un uzrakstiet atbildes. Noslēgumā nolasiet atbildes skaļi, lai nostiprinātu apgūto vielu.

VARIĀCIJAS UN PAPILDINĀJUMI

- Diskutējiet par to, kā mainās transports jūsu vietējā kopienā. Vai esat redzējuši vai izmantojuši viedās automašīnas, ātrvilcienus, e-motorollerus, GPS vai piegādi ar dronu?
- Aiciniet skolēnus izveidot karti vai zīmējumu, kurā attēlota ideālā dzīves telpa, kas ir droša un atbilst viņu un citu cilvēku vajadzībām. Vispirms ļaujiet skolēniem grupās pārrunāt, kas viņiem nepatīk pašreizējā dzīvesvietā, kas tajā ir bīstams, kas viņiem vajadzīgs dzīvei un ko viņi vēlētos mainīt. Aiciniet skolēnu grupas parādīt savus darbus pārējiem, lai viņi apjaustu, cik dažādi mēs uztveram pasauli un kādas varētu būt ar vietējo infrastruktūru saistītās vajadzības.

44 https://www.youtube.com/watch?v=FaLCQo8NJFA.

16. AKTIVITĀTE. DARBLAPA „ZINĀT, UZZINĀT, IEMĀCĪTIES“

ZINĀT Ko es, ***manuprāt***, zinu	**UZZINĀT** Ko es ***vēlos*** uzzināt	**Iemācīties** Ko es ***iemācījos***

± 45 min

17. aktivitāte. Kad es izaugšu

Plānotie mācīšanās rezultāti

- Skolēni cenšas noskaidrot, par ko viņi vēlētos kļūt, kad būs pieauguši.
- Skolēni attīsta analītiskās un kritiskās domāšanas prasmes.
- Skolēni gūst plašāku izpratni par darba tirgu.

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

Šīs aktivitātes galvenais mērķis ir radīt skolēnos interesi par savu izglītību ilgtermiņā un savas karjeras plānošanu nākotnē. Kā piemēri ir minētas profesijas transporta nozarē.

Sagatavošanās un materiāli

- 17. aktivitāte. Darblapa „Ko es vēlos“ — nokopējiet darblapu un izdaliet katram skolēnam.
- 17. aktivitāte. Darblapa „Es varētu kļūt par ...“ — nokopējiet darblapu un izdaliet katram skolēnam.
- Skolēni sēž savās ierastajās vietās.
- Tiešsaistes video „Sievietes transporta nozarē 100 gadu griezumā: tagadne un nākotne’[45] — atskaņojiet klasē iztaujāšanas laikā.

45 https://www.youtube.com/watch?v=WfzfBH_IVTM.

STUNDAS NORISE

1. darbība 5 min.

Izdaliet visiem skolēniem darblapu 17. aktivitāte. Darblapa „Ko es vēlos“ un paskaidrojiet, ka jūs uzdosiet jautājumus un viņiem jāatzīmē atbilde „JĀ“ vai „NĒ“. Darblapas mērķis ir rosināt skolēnos interesi par to, ka karjeru iespējams plānot.

2. darbība 2 min.

Aiciniet skolēnus parādīt savas atbildes (droši vien, atbilžu „NĒ“ būs ļoti maz vai nebūs vispār) un noskaidrojiet, kurš ir atzīmējis „NĒ“ un kurās sadaļās (ja kāds ir izvēlējies šādu atbildi).

3. darbība 10 min.

Izdaliet visiem skolēniem darblapu 17. aktivitāte. Darblapa „Es varētu kļūt par ...“ Paskaidrojiet skolēniem, ka viņiem būs jāizlasa darblapā norādītās profesijas un jāatzīmē sadaļā „JĀ“ vai „NĒ“ atkarībā no tā, vai viņi vēlētos strādāt šajā profesijā. Lēni izlasiet profesiju sarakstu un paskaidrojiet katras profesijas svarīgākās iezīmes, ļaujot skolēniem pirms atbildes atzīmēšanas padomāt.

4. darbība 15 min.

Palīdziet skolēniem pārskatīt atbildes. Sākot ar „kuģa kapteinis/kuģa kapteine“, aiciniet visus, kuri atzīmējuši „JĀ“, pacelt roku. Salīdziniet atbildes abās darblapās 17. aktivitāte. Darblapa „Ko es vēlos“, 17. aktivitāte. Darblapa „Es varētu kļūt par ...“. Pajautājiet, vai profesija atbilst viņu iepriekš paustajām vēlmēm. Turpiniet tādā pašā veidā līdz pat pēdējai profesijai. Lielākā daļa profesiju atbildīs skolēnu iepriekš paustajām vēlmēm, taču ne visas (piemēram, ārsti palīdz cilvēkiem, taču ne ārpus telpām, parasti daudz naudas pelna tikai izcili aktieri). Svarīgi, lai skolēni saprastu, ka, izvēloties profesiju, jāņem vērā daudzi aspekti un ka, lai varētu strādāt iecerētajā profesijā, skolēniem jāizvēlas mācību priekšmeti, kas atbilst izvēlētajai karjerai un viņu vēlmēm.

5. darbība 15 min.

Iztaujāšana.

IDEJAS IZTAUJĀŠANAI

- Apspriediet šādus jautājumus:
  - Vai jums patika šī aktivitāte? Kāpēc?
  - Vai domājat, ka šīs profesijas ir piemērotas gan meitenēm, gan zēniem? Kāpēc?
  - Vai jūs izvēlētos kādu citu profesiju? Kuru? Kāpēc?
  - Kādas īpašības piemīt labam un profesionālam darbiniekam? Miniet piemērus.
  - Kādēļ, jūsuprāt, ir svarīgi mācīties?
  - Vai kādreiz esat domājuši par darbu transporta nozarē? Vai (ja uz šo jautājumu ar „Jā“ atbild pārsvarā zēni) uzskatāt, ka transporta nozare ir piemērota tikai zēniem?
- Atskaņojiet tiešsaistes video „Sievietes transporta nozarē 100 gadu griezumā: tagadne un nākotne’.[46]

Padomi un piezīmes

- Skolēni, kuri neprot lasīt, var pacelt īkšķi uz augšu vai uz leju (tā vietā, lai atzīmētu „JĀ“ vai „NĒ“).
- Veiciet darblapā izmaiņas vai pielāgojiet to atkarībā no skolēnu skaita klasē un/vai viņu lasītprasmes un rakstītprasmes, vai papildiniet sarakstu ar citām profesijām vai iespējām, kas ir aktuālākas.

46 https://www.youtube.com/watch?v=WfzfBH_IVTM.

17. AKTIVITĀTE. DARBLAPA „KO ES VĒLOS“

Vai vēlies ...

	būt laukā?	palīdzēt cilvēkiem?	daudz ceļot?	tikties ar cilvēkiem?	pelnīt daudz naudas?	strādāt vienatnē?
JĀ						
NĒ						

17. AKTIVITĀTE. DARBLAPA „ES VARĒTU KĻŪT PAR ...“

PROFESIJA	JĀ	NĒ
Kuģa kapteinis/kapteine		
Lidmašīnas pilots/pilote		
Ārsts/ārste		
Vilciena vadītājs/vadītāja		
Autobusa šoferis/šofere		
Skolotājs/skolotāja		
Inženieris/inženiere		
Aktieris/aktrise		

Elastīgs

18. aktivitāte. Pasteidzies! Nenokavē vilcienu

Plānotie mācīšanās rezultāti

- Skolēni iepazīst sabiedrisko transportu un dalās savā pieredzē.
- Skolēni analizē dažādas profesijas konkrētā transporta apakšnozarē — dzelzceļa transporta apakšnozarē.
- Skolēni iepazīst sistēmu sarežģīto uzbūvi.[47]

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

- Šīs aktivitāšu virknes mērķis ir palīdzēt skolēniem iepazīt tuvāk dažas profesijas dzelzceļa apakšnozarē un to sarežģītību.
- Šajā aktivitātē skolēni arī pilnveido domāšanas un metakognitīvās prasmes.

Sagatavošanās un materiāli

- Aktivitāte paredz braucienu ar vilcienu vai ekskursiju uz vietējo dzelzceļa staciju (skat. 3. darbību).
- 18. aktivitāte. Darblapa „Uzzīmē vilcienu“ — izmantojiet kā uzskates līdzekli vai izdaliet skolēniem, kad viņi zīmēs vilcienu.
- Papīra lapa un krāsu zīmuļi katram skolēnam.
- Līmlente skolēnu darbu piestiprināšanai pie sienas.

STUNDAS NORISE

1 darbība 10 min.

Aiciniet skolēnus uzzīmēt vilcienu, pēc izvēles izmantojot 18. aktivitāte. Darblapa „Uzzīmē vilcienu“

2. darbība 5 min.

Pajautājiet skolēniem, ko viņi zina par vilcieniem, kāda ir viņu pieredze ar vilcieniem, vai viņi jebkad ir braukuši ar vilcienu un, ja jā, tad uz kurieni.

47 Šī aktivitāšu virkne ir sagatavota, iedvesmojoties no: http://www.agencybydesign.org/.

3. darbība

Vēlāk tajā pašā dienā vai citā dienā kopā ar skolēniem aizbrauciet ar vilcienu uz tuvāko pilsētu un atpakaļ. Brauciena laikā skolēni var tikties ar dažādiem dzelzceļa darbiniekiem, piemēram, vilciena vadītāju, biļešu kontrolieri un biļešu pārdevēju. Ja braucienu nav iespējams sarīkot, varat doties ekskursijā uz vietējo dzelzceļa staciju.

4. darbība 10 min.

Kad esat atgriezušies klasē, aiciniet skolēnus dokumentēt, ko viņi darījuši un iemācījušies šajā braucienā. Mudiniet viņus atcerēties, kādā secībā viņi veica darbības, kas notika, ko darbinieki pastāstīja par savu profesiju un dažādas sarunas un atgadījumus, ko viņi piedzīvoja.

5. darbība 10 min.

Pēc piedzīvotā atsaukšanas atmiņā aiciniet skolēnus uzzīmēt dažādus „mirkļus" (piemēram, kad mēs visi kopā soļojām uz dzelzceļa staciju vai biļešu kontrolieris lūdza mums uzrādīt biļetes).

6. darbība

Atveidojiet visus mirkļus uz plakāta pareizajā secībā. Tas palīdzēs skolēniem atsaukt atmiņā visu piedzīvojumu. Kādu laiku varat paturēt šo plakātu pie sienas kā jauku vizuālu atgādinājumu par gūto pieredzi un zināšanām.

7. darbība 10 min.

Vēlāk šajā dienā vai citā dienā rosiniet skolēnus padziļināti analizēt profesijas, kurās strādā satiktie cilvēki, izmantojot domāšanas vingrinājumu „sistēmas daļas, cilvēki, mijiedarbība",[48] lai noskaidrotu, kā cilvēki mijiedarbojas sistēmas ietvaros. Piemēram, noskaidrojiet, kā vilciena vadītāja darbs ir saistīts ar vilcienu, uzdodot šādus jautājumus:

- Kādas ir vilciena daļas/komponenti, kas vilciena vadītājam jāpazīst, lai veiktu savu darbu? Kā šīs daļas darbojas?
- Ko vilciena vadītājs dara ar šīm daļām/komponentiem? Kā vilciena vadītājs mijiedarbojas ar šīm daļām?
- Kas notiktu, ja nebūtu viena no šiem elementiem?
- Kas notiktu, ja nebūtu vilciena vadītāja? Vai šo darbu varētu veikt kāds cits?

8. darbība 5 min.

Iztaujāšana.

Padomi un piezīmes

Iesaistiet visus skolēnus sarunās ar dzelzceļa darbiniekiem.

IDEJAS IZTAUJĀŠANAI

Apspriediet šādus jautājumus:

- Kādas trīs lietas jums šajā piedzīvojumā patika visvairāk?
- Kurš transporta veids jums ir vismīļākais?
- Vai jūs vēlētos strādāt vilcienā vai dzelzceļa stacijā? Kas šajā darbā būtu patīkams?
- Vai iepriekš zinājāt, ko dara vilcienu vadītāji, biļešu kontrolieri utt.?

48 Hārvarda Pedagoģijas augstskolas pētniecības centrs (2016). Project Zero. Avots: http://www.pz.harvard.edu/resources/parts-people-interactions.

VARIĀCIJAS UN PAPILDINĀJUMI

- Šādu piedzīvojuma hronoloģiskas atveides un padziļinātas analīzes vingrinājumu var veikt jebkurā citā situācijā, piemēram, pēc muzeja, parka vai jebkuras citas vietas apmeklējuma, arī izmantojot digitālās komunikācijas līdzekļus.

- Transporta nozarē to varētu izmantot pēc autoostas, lidostas, ostas u.c. apmeklējuma.

18. AKTIVITĀTE. DARBLAPA „UZZĪMĒ VILCIENU“

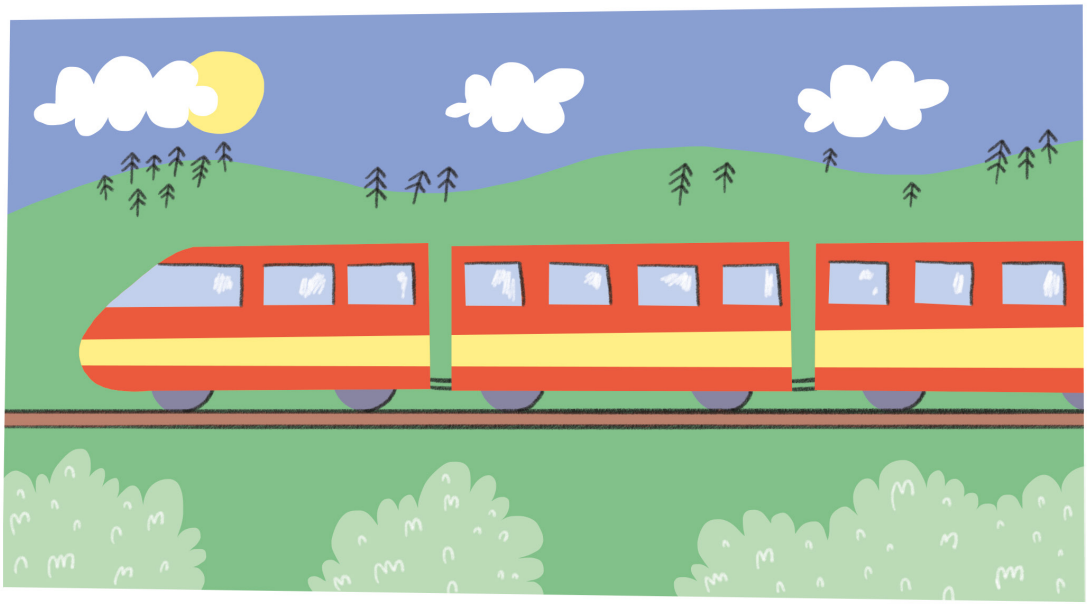

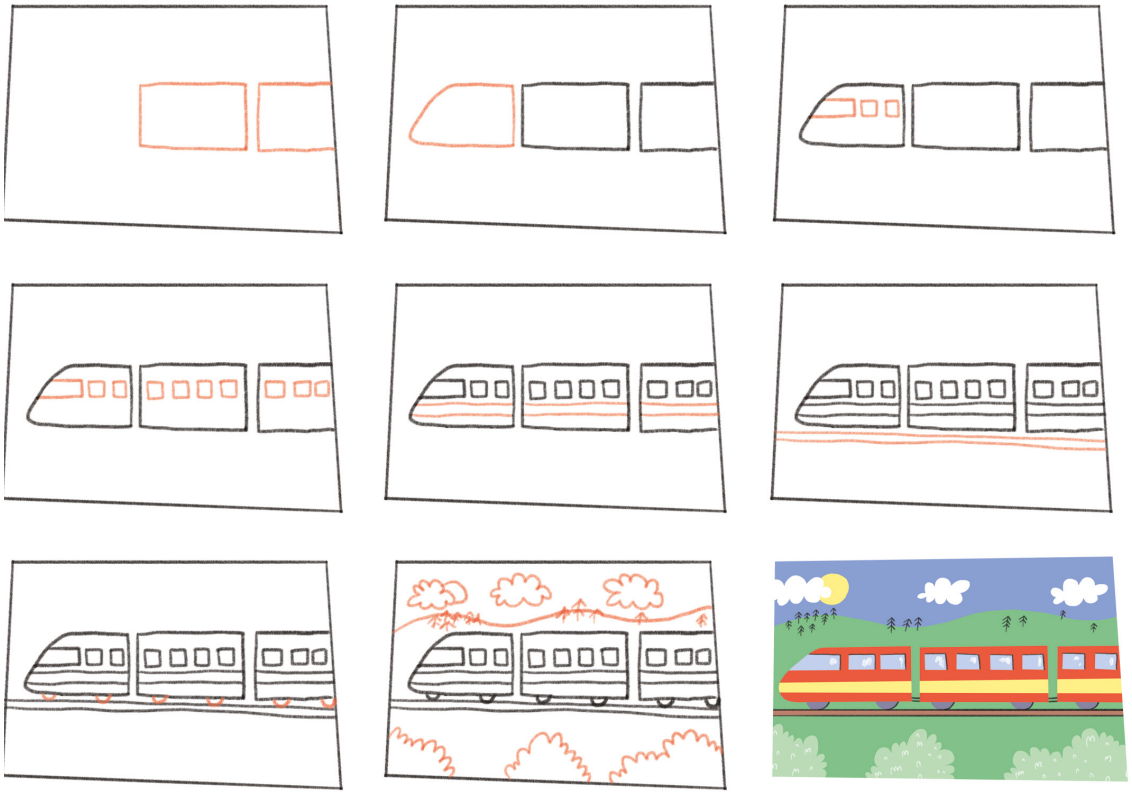

Elastīgs

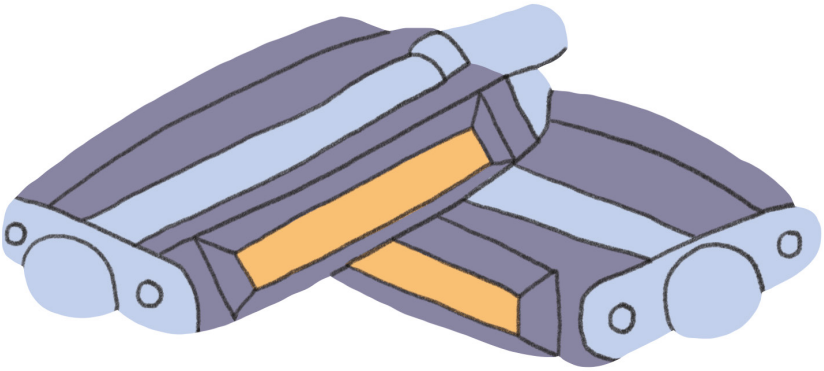

19. aktivitāte. Mans divritenis ir vislabākais!

Plānotie mācīšanās rezultāti

- Skolēni pēta objektu, uzmanīgi to novērojot.
- Skolēni vingrinās diverģentajā domāšanā, pētot jaunas iespējas.
- Skolēni salīdzina dažādus transporta līdzekļus.
- Skolēni novērtē videi draudzīgus un efektīvus transporta līdzekļus.

Sagatavošanās un materiāli

- Sagādājiet vienu vai vairākus divriteņus vai izvediet skolēnus ārā, kur viņi var vērot divriteni.
- Iespējams, jums jāatsvaidzina savas zināšanas par to, kā sarīkot galerijas pastaigu[50] (šī tiešsaistes video iestatījumos ieslēdziet „automātisko tulkošanu", lai skatītos video ar subtitriem jūsu dzimtajā valodā).
- Papīrs un krāsu zīmuļi katram skolēnam.
- Skolēni var sēdēt savās ierastajās vietās, taču kādā brīdī vēlams sadalīt viņus grupās pa trīs vai četri.

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

Šajā aktivitātē, izmantojot trīs domāšanas vingrinājumu kombināciju — „zīmēšana vērojot", „sistēmas daļas, nolūks, mijiedarbība" un „iztēlojies, ka ..."'[49] — skolēni iejūtas inženieru vai projektētāju lomā, izzinot savus domāšanas procesus un realizējot savas ieceres.

49 Šīs aktivitāšu virknes pamatā ir domāšanas vingrinājumi, kas aizgūti no http://www.agencybydesign.org.

50 https://www.youtube.com/watch?v=dPLk_aVhYwg.

STUNDAS NORISE

1. darbība 3 min. Pirms atvedat uz klasi divriteņus, pajautājiet skolēniem, ko viņi zina par „pedāļiem“ (t.i., no kā tie izgatavoti, kādam mērķim tos izmanto, kā tie darbojas).

2. darbība 10 min. Kad divritenis ir atvests, aiciniet skolēnus uzmanīgi aplūkot vienu pedāli un to uzzīmēt, pievēršot uzmanību katrai detaļai un dažādiem komponentiem, krāsām un materiāliem. Mudiniet skolēnus tam pieskarties un to aptaustīt, pakustināt un aplūkot no dažādām pusēm.

3. darbība 5 min. Kad zīmējumi pabeigti, aiciniet skolēnus grupās pārrunāt, kāda ir pedāļa funkcija velosipēda sistēmā, kā tas darbojas, kas notiktu, ja nebūtu pedāļu vai citu divriteņa daļu, vai kā visas daļas mijiedarbojas.

4. darbība 10 min. Aiciniet skolēnu grupas padomāt un pārrunāt, kā divriteni varētu uzlabot, un uzprojektēt un uzzīmēt tā pilnveidoto versiju. Uzdodiet šādus vai līdzīgus jautājumus: kā varētu uzlabot jūsu divriteņa izskatu? Kā varētu padarīt to drošāku? Ko vajadzētu izdarīt, lai ar to būtu vieglāk braukt?

5. darbība 5 min. Piestipriniet skolēnu zīmējumus pie sienas un sarīkojiet galerijas pastaigu,[51] pēc kuras viens skolēns no katras grupas izskaidro savu dizaina projektu pārējiem klasesbiedriem.

6. darbība 10 min. Iztaujāšana.

Padomi un piezīmes

- Atsevišķiem skolēniem labāk padodas zīmēšana vai runāšana auditorijas priekšā. Ņemiet to vērā, sadalot pienākumus darbam grupās.
- Ļaujiet jūsu klases inženieriem-amatieriem jūs pārsteigt! Iespējams ir pilnīgi viss!

IDEJAS IZTAUJĀŠANAI

Apspriediet šādus jautājumus:

- Vai protat braukt ar divriteni? Vai jums tas patīk? Kurš jums iemācīja braukt ar divriteni?
- Kad vai cik bieži jūs braucat ar divriteni? Kas ir vislabākais, braucot ar divriteni?
- Ja tas ir atļauts, vai braucat uz skolu ar divriteni? Kāda ir atšķirība, ja braucat uz skolu ar divriteni vai braucat ar autobusu vai mašīnu, vai ejat kājām utt.?
- Vai, zīmējot pedāli, pedāļos pamanījāt ko tādu, ko iepriekš nebijāt ievērojuši?
- Vai divritenī pamanījāt ko tādu, ko iepriekš nebijāt ievērojuši?
- Vai bija interesanti projektēt savu divriteni? Kāpēc?
- Kādas prasmes ir nepieciešamas, lai radītu projektu? (Kas jums bija jāņem vērā? Kas jums bija jādara? Kāda bija sajūta? Vai bijāt pārliecināti, ka jums tas ir pa spēkam?)
- Vai jūs gribētu kļūt par izgudrotāju, inženieri, zinātnieku vai ko līdzīgu?
- Vai zināt, kas jums jādara, lai kļūtu par zinātnieku, inženieri, izgudrotāju utt.?

VARIĀCIJAS UN PAPILDINĀJUMI

- „Zīmēšanu vērojot“ var izmantot jebkurā situācijā, kuru skolotāji vēlas padziļināti analizēt.[52]
- Varat sarīkot ekskursiju uz velosipēdu remontdarbnīcu (vai lūgt, lai to izdara skolēnu vecāki), kur skolēni redzēs dažāda veida divriteņus un uzzinās, ar kādiem instrumentiem tiek laboti salūzuši divriteņi.

51 https://www.youtube.com/watch?v=dPLk_aVhYwg.

52 Šīs aktivitāšu virknes pamatā ir domāšanas vingrinājumi, kas aizgūti no http://www.agencybydesign.org/.

± 25 min.

20. aktivitāte. Ko var nopirkt lielveikalā?

Plānotie mācīšanās rezultāti

- Skolēni saprot un novērtē transporta nozīmīgumu savā dzīvesveidā.
- Skolēni atpazīst dažādas transporta apakšnozares.
- Skolēni sadarbojas, lai sasniegtu kopīgu mērķi.

Sagatavošanās un materiāli

- Skolēni sēž grupās pa trīs vai četri.
- Atnesiet uz klasi dažas īstas preces, ko var iegādāties lielveikalā, lai aktivitāte būtu aizraujošāka.
- Papīra lapa un zīmulis katram skolēnam.

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

Aktivitātes mērķis ir likt skolēniem aizdomāties par kravas transporta stratēģiski svarīgo nozīmi mūsu dzīvesveidā un daudzajiem veidiem, kādos tas ir sastopams mūsu dzīvē.

STUNDAS NORISE

1. darbība
7 min.

Aiciniet trīs vai četru skolēnu grupas izveidot 20 dažādu lietu sarakstu, ko var iegādāties lielveikalā. Atgādiniet, ka sarakstā jāiekļauj ne tikai pārtika (piemēram, augļi, dārzeņi, dzērieni, maizes izstrādājumi), bet arī citas preces (piemēram, elektropreces, sporta preces, mājsaimniecības preces, apģērbs).

Ja skolēni tekoši lasa un raksta, izmantojiet „apaļā galda“ sadarbības stratēģiju, lai saraksta veidošanā iesaistītu visus skolēnus. Pirmais skolēns pieraksta pirmo preci sarakstā un padod papīra lapu nākamajam skolēnam, kurš izlasa uzrakstīto un pieraksta citu preci. Lapu laiž apkārt vairākas reizes, līdz sarakstā ir 20 preces.

Ja skolēni vēl neprot rakstīt, aiciniet viņus uzzīmēt attiecīgo preci. Vai arī uzzīmējiet un/vai pierakstiet saraksta elementus, ko skolēni nosauc mutiski, vai pat palūdziet, lai viņi atnes preces no mājām.

2. darbība
5 min.

Aiciniet grupas izlasīt savus preču sarakstus pārējiem un izveidojiet uz tāfeles jaunu sarakstu, kas ir pietiekami daudzveidīgs šīs aktivitātes mērķim.

3. darbība
8 min.

Izlasiet preču nosaukumus tādā secībā, kādā tie ir pierakstīti uz tāfeles, un ar skolēnu palīdzību centieties nosaukt visus atšķirīgos kravas transporta līdzekļus, kas ir izmantoti, lai nogādātu katru preci līdz mūsu iepirkšanās ratiņiem. Piemēram:

- mazas laivas vai lieli kuģi piegādā zivis;
- vietējo zemnieku produkti tiek piegādāti minifurgonos;
- preces no ārvalstīm tiek atvestas lielās kravas automašīnās, vilcienos vai jūras kravas kuģos;
- atsevišķas elektropreces piegāgā lidmašīnās vai kravas kuģos.

4. darbība
7 min.

Iztaujāšana

Padomi un piezīmes

- Atgādiniet skolēniem, ka ir citas „preces", kuras arī piegādā ar transportu, taču tās nevar nopirkt lielveikalos, piemēram, benzīnu un gāzi.
- Kādā brīdī aktivitātes laikā uzsveriet, ka par plašo preču klāstu no visas pasaules mūsu veikalos mums ir jāmaksā augsta cena. Daži kravas transporta veidi (piemēram, ceļa un gaisa transports) rada augstu piesārņojuma līmeni, kas veicina klimata pārmaiņas, un izvēle par labu precēm, kas rada zemāku oglekļa izmešu līmeni, ir labāka un nekaitīgāka. Pāreja no iekšzemes kravas pārvadājumiem uz dzelzceļa pārvadājumiem un iekšzemes ūdensceļu un tuvsatiksmes kuģošanu, kā arī efektīviem transportlīdzekļiem, kas nerada emisijas, var veicināt ekoloģiskākus kravas pārvadājumus ES.

IDEJAS IZTAUJĀŠANAI

Apspriediet šādus jautājumus:

- Kādēļ transports ir tiks svarīgs mūsu dzīvē?
- Kas notiktu, ja transports neeksistētu? Mudiniet skolēnus minēt, kas viņu dzīvē mainītos, ja noteikti transporta veidi neeksistētu. Piemēram, iedomājieties, kā mainītos pieejamā pārtika, kā tas ietekmētu mūsu atvaļinājuma paradumus vai kā mēs nokļūtu skolā.
- Vai jebkas no minētā jūs pārsteidza?
- Vai zinājāt, ka dažas preces, kas pieejamas lielveikalos un tirdzniecības centros, ceļo ļoti lielus attālumus un dažas no tām — ar daudziem un dažādiem transporta līdzekļiem?
- Kāpēc ir labāk pēc iespējas pirkt preces, kas ir ražotas uz vietas, nekā preces, kas ražotas tālās zemēs?

VARIĀCIJAS UN PAPILDINĀJUMI

Piešķiriet katram skolēnam vienu preci no saraksta. Aiciniet pastāstīt vai uzzīmēt stāstu par šo preci, kā tā no savas izcelsmes vietas nonāk lielveikalā un iepirkumu ratiņos.

± 30 min

21. aktivitāte. Kas palicis aiz kadra?

Plānotie mācīšanās rezultāti

- Skolēni attīsta empātiju un radošumu.
- Skolēni apjauš sabiedriskā transporta vērtību.

Sagatavošanās un materiāli

- 21. aktivitāte. Mācību attēls kā uzskates līdzeklis digitālā vai papīra formātā.
- 1. darbības laikā skolēni sēž savās ierastajās vietās un aktivitātes turpmākajos posmos sadalās mazās līdz četru skolēnu grupās.

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

- Šī aktivitāte palīdz sākumskolēniem saprast tādus abstraktus jēdzienus kā transporta nozīmīgums, pētot dažādus skatupunktus.
- Tā arī paver iespējas empātijai un radošumam, jo skolēniem ir jāpaskatās uz pasauli no nedzīva priekšmeta skatupunkta.
- Skolēni var izpausties, izmantojot dažādus izziņas procesus.

STUNDAS NORISE

1. darbība 10 min.

Parādiet skolēniem 21. aktivitāte. Mācību attēls (nepasakot tā nosaukumu) un uzdodiet jautājumus:

- Kas palicis aiz kadra? Vai varat pastāstīt, ko jūs redzat? Kas ir šie cilvēki? Kurp viņi dodas? No kurienes viņi dodas?
- Vai tas jums atgādina līdzīgu pieredzi no jūsu dzīves?
- Kas, jūsuprāt, notiks tālāk?
- Paskatieties uz sievieti, kura tur grozu: kāpēc viņa izskatās norūpējusies? Par ko viņa domā? Kurp viņa dodas? Vai jūs varētu viņai palīdzēt?
- Paskatieties uz vīrieti ar platmali un tauriņu: ko viņš tur labajā rokā? Kāpēc viņš ir bēdīgs? Uz ko viņš skatās?
- Paskatieties uz sievieti attēla centrā: ko viņa slēpj zem savas dzeltenās šalles? Par ko viņa domā? Kāpēc viņai kājās nav apavu?
- Vai jums patīk šī glezna? Kāpēc? Kas jums tajā (ne)patīk?
- Kādu nosaukumu jūs dotu šai gleznai?

2. darbība

Pastāstiet skolēniem: „Iztēlojies, ka esi autobuss. Pulkstenis ir desmit vakarā, un tu beidzot atpūties garāžā. Iztēlojies, kā tu jūties — noderīgs, noguris, apmierināts — un pastāsti saviem grupas biedriem, ko tu visu dienu esi darījis." Piemēram, skolēni varētu teikt: „Šorīt sāku darbu pulksten astoņos."

3. darbība 5 min.

Dodiet skolēniem dažas minūtes, lai izdomātu savu stāstu, un tad aiciniet to izstāstīt pārējiem grupas dalībniekiem.

4. darbība 10 min.

Pēc nejaušības principa varat izvēlēties dažus skolēnus, kuri pastāstīs savu stāstu visai klasei.

5. darbība 10 min.

Iztaujāšana.

Padomi un piezīmes

- Nav pareizo vai nepareizo atbilžu.
- Skolotāji var analizēt šī attēla personāžus tik dziļi, cik vien vēlas, lai attīstītu skolēnos empātijas spēju. Piemēram, varat pievērst uzmanību personāžu atšķirīgajiem sociālajiem un ekonomiskajiem apstākļiem un atšķirīgajām problēmām.

IDEJAS IZTAUJĀŠANAI

- Vai jums patika izdomāt vai stāstīt stāstu? Kā jutāties, iztēlojoties vienu dienu autobusa mūžā?
- Vai jums patika citu grupas biedru stāsti? Vai jūs no tiem ko iemācījāties?
- Vai varējāt iedomāties, ka autobusa dzīve varētu būt tik aizraujoša?
- Ja jūs varētu būt jebkurš transportlīdzeklis, kurš transportlīdzeklis jūs būtu? Kāpēc?

VARIĀCIJAS UN PAPILDINĀJUMI

- Skolēni var pastāstīt savu stāstu arī ar zīmējumu vai pantomīmas palīdzību.
- Aiciniet skolēnus pastāstīt par to, ko viņi piedzīvojuši autobusā vai citā sabiedriskajā transportā. Viņi arī var uzzīmēt ainu, ko ir redzējuši autobusā.
- Parādiet mūsdienīgu attēlu, kurā redzama aina autobusā, un aiciniet skolēnus salīdzināt attēlus un sameklēt atšķirības.

21. AKTIVITĀTE. MĀCĪBU ATTĒLS

Ilustrācija, kuras pamatā ir Frīdas Kalo glezna *El camión (Autobuss).*

± 45 min

22. aktivitāte. Es strādāšu transporta nozarē

Plānotie mācīšanās rezultāti

Skolēni:

- novērtēs transporta nozares nozīmīgumu mūsu sabiedrībā;
- salīdzinās dažādas profesijas transporta nozarē un noteiks šajās profesijās nepieciešamās prasmes un kompetences;
- iemācīsies pieņem apzinātus lēmumus.

Galvenais mērķis un pamatjautājumi

Šīs aktivitātes (tāpat kā visu pārējo 5. rīku kopuma aktivitāšu) mērķis ir rosināt skolēnos interesi par darbu transporta nozarē, kā arī par šajās profesijās nepieciešamajām prasmēm un to apguves ceļiem, vienlaikus atspēkojot ar šīm profesijām saistītos dzimumu stereotipus.

Sagatavošanās un materiāli

- Pirms tam atkārtojiet visas aktivitātes, kas veiktas 5. rīku kopumā (un 3. un 4. rīku kopumā). Skat. arī 22. aktivitāte. Profesijas transporta nozarē.
- Pirms aktivitātes veikšanas palūdziet, lai skolēni atnes uz skolu trīs fotogrāfijas, kurās skaidri redzama viņu seja. Tās var būt izdrukātas uz papīra (varat norādīt vēlamo izmēru). To var veikt arī, piemēram, nākamajā dienā pēc aktivitātes, kad skolēniem būs skaidrs priekšstats, kādam nolūkam šīs fotogrāfijas tiks izmantotas.
- Pirms aktivitātes veikšanas iepazīstieties ar dažādām prasmēm un kompetencēm, kas nepieciešamas dažādās profesijās.[53] Sameklējiet arī vecumam atbilstošu materiālu par transporta nozares profesijās nepieciešamajām prasmēm un kompetencēm, ko jūs varētu izmantot klasē (piemēram, kā kļūt par pilotu vai kravas auto šoferi, vislabāk — dzimumu dažādību atbalstošā veidā).[54]
- Aktivitātei paredzētās kartītes (skat. 22. aktivitāte. Kartītes). Kartītes vajadzēs izdrukāt, taču būtu lietderīgi atveidot tās arī uz tāfeles, lai skolēni varētu tās vienlaicīgi redzēt.
- Šķēres un līme skolēniem, lai viņi varētu pielīmēt fotogrāfijas pie kartītēm.
- Skolēni sēž savās ierastajās vietās un aktivitātes turpmākajos posmos sadalās pa pāriem.

53 Informāciju par transporta nozares profesijās nepieciešamajām prasmēm un kompetencēm atradīsiet, piemēram, šeit https://skillfulproject.eu/.

54 Iedvesmai varat apmeklēt personīgo stāstu portālu, kura mērķis ir palīdzēt jauniešiem izvēlēties savu profesiju. Šo portālu izveidojusi labdarības organizācija Education and Employers projekta Inspiring the Future ietvaros, kas pieejams vietnē https://icould.com/explore/.

STUNDAS NORISE

1. darbība

Ar skolēniem īsumā atkārtojiet aktivitātes, kas veiktas 5. rīku kopumā (un 3. un 4. rīku kopumā). Mudiniet skolēnus atsaukt atmiņā profesijas, kas bija minētas 5. rīku kopumā (skat. 22. aktivitāte. Profesijas transporta nozarē).

2. darbība

Aiciniet skolēnus izvēlēties līdz trim profesijām, kurās viņi vēlētos strādāt, kad būs pieauguši, un paskaidrot savu izvēli.

3. darbība

Skolēni pāros pastāsta viens otram, kuras profesijas ir izvēlējušies un kāpēc viņiem tās patīk.

4. darbība

Skolēniem tiek izdalīta kartīte (vai līdz trim kartītēm atkarībā no izdarītās izvēles), kurā redzama izvēlētā profesija.

5. darbība

Parādiet katru kartīti un aiciniet skolēnus pastāstīt, kādas prasmes un kompetences, viņuprāt, ir nepieciešamas katrā no šīm profesijām. Varat likt uzsvaru uz vienkāršām, universālām prasmēm (īpašībām, kuras var noderēt dažādās profesijās) un digitālajām un valodas kompetencēm. Varat izmantot arī papildu materiālus, lai izpētītu, kā var kļūt par pilotu, kravas auto šoferi utt., piemēram, tiešsaistes video

6. darbība

Aiciniet skolēnus izgriezt savu seju no fotogrāfijām, ko viņi ir atnesuši uz skolu, un pielīmēt to pie atbilstošās kartītes (vai kartītēm). Ja skolēni prot rakstīt, viņi var uzrakstīt vajadzīgo formāciju uz kartītēm.

Padomi un piezīmes

Ja atsevišķi skolēni nolemj mainīt savu izvēli pēc klases diskusijas par nepieciešamajām prasmēm, zināšanām un attieksmi, iedrošiniet viņus un paskaidrojiet, ka ikviens var kļūt par ko vien vēlas un ka skola sniegs viņiem iespēju sasniegt savus mērķus.

IDEJAS IZTAUJĀŠANAI

Apspriediet šādus jautājumus:

- Kas tev šajā aktivitātē patika vislabāk?
- Vai bija aizraujoši/viegli/grūti iztēloties sevi kā pieaugušo? Kāpēc?
- Vai bija aizraujoši/viegli/grūti „iztēloties“ sevi kā _____? Kāpēc?
- Vai domājat, ka transporta nozare varētu būt jūsu „izvēle“ nākotnē?

VARIĀCIJAS UN PAPILDINĀJUMI

- Skolēni paši var izdomāt, uzzīmēt un izkrāsot kartītes. Viņi var uzzīmēt paši savus zīmējumus, taču svarīgi, lai viņi piestiprinātu tam savas sejas fotogrāfiju vai piezīmētu klāt savu seju.
- Miniet citas profesijas, vislabāk tādas, kurās tradicionāli dominē vīrieši vai sievietes.

22. AKTIVITĀTE. PROFESIJAS TRANSPORTA NOZARĒ

Profesijas, kas tika minētas 5. rīku kopumā:

- Lidmašīnas pilots/pilote
- Vilciena vadītājs/vadītāja
- Vilciena pavadonis/pavadone
- Biļešu pārdevējs/pārdevēja
- Kravas auto šoferis/šofere
- Jūras kuģa un iekšzemes ūdensceļu kuģa kapteinis/kapteine un apkalpe
- Inženieris mehāniķis/inženiere mehāniķe (lokomotīvju, autotransporta, lidaparātu, kuģu)

Citi piemēri:

- Autobusa vai tramvaja vadītājs/vadītāja
- Avio dispečers/dispečere
- Tehniskās apkopes tehniķis/tehniķe (piemēram, vilcinu, lidaparātu, kuģu, baržu vai slūžu, paceļamo tiltu un celtņu utt.)
- Noliktavas darbinieks/darbiniece
- Stacionārā vai mobilā celtņa operators/operatore (piemēram, ostā vai multimodālajā kravas terminālī)
- Autoparka vadītājs/vadītāja
- Satiksmes plānotājs/plānotāja un analītiķis/analītiķe (piemēram, pilsētu sabiedriskā transporta jomā)
- Kuģu kustības grafika plānotājs/plānotāja
- Dzelzceļa bremžu un signālsistēmu operators/operatore, pārmijnieks/pārmijniece vai tuneļu operators/operatore
- Vilcienu vai autotransporta, lidaparātu, kuģu/baržu iekraušanas/izkraušanas speciālists vai speciāliste un noliktavas darbinieks/darbiniece

22. AKTIVITĀTE. KARTĪTES

Avio dispečers/ dispečere	LAI KĻŪTU PAR _____, MAN ĪR
	• • • • •

Lidmašīnas pilots/ pilote	LAI KĻŪTU PAR _____, MAN ĪR
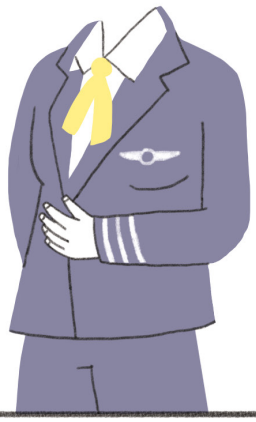	• • • • •

22. AKTIVITĀTE. KARTĪTES

Inženieris/ inženiere	LAI KĻŪTU PAR _____, MAN ĪR
	• • • • •

Kravas auto šoferis/šofere	LAI KĻŪTU PAR _____, MAN ĪR
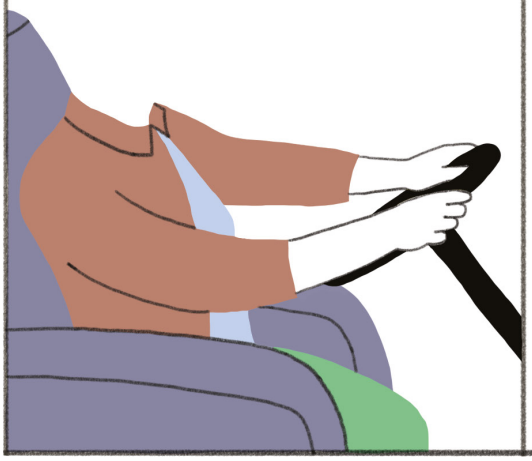	• • • • •

22. AKTIVITĀTE. KARTĪTES

Tehniskās apkopes mehāniķis/mehāniķe

LAI KĻŪTU PAR _____,
MAN ĪR

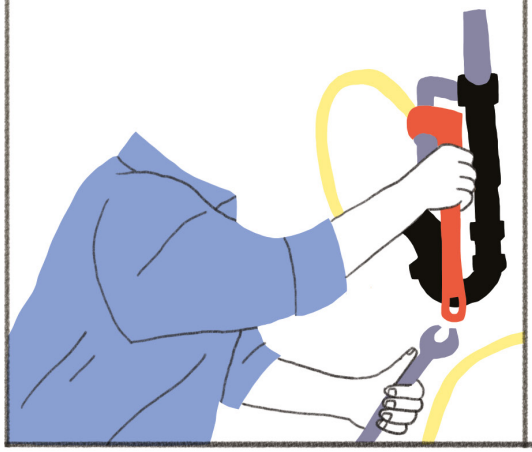

Kuģa kapteinis/ kapteine un apkalpe

LAI KĻŪTU PAR _____,
MAN ĪR

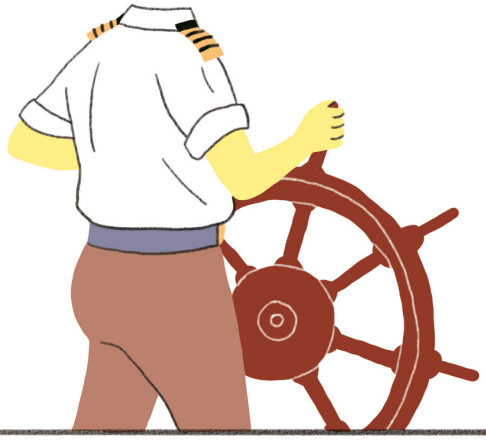

22. AKTIVITĀTE. KARTĪTES

Taksometra vadītājs/vadītāja	LAI KĻŪTU PAR _____, MAN ĪR
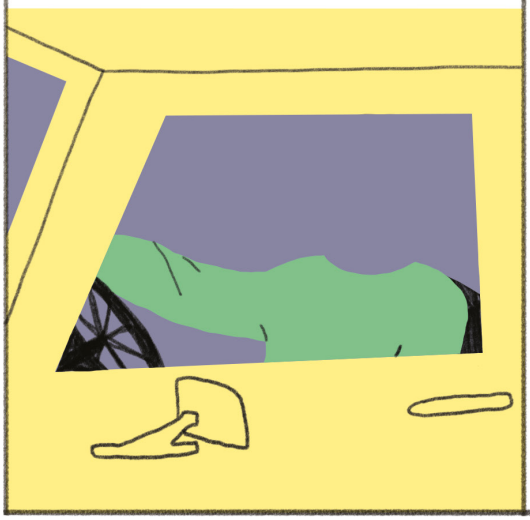	• • • • •

Biļešu pārdevējs/ pārdevēja	LAI KĻŪTU PAR _____, MAN ĪR
	• • • • •

22. AKTIVITĀTE. KARTĪTES

Vilciena pavadonis/ pavadone	LAI KĻŪTU PAR _____, MAN ĪR
	• • • • •

Vilciena vadītājs/ vadītāja	LAI KĻŪTU PAR _____, MAN ĪR
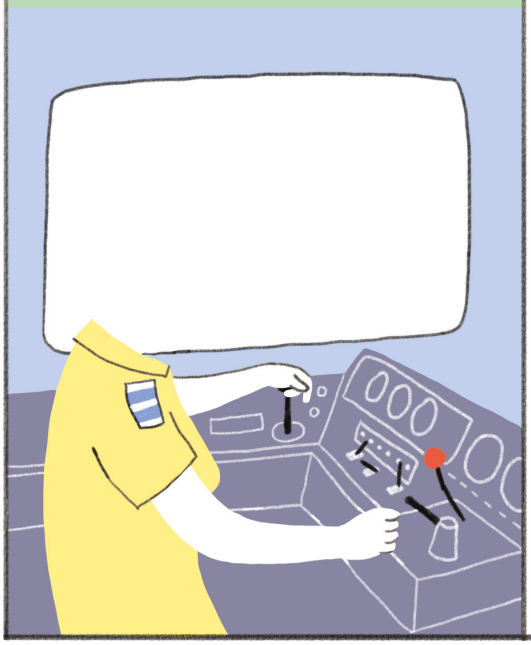	• • • • •

6. RĪKU KOPUMS. SKOLOTĀJU TURPMĀKAIS PAŠNOVĒRTĒJUMS

Šajā rīku kopumā aicinām jūs padomāt par to, kā veicās ar šī metodiskā palīglīdzekļa izmantošanu klasē un kā šī pieredze ir mainījusi jūsu viedokli par dzimumu līdztiesības principam atbilstošu pedagoģiju un visiem pārējiem metodiskajā palīglīdzeklī skatītajiem jautājumiem. Aicinām izmēģināt jebkuru no šiem trim vai visus pašnovērtējuma rīkus pēc mācību aktivitāšu izmantošanas klasē.

Turpmākā pašnovērtējuma 1. rīks. Jūras zvaigzne

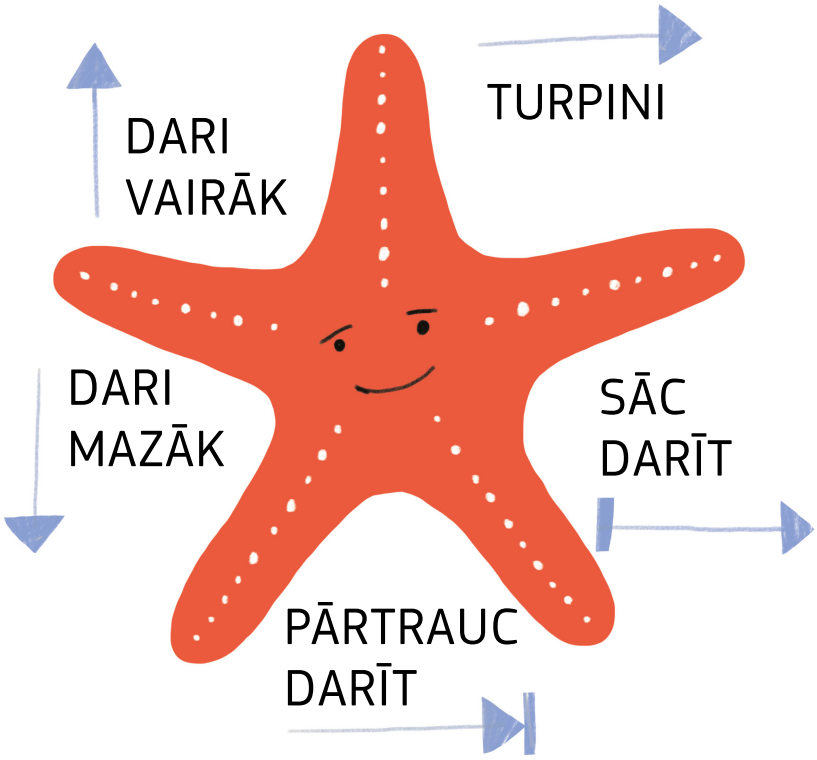

Rīka galvenais mērķis

- Šis ir intuitīvs, vienkāršs, taču iedarbīgs rīks, ko esam aizņēmušies no biznesa pasaules un kas rosina uz retrospektīvām pārdomām un pārmaiņām.
- Savu mācīšanas praksi un rīku kopumā paveikto vērtēsiet no pieciem aspektiem.

Ņemiet vērā

Jums nav jāatbild uz jautājumiem rakstiski, ja to nevēlaties. Sākotnējo pašnovērtējumu var veikt prātā. Taču rakstīšana uz papīra ar pildspalvu rosina uz dziļākām pārdomām.

1. Turpini darīt to, ar ko esi pilnībā apmierināta
a. b. c.
2. Dari mazāk to, kas ir jāpilnveido:
a. b. c.
3. Dari vairāk to, kas tev patīk un ko, iespējams, pilnībā neizmanto:
a. b. c.

4. Pārtrauc darīt to, ar ko neesi apmierināta:
a. b. c.
5. Sāc darīt jaunas lietas, ko esi apguvusi un kas, tavuprāt, radīs pievienoto vērtību tavā mācīšanas praksē:
a. b. c.

Turpmākā pašnovērtējuma 2. rīks. Cik „smaidīga" vai „smaidīgs" tu esi?

Rīka galvenais mērķis

Šīs kritēriju tabulas mērķis ir padomāt par noteiktiem šajā metodiskajā palīglīdzeklī skatītajiem aspektiem. Savu vietu šajā kartē atradīsiet ar četru aspektu un četru „izpildes līmeņu" palīdzību.

Ņemiet vērā

Katrā aspektā, ko analizēsiet, jums jācenšas sasniegt nākamo „izpildes līmeni" (t.i. jāpajautā sev, ko jūs varētu izdarīt, lai pavirzītos tabulā pa kreisi).

Iespējamās variācijas

Tālāk tekstā atradīsiet pašnovērtējuma skalu. Iespējams, jums būs vieglāk atzīmēt attiecīgajā tabulas lodziņā nekā atrast sev atbilstošāko sadaļu kritēriju tabulā.
Taču tāpat kā kritēriju tabulas gadījumā jums jācenšas sasniegt nākamo „izpildes līmeni" un pavirzīties tabulā pa kreisi.

	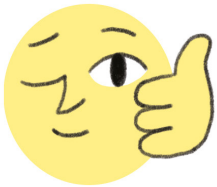			
Es atpazīstu dzimumu stereotipus skolā.	Es skaidri atpazīstu dzimumu stereotipus skolas vidē un vienmēr cenšos tos neitralizēt.	Manuprāt, es atpazīstu lielāko daļu dzimumu stereotipu, taču saprotu, ka ir vēl kur tiekties.	Neesmu pārliecināta, ka es varētu atpazīt noteiktus aktivitātēs minētos dzimumu stereotipus un to, kā tie ietekmē meiteņu un zēnu attīstību.	Nedomāju, ka es varētu atpazīt dzimumu stereotipus skolā. Dažas aktivitātes mani pārsteidza.
Manā pedagoģiskajā praksē nav slēpta vai neapgūta satura.	Savā pedagoģiskajā praksē es vienmēr apzināti iestājos pret slēptu vai neapgūtu saturu.	Pārsvarā es apzināti sekoju savai valodai, tam kā es uzrunāju zēnus un meitenes, vai stāstu, ko es no viņiem sagaidu, taču ir grūti nepārtraukti pievērst uzmanību šiem aspektiem.	Šie aspekti droši vien ir svarīgi un dažreiz es par tiem aizdomājos, taču to ne vienmēr ir viegli izdarīt.	Ņemot vērā visas prasības, kas skolotājiem jāievēro, man patiešām nav laika par to domāt.
No stereotipiem brīva izglītība lielā mērā veicinātu no stereotipiem brīvu karjeras izvēli.	Uzskatu, ka tad, ja skolas, mācību programmas, pedagoģisko praksi utt. tik ļoti neietekmētu dzimumu stereotipi, būtu daudz vairāk sieviešu-inženieru un vīriešu-medmāsiņu.	Uzskatu, ka pat tad, ja mūsu skolās nepastāvētu dzimumu stereotipi, cilvēku izvēli par labu noteiktai karjerai nosaka arī daudzi citi faktori.	Skolas, ģimenes vai sabiedrība kopumā var ietekmēt zēnu un meiteņu karjeras izvēli un ceļu, taču galvenais iemesls ir tas, ka meitenēm un zēniem dzīvē ir atšķirīgas intereses.	Zēniem un meitenēm interesē atšķirīgi mācību programmas novirzieni gluži vienkārši tāpēc, ka viņi ir atšķirīgi.
Karjeras iespējas transporta nozarē ir vienlīdz pievilcīgas kā meitenēm, tā zēniem.	Transporta nozare nodrošina izcilas nodarbinātības iespējas gan meitenēm, gan zēniem. Kā meitenes, tā zēni var attīstīt prasmes, attieksmi un zināšanas, kas šajā nozarē būs nepieciešamas nākotnē.	Transporta nozare varētu nodrošināt labas nodarbinātības iespējas zēniem un meitenēm, taču arī tajā pastāv daudz stereotipu.	Domāju, ka izglītības sistēma var sniegt identisku izglītību meitenēm un zēniem, taču meitenēm jau no dabas ir mazāka nosliece uz šādu darbu.	Ir sievietes, kuras strādā transporta nozarē, taču nepieciešamā attieksme, prasmes un zināšanas ir vairāk piemērotas vīriešiem.

	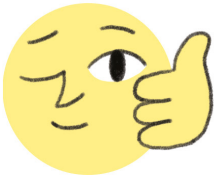			
Es atpazīstu dzimumu stereotipus skolā.				
Manā mācīšanas praksē nav slēpta vai neapgūta satura.				
No stereotipiem brīva izglītība lielā mērā veicinātu no stereotipiem brīvu karjeras izvēli.				
Karjeras iespē-jas transporta nozarē ir vien-līdz pievilcīgas kā meitenēm, tā zēniem.				

Turpmākā pašnovērtējuma 3. rīks. Apgalvojumu saraksts

Rīka galvenais mērķis

Vissekmīgākās skolotāju profesionālās pilnveides aktivitātes ir tās, ko veic ilgākā laika periodā; pašnovērtējums ir svarīgs informācijas avots mācīšanas procesa novērtēšanai. Skolotāji, kuri regulāri veic pašnovērtējumu un piefiksē tā rezultātus atzīst, ka strādā efektīvāk un kvalitatīvāk.

Ņemiet vērā

Viens no metodiskā palīglīdzekļa pedagoģiskās pieejas stūrakmeņiem ir atziņa, ka skolotāju profesionālā pilnveide ir saistīta ar mācīšanos no savas pieredzes un šīs pieredzes izvērtēšana, kas palīdz skolotājiem ievērojami uzlabot sava pedagoģiskā darba kvalitāti.

	Apgalvojumi, kas palīdzēs izvērtēt manu darbību	Jā	Droši nezinu
1.	Pret katru skolēnu izturos ar cieņu.		
2.	Es rūpējos par to, lai visi skolēni skolā justos drošībā, un mudinu viņus paust savu viedokli, idejas un vērtības.		
3.	Visiem skolēniem izsaku konstruktīvu kritiku.		
4.	Es cienu ikviena skolēna viedokli, pat ja tam nepiekrītu.		
5.	Es mudinu skolēnus izturēties pret citiem iejūtīgi.		
6.	Savā klasē neatbalstu izsmiešanu un sarkasmu.		
7.	Cenšos diskrēti koriģēt neatbilstošu uzvedību.		
8.	Cenšos attīstīt pašpārliecinātību ikvienā skolēnā.		
9.	Cenšos saprast un apmierināt skolēnu vajadzības.		
10.	Cenšos iesaistīt ikvienu skolēnu klases aktivitātēs.		
11.	Cenšos neaizrauties ar „ilgām runām“ un apzinos, ka komunicēju gan verbāli, gan neverbāli.		
12.	Apzinos, ka mans balss tonis un ķermeņa valoda ietekmē skolēnu motivāciju.		
13.	Es apzinos un pievēršu uzmanību dzimumu stereotipiem un ar dzimumu saistītiem aizspriedumiem.		

	Apgalvojumi, kas palīdzēs izvērtēt manu darbību	Jā	Droši nezinu
14.	Mācību darbā mans mērķis ir skolēnu personīgā pilnveide.		
15.	Uz darbu skolā nāku ar prieku.		
16.	Uzskatu, ka, ja kaut ko uzņemos, tas jāpadara pēc iespējas labāk.		
17.	Diskutējot par neplānotām tēmām un/vai aktualitātēm, ņemu vērā skolēnu intereses.		
18.	Es gatavojos ikvienai nodarbībai un rūpējos par to, lai skolēni saprastu katras aktivitātes mērķi un saturu.		
19.	Mani mācību resursi ir sakārtoti un tiek izmantoti efektīvi (piemēram, tāfele ir sagatavota darbam, darblapas ir pārskatāmas utt.).		
20.	Es skaidri izceļu aktivitātes svarīgākos aspektus.		
21.	Es mudinu skolēnus rīkoties, lai kliedētu dzimumu stereotipus un uzlabotu skolas vidi.		
22.	Jebkurā saziņā ar skolēniem gan klasē, gan ārpus tās veicinu attieksmi un uzvedību, kas sekmē dzimumu līdztiesību.		
23.	Es izmantoju skolēnu centienus un sasniegumus dzimumu stereotipu kliedēšanā un skolas vides uzlabošanā savas efektivitātes novērtēšanai.		
24.	Es uzklausu skolēnu ieteikumus par to, kā veicināt īpašu attieksmi un uzvedību, kas sekmē dzimumu līdztiesību.		
25.	Es apzinos uz sadarbību balstītās attiecības starp skolu un vecākiem un laicīgi informēju vecākus par skolēnu ārpusskolas aktivitātēm.		
26.	Esmu uzaicinājusi uz nodarbībām sabiedrības locekļus, kuriem ir specializētas zināšanas vai pieredze ar transporta nozari saistītās profesijās, aprunāties ar skolēniem un motivēt viņus apsvērt mazāk zināmas profesijas neatkarīgi no dzimuma.		
	KOPĒJAIS REZULTĀTS		

NOSLĒGUMA JAUTĀJUMI

Vai es daru to, ko man vajadzētu darīt?
Kas man padodas labi?
Kā es varētu uzlabot savu darbu?
Vai man vajadzētu iesaistīt skolēnus mana darba novērtēšanā? Kāpēc?

7. RĪKU KOPUMS. SPERIET SOLI TĀLĀK

Šis rīku kopums sniedz iespēju pēc izvēles turpināt patstāvīgi pētīt visus jautājumus, kas skatīti šajā metodiskajā palīglīdzeklī. Tas ietver plašu palīgresursu klāstu, tostarp glosārijus, dzimumu līdztiesības principam atbilstošas valodas rokasgrāmatas, papildu mācību materiālus un papildu informāciju un lasāmvielu.

PALĪGRESURSI

1. Glosāriji par dzimumu līdztiesību

Dzimumu līdztiesības glosārijs (Eiropas Padome) — jēdzienu definīcijas, kuru pamatā ir Eiropas Padomes instrumentu un standartu definīcijas un termini.

Dzimumu līdztiesības glosārijs (ANO sieviešu mācību centrs) — tiešsaistes rīks, kurā apkopti jēdzieni un definīcijas no dzimumu perspektīvas.

Dzimumu līdztiesības glosārijs un tēzaurs (Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts) — specializēts terminoloģijas rīks, kas sekmē vienotu izpratni par dzimumu līdztiesības terminiem visā ES.

2. Dzimumu līdztiesības principam atbilstošas valodas rokasgrāmatas

Abus dzimumus iekļaujošas valodas vadlīnijas (ANO sieviešu mācību centrs) — dzimumu līdztiesības veicināšana ar valodas palīdzību.

Dzimumu līdztiesības principam atbilstoša saziņa tiešsaistē — rokasgrāmata (Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts) — viegli lietojama rokasgrāmata par to, kā lietot dzimumu līdztiesības principam atbilstošāku valodu.

3. Informācija par dzimumu līdztiesību izglītības un apmācības jomā

Dzimumu statistikas datu bāze (Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts) — visaptveroša datu bāze, kurā apkopota dzimumu statistika un informācija par dažādiem (ne)līdztiesības aspektiem starp sievietēm un vīriešiem ES.

Dzimumu līdztiesības rokasgrāmata skolotāju izglītības politikā un praksē (UNESCO) — rīks dzimumu perspektīvas ieviešanai visos skolotāju izglītības un apmācības aspektos, it īpaši politikā un plānošanā, budžeta izstrādē, mācību programmu izstrādē, pedagoģiskajos un mācību materiālos, atbalsta pakalpojumos un uzraudzībā un vērtēšanā.

Dzimuma aktualitāte izglītībā un apmācībā (Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts) — apskats par galvenajiem dzimumu nelīdztiesības jautājumiem izglītībā un iespējamajām pārmaiņām.

4. Informācija par transporta nozari un profesijas izvēles iespējām

Drawing the Future (labdarības organizācija *Education and Employers*) — pētījums, kas sniedz pārskatu par to, kā dažādi sociāli, kultūras un ekonomiskie aspekti ietekmē bērnu karjeras ieceres (aptaujāti bērni visā pasaulē).

ES transports skaitļos (Eiropas Komisija) — statistikas datu uzziņu krājums, ko atjaunina reizi gadā.

Jobs Split Along Gender Lines (Eurostat) — statistikas apkopojums no visām ES dalībvalstīm par dzimumu segregāciju darba tirgū.

Projekts *LEARN!* (Eiropas Satiksmes drošības padome) — noderīgi resursi un informācija par izglītību satiksmes drošības jomā.

Projekts *Skillful* (Eiropas Valstu ceļu pētniecības laboratoriju zināšanu centra forums) — ES finansēts projekts, kas piedāvā plašu resursu klāstu nākamo transporta nozares speciālistu prasmju un kompetenču attīstīšanai visos līmeņos.

Statistikas dati par transportu ES (Eurostat) — transporta statistikas datu apkopojums no visām ES dalībvalstīm un saistīti resursi.

Transporta infografika un kartes (Eiropas Komisija) — interesanti fakti par dažādām ar transportu un mobilitāti saistītām tēmām un jautājumiem.

5. Tiešsaistes mācību resursi par dzimumu, izglītību un/vai karjeras iecerēm

Profesionālās apmācības rokasgrāmata #STEMappkit (WISE, Semta un Būvinženieru institūts) — labās prakses, specializēto zināšanu un praktisku piemēru krājums, lai piesaistītu, iesaistītu, atbalstītu un noturētu sievietes STEM profesionālās apmācības programmās.

Babble Dabble Do: Connecting Through Creativity (Make My Day: Visions LLC) — radošu STEM projektu kolekcija bērniem.

Boys in Care Work (Dissens - Izglītības un pētniecības institūts) — profesionālās orientācijas rīks skolotājiem un jauniešu konsultantiem, lai viņi varētu sniegt no stereotipiem brīvas karjeras konsultācijas un atbalstīt zēnus netipiskas profesionālās izglītības apguvē.

Projekts *BREAK!* (Igaunijas Dzimumu līdztiesības un vienlīdzīgas attieksmes komisāra birojs) — ES finansēts šķērsmediju projekts, tostarp mācību materiāli skolotājiem par to, kā runāt par (dzimumu) stereotipiem ar dažādu klašu un vecuma grupu skolēniem.

Breaking the Mould (Apvienotās Karalistes Valsts Izglītības asociācija) — resursu krājums pirmskolas un sākumskolas skolotājiem, kas rosina padomāt par to, kādas grāmatas viņi izmanto savās stundās.

Compass: rokasgrāmata jauniešu izglītošanai cilvēktiesību jautājumos — dzimuma aspekts (Eiropas Padome) — galveno dzimumu līdztiesības jēdzienu skaidrojums.

Izglītojoša rokasgrāmata par dzimumu līdztiesību un pilsonību (Portugāles Pilsonības un dzimumu līdztiesības komisija) — tās mērķis ir palīdzēt skolotājiem iedzīvināt dzimumu līdztiesības aspektus mācību programmā un atspēkot dzimumu stereotipus.

Rokasgrāmata par dzimuma jautājumiem Āzijas un Klusā okeāna reģiona izglītības tīklā (GENIA): dzimumu līdztiesības veicināšana izglītībā (UNESCO) — iepazīstina ar pamatjēdzieniem un teorētiskiem argumentiem un piedāvā praktiskas pieejas dzimumu līdztiesības iedzīvināšanai izglītības sistēmā un izglītības politikā.

Gender Loops: rīki, resursi un stratēģijas dzimumu līdztiesības principiem atbilstošai pirmskolas izglītībai (*Dissens - Institut für Bildung und Forschung e.V.*) — praktisku materiālu kopums skolotājiem un metodiķiem dzimumu līdztiesības jautājumu skaidrošanai pirmskolā.

Dzimumu līdztiesības principam atbilstoša pedagoģija: rokasgrāmata skolotājiem un skolām (Āfrikas pedagoģu forums) — sniedz skolotājām zināšanas, prasmes un attieksmi, kas nepieciešamas, lai atbilstoši atsauktos uz meiteņu un zēnu izglītības vajadzībām, izmantojot dzimumam atbilstošus mācību procesus un praksi.

Vadlīnijas skolotāju arodbiedrībām par dzimumu stereotipu kliedēšanu izglītībā (Eiropas Arodbiedrību komiteja izglītības jomā) — sniedz ieteikumus skolotāju arodbiedrībām (valstu un ES līmenī) par iespējamo sociālo dialogu un koplīgumiem dzimumu stereotipu atspēkošanai izglītības nozarē ar tālejošāku mērķi būtiski ietekmēt dzimumu segregāciju darba tirgū.

Hypatia resursu krātuve (Projekta *Hypatia* partneri) — pusaudžiem paredzētu inovatīvu digitālo aktivitāšu kolekcija, kuras galvenais mērķis ir popularizēt STEM dzimumu līdztiesības principam atbilstošā veidā, paplašināt pusaudžu iespējas un iepazīt prasmju klāstu, kas nepieciešams daudzām un dažādām STEM studiju programmām un profesijām, kas pieejamas jauniešiem.

Let Toys Be Toys — kampaņa dzimumu stereotipu atspēkošanai, tostarp resursi skolotājiem un praktiski padomi par to izmantošanu klasē.

Apmācības rokasgrāmata par dzimumbalstītas diskriminācijas novēršanu (*Ofensiva Tinerilor* et al.)— sniedz praktisku informāciju, ko var izmantot grupu darbā, diskusijās un līdzbiedru izglītošanā par dzimumu nevienlīdzību un stereotipiem.

Resursu kopums dzimumu līdztiesības principam atbilstošai STEM izglītībai: izglītības programmu izstrādes mācību rīki (BE-UNESCO) — rokasgrāmata, kas sniedz plašāku izpratni par dzimumu līdztiesības principam atbilstošas STEM izglītības teoriju un praksi, lai sekmētu tās efektīvu izstrādi politikas, skolu, klases un kopienas līmenī

Welcoming Schools resursi (Cilvēktiesību kampaņas fonds) — projekts, kas piedāvā nodarbības dzimuma izprašanai, lai veicinātu iekļaujošu gaisotni skolās attiecībā uz dzimuma identitāti, dzimuma izpausmēm un stereotipu novēršanu.

STING projekts: Inovatīva apmācība skolotājiem par dzimumu līdzsvara ieviešanu STEM izglītībā (*Elhuyar Foundation*) — metodiskais palīglīdzeklis un tiešsaistes resursi, kas veicina dzimuma integrēšanu STEM izglītībā..

TWIST: sievietes zinātnē un tehnoloģiju nozarē (Zinātnes centra NEMO Zinātnes mācību centrs) — rokasgrāmata, kas palīdz skolotājiem attīstīt profesionālās prasmes, kas nepieciešamas dzimumu līdztiesības jautājumu skaidrošanai klasē, sniedzot informāciju, labās prakses piemērus un praktiskus padomus.

From Where I Stand: dzimumu līdztiesības projekts ar globāliem mērķiem (*World's Largest Lesson*)— radošs projekts pedagogiem un aktīvās mācīšanās resursi bērniem un jauniešiem, kas attīsta prasmes un motivē īstenot dzimumu līdztiesību kā vienu no ilgtspējīgas attīstības mērķiem (IAM).

6. Vizuāli materiāli par dzimumu stereotipiem, transporta nozari un/vai karjeras iecerēm

Sievietes transporta nozarē 100 gadu griezumā (*Transport for London*) — tiešsaistes video, kas vēsta par transporta nozarē nodarbināto sieviešu darbu un vēl nozīmīgāko ieguldījumu, ko viņas var veikt transporta nozarē nākotnē.

Dzimumu stereotipi (*Fawcett Society*) — video un literatūras apskats, kas sniedz pārskatu par to, kā cīnīties ar dzimumu stereotipiem pirmskolā.

Argumenti par labu sievietēm aviācijas nozarē (Eiropas Pilotu asociācija) — raksts un video, kas iepazīstina ar sievietēm-pilotēm profesijā, kurā tradicionāli dominē vīrieši. Šis materiāls palīdz izprast dzimumu stereotipus un iepazīstina ar sievietēm, kuras guvušas lielus panākumus aviācijas nozarē.

Meet the 22%: Women Talk about Careers (*Diversity@Eurocontrol*) — video par sievietēm, kuras strādā aviācijas nozarē. Tā mērķis ir palielināt sieviešu redzamību un pārstāvētību, kā arī sniegt ieskatu viņu profesionālajos dzīves gājumos un motivācijā.

Mujeres Operarias del Transporte Público de la Ciudad de México [Sievietes, kuras strādā Mehiko Pilsētas sabiedriskā transporta nozarē] (CENFES) — tiešsaistes video par sieviešu-taksometra vadītāju ikdienu Mehiko.

No More Boys and Girls: Can Our Kids Go Gender Free? (1 un 2. sērija) (BBC2) — divsēriju dokumentālā filma par dzimumu stereotipu izskaušanu sākumskolā. Tajā sniegts noderīgs praktisks piemērs par dzimumu stereotipu kliedēšanu.

Piloti atbild uz 50 *Google* visbiežāk uzdotajiem pasažieru jautājumiem (Kapteinis Džo) — aizraujošs video, kurā piloti atbild uz visbiežāk uzdotajiem jautājumiem par pilota profesiju un aviācijas nozari.

#RedrawTheBalance (labdarības organizācija *Education and Employers*) — tiešsaistes video, kurā sākumskolas skolēni tiek mudināti apšaubīt dzimumu stereotipus: viņiem ir jāuzzīmē ugunsdzēsēja, iznīcinātāja pilote un ķirurģe, un pēc tam viņi satiek īstas sievietes, kuras strādā šajās profesijās.

Yes, She Pilots! (Yes, She Pilots!) — blogs, ko raksta pilote, kura stāsta, kā viņa kļuva par piloti, un apspriež dažādus ar aviācijas nozari saistītus jautājumus, piemēram, kā nozare ir kļuvusi arvien draudzīgāka sievietēm.

Sunny Swift: Flight Instructor (Eiropas Savienības Aviācijas drošības aģentūra) — dažādi materiāli, piemēram, informācijas lapas, plakāti un komiksi par vispārīgo aviācijas un lidojumu drošību, ko sniedz instruktore-sieviete.

Women in Maritime (Starptautiskā jūrniecības organizācija) — projekts, kurā pieejams plašs materiālu klāsts, tostarp informācija par dzimumu līdztiesību jūrniecības nozarē.

Women in Motion (*Ferrovie dello Stato*) — projekts, kas popularizē sieviešu iesaistīšanos tehniskās profesijās (piemēram, apkopes, infrastruktūras u.c. jomās). Tas piedāvā resursu kolekciju skolēniem par darbu dzelzceļa nozarē.

Sievietes transporta nozarē: iepazīstieties ar ... (European Commission) — (Eiropas Komisija) — video sniedz ieskatu motivācijā uzsākt darbu dažādās transporta apakšnozarēs. Tajos redzamas sievietes, kas ir loģistikas konsultantes, pilotes, kravas auto šoferes un jūras loči.

PAPILDU LASĀMVIELA

Culhane, L. un Bazeley, A. (2019). *Gender Stereotypes in Early Childhood: A Literature Review. Londona: Fawcett Society.* Avots: https://www.fawcettsociety.org.uk/gender-stereotypes-in-early-childhood-a-literature-review.

Eiropas Komisija (2021). *Educational toolkits to help fight gender stereotypes based on the example of the transport sector: Final study report on the development of the toolkits.* DOI: 10.2832/11827.

Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (ESAO) (2017). ESAO Rokasgrāmata par inovatīvu mācīšanās vidi. Pētniecība un inovācijas izglītībā. Parīze: OECD Publishing. Avots: https://doi.org/10.1787/9789264277274-en.

Eliot, L. (2009). *Pink Brain, Blue Brain: How Small Differences Grow into Troublesome Gaps — and What We Can Do About It.* Ņujorka Houghton Mifflin Harcourt.

Frei, S. un Leowinata, S. (2014). *Gender Mainstreaming Toolkit for Teachers and Teacher Educators. Vankūvera: Commonwealth of Learning.* Avots: http://oasis.col.org/handle/11599/566.

Henderson, E. (2014). *Gender Pedagogy: Teaching, Learning and Tracing Gender in Higher Education. Beizinstoka*: Palgrave Macmillan.

Illeris, K. (2002). T*he Three Dimensions of Learning: Contemporary Learning Theory in the Tension Field Between the Cognitive, the Emotional and the Social.* Lestera: NIACE.

Kashefpakdel, E., Rehill, J. un Hughes, D. (2018). *What Works? Career-Related Learning in Primary Schools. Londona: Careers and Enterprise Company.* Avots: https://cica.org.au/wp-content/uploads/What-works-in-Primary.pdf.

Mompoint-Gaillard, P. un Lázár, I. (2018). *TASKs for Democracy: 60 Activities to Learn and Assess Transversal Attitudes, Skills and Knowledge* (2nd ed.). Pestalozzi series no. 4, Huber, J. (ed). Strasbūra: Eiropas Padome. Avots: https://rm.coe.int/tasks-2nd-edition/16807860c1.

Organisation for Economic Co-Operation and Development (OECD) (2017). *The OECD Handbook for Innovative Learning Environments. Educational Research and Innovation.* Paris: OECD Publishing. Avots: https://doi.org/10.1787/9789264277274-en.

Rodríguez, M. E. S. (2010). *La igualdad también se aprende: cuestión de coeducación.* Madride: Narcea Ediciones.

Schleicher, A. (2018). *World Class: How to Build a 21st-Century School System, Strong Performers and Successful Reformers in Education.* Parīze: OECD Publishing. Avots: https://www.oecd.org/education/world-class-9789264300002-en.htm.

BIBLIOGRĀFIJA

Ananiadou, K. un Claro, M. (2009). *21st-Century Skills and Competences for New Millennium Learners in OECD Countries.* OECD Izglītības darba dokumenti, 41. Avots: https://doi.org/10.1787/218525261154.

Barnes, D. R. (1989). *Active Learning.* Līdsas Universitātes Tehniskās un profesionālās izglītības iniciatīvas (TVEI) atbalsta projekts.

Chambers, N., Kashefpakdel, E. T., Rehill, J. un Percy, C. (2018). *Drawing the Future: Exploring the Career Aspirations of Primary School Children from Around the World.* Londona: Education and Employers. Avots: https://www.voced.edu.au/content/ngv:78832.

Padomes ieteikums (2018. gada 22. maijs) par pamatkompetencēm mūžizglītībā (OV C 189, 4.6.2018, 1. –13. lpp.). Avots: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN.

Eisner, E. W. (2005). *Reimagining Schools: The Selected Works of Elliot W. Eisner.* London: Routledge.

Eiropas Komisija, Savienība, kurā valda līdztiesība: dzimumu līdztiesības stratēģija 2020.-2025. gadam, 5.3.2020, COM(2020) 152 final. Avots: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0152&from=EN.

Eiropas Komisija, Ilgtspējīgas un viedas mobilitātes stratēģija — Eiropas transporta virzība uz nākotni, 9.12.2020, COM(2020) 789 final. Avots: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0789&from=EN.

Eiropas Komisija (2017). *Pētījums par pilotprojektu: ES transporta nozares pievilcības palielināšana nākamo paaudžu acīs.* Avots: https://ec.europa.eu/transport/themes/social/studies/social_mt.

Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (2016). *Dzimums izglītībā un apmācībā.* Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs. Avots: https://eige.europa.eu/publications/gender-education-and-training.

Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (ESAO) (2021). *Nākotne piecu gadu vecumā. Piecgadnieku nākotnes mērķi atkarībā no dzimuma.* Avots: http://www.oecd.org/education/school/early-learning-and-child-well-being-study/.

Fathman, A. K. un Kessler, C. (1992). 'Cooperative Language Learning in School Contexts'. Annual Review of Applied Linguistics, 13, 127–140.

Hall, M. (2015). *Red: A Crayon's Story.* Ņujorka: Greenwillow Books. Hārvarda Pedagoģijas augstskolas pētniecības centrs (2016). *Project Zero.* Avots: http://www.pz.harvard.edu/.

Johnson, D. W. un Johnson, R. T. (2017). *Cooperative Learning.* I Congreso Internacional Innovación Educación, Zaragoza, 22–23 septembris. Avots: http://ecoasturias.com/images/PDF/ponencia_zaragoza_David_Johnson.pdf.

Kolb, A. un Kolb, D. (2018). 'Eight Important Things to Know About the Experiential Learning Cycle'. ACEL Nacionālā konference. Avots: https://experientiallearning.net/listing/8-important-things-to-know-about-the-experiential-learning-cycle/.

KĀ SAZINĀTIES AR ES

Klātienē
Visā Eiropas Savienībā ir simtiem *Europe Direct* informācijas centru. Sev tuvākā centra adresi varat atrast tīmekļa lapā https://europa.eu/european-union/contact_lv

Pa tālruni vai e-pastu
Europe Direct ir dienests, kas atbild uz jūsu jautājumiem par Eiropas Savienību. Ar šo dienestu varat sazināties šādi:
— pa bezmaksas tālruni: 00 800 6 7 8 9 10 11 (daži operatori par šiem zvaniem var iekasēt maksu);
— pa šādu parasto tālruņa numuru: +32 22999696;
— pa e-pastu, izmantojot šo tīmekļa lapu: https://europa.eu/european-union/contact_lv

KĀ ATRAST INFORMĀCIJU PAR ES

Internetā
Informācija par Eiropas Savienību visās oficiālajās ES valodās ir pieejama portālā *Europa*: https://europa.eu/european-union/index_lv

ES publikācijas
ES bezmaksas un maksas publikācijas varat lejupielādēt vai pasūtīt šeit: https://op.europa.eu/lv/publications. Vairākus bezmaksas publikāciju eksemplārus varat saņemt, sazinoties ar *Europe Direct* vai tuvāko informācijas centru (sk. https://europa.eu/european-union/contact_lv).

ES tiesību akti un ar tiem saistītie dokumenti
Ar visu ES juridisko informāciju, arī kopš 1952. gada pieņemtajiem ES tiesību aktiem visās oficiālajās valodās, varat iepazīties vietnē *EUR-Lex*: http://eur-lex.europa.eu

ES atklātie dati
ES atklāto datu portāls (http://data.europa.eu/euodp/lv) dod piekļuvi ES datu kopām. Datus var lejupielādēt un bez maksas izmantot kā komerciāliem, tā nekomerciāliem mērķiem.

MI-04-21-110-LV-N

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs

ISBN 978-92-76-32913-8
doi: 10.2832/614004